

B I D R A G

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 10.

ÅREN

1901—1905.

STOCKHOLMS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Stockholms län har i afseende å *gränser* och areal icke under senaste femårsperiod undergått någon förändring.

I fråga om länets *administrativa indelning* hafva däremot följande förändringar inträdt.

Under femårsperioden 1896—1900 funnos inom länet följande municipalsamhällen, nämligen Djursholm, Dalarö, Liljeholmen och Nya Hagalund, hvarförutom är att märka, att jämlikt nådigt bref den 22 januari 1887 brandstadgan för rikets städer är gällande inom visst område vid Drottningholm, men att enligt särskild bestämmelse i nådigt bref den 21 april 1899 lagen om tillägg till förordningen om kommunalstyrelse på landet den 27 maj 1898 icke är tillämplig å samma område, hvilket förty ej heller utgör municipalsamhälle.

Af dessa utgör från och med år 1901 Djursholms municipalsamhälle, inom hvilket enligt nådiga brefvet den 6 juni 1890 byggnadsstadgan för rikets städer förklarats skola i tillämpliga delar vara gällande, jämte ett tillagdt område om 825 hektar 27 ar 33 kvadratmeter, jämlikt nådigt bref

den 5 oktober 1900, en från Danderyds kommun afskild *köping*. Genom nådiga brefven den 19 september och den 5 oktober 1902 och den 10 juli 1903 hafva ordningsstadgan och brandstadgan för rikets städer samt hälsovårdsstadgan, i hvad den afser stad, förklarats skola gälla inom köpingen.

Följande nya *municipalsamhällen* hafva tillkommit under femårsperioden 1901—1905, nämligen: Stocksunds municipalsamhälle i Danderyds socken, inom hvilket jämlikt nådigt bref den 25 april 1902 byggnadsstadgan samt enligt nådigt bref den 27 januari 1905 ordningsstadgan och brandstadgan för rikets städer äro gällande, Örby municipalsamhälle i Brännkyrka socken, inom hvilket enligt nådigt bref den 12 augusti 1904 byggnadsstadgan är gällande samt Dufbo och Bromstens municipalsamhällen i Spånga socken, Nya Hufvudsta municipalsamhälle i Solna socken och Tumba stationssamhälle i Botkyrka socken. Inom dessa fyra sistnämnda samhällen gälla ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer samt hälsovårdsstadgan i hvad den afser stad, på grund af särskilda nådiga bref af

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse.....	1-29.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	2.
3. Näringar.....	6.
Tab. A. Landbruksingenjörens i Stockholms län verksamhet åren 1901-1905.....	7.
4. Kommunikationer och varuutbyten.....	15.
Tab. B. Koncessionerade elektriska anläggningar inom Stockholms län.....	17.
Tab. C. Brännvinsförsäljningen inom Stockholms län under försäljningsåret 1904-05.....	18.
5. Kameralförhållanden.....	19.
6. Politi.....	20.
Tab. D. Patientantal, sjukdagar och sjukvårdskostnader vid länslasaretten åren 1901-1905.....	27.
Tabellbilagor.....	30-53.
Tab. 1. Folkmängden i Stockholms län åren 1901-1905.....	30.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Stockholms län åren 1901-1905.....	32.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Stockholms län år 1905.....	34.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Stockholms län år 1905.....	35.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Stockholms län år 1905.....	37.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande makters undersåtar, i Stockholms län år 1905.....	44.
Tab. 7. Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, icke registrerade sjukkassor samt därmed jämförliga inrättningar i Stockholms län år 1905.....	44.

B I D R A G

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 10.

ÅREN

1901—1905.

STOCKHOLMS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Stockholms län har i afseende å *gränser* och areal icke under senaste femårsperiod undergått någon förändring.

I fråga om länets *administrativa indelning* hafva däremot följande förändringar inträdt.

Under femårsperioden 1896—1900 funnos inom länet följande municipalsamhällen, nämligen Djursholm, Dalarö, Liljeholmen och Nya Hagalund, hvarförutom är att märka, att jämlikt nådigt-bref den 22 januari 1887 brandstadgan för rikets städer är gällande inom visst område vid Drottningholm, men att enligt särskild bestämmelse i nådigt-bref den 21 april 1899 lagen om tillägg till förordningen om kommunalstyrelse på landet den 27 maj 1898 icke är tillämplig å samma område, hvilket förty ej heller utgör municipalsamhälle.

Af dessa utgör från och med år 1901 Djursholms municipalsamhälle, inom hvilket enligt nådiga brefvet den 6 juni 1890 byggnadsstadgan för rikets städer förklarats skola i tillämpliga delar vara gällande, jämte ett tillagdt område om 825 hektar 27 ar 33 kvadratmeter, jämlikt nådigt-bref

den 5 oktober 1900, en från Danderyds kommun afskild köping. Genom nådiga brefven den 19 september och den 5 oktober 1902 och den 10 juli 1903 hafva ordningsstadgan och brandstadgan för rikets städer samt hälsovårdsstadgan, i hvad den afser stad, förklarats skola gälla inom köpingen.

Följande nya *municipalsamhällen* hafva tillkommit under femårsperioden 1901—1905, nämligen: Stocksunds municipalsamhälle i Danderyds socken, inom hvilket jämlikt nådigt-bref den 25 april 1902 byggnadsstadgan samt enligt nådigt-bref den 27 januari 1905 ordningsstadgan och brandstadgan för rikets städer äro gällande, Örby municipalsamhälle i Brännkyrka socken, inom hvilket enligt nådigt-bref den 12 augusti 1904 byggnadsstadgan är gällande samt Dufbo och Bromstens municipalsamhällen i Spånga socken, Nya Hufvudsta municipalsamhälle i Solna socken och Tumba stationssamhälle i Botkyrka socken. Inom dessa fyra sistnämnda samhällen gälla ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer samt hälsovårdsstadgan i hvad den afser stad, på grund af särskilda nådiga-bref af

den 3 juli 1903 beträffande Dufbo, den 10 juni 1904 beträffande Bromsten, den 6 oktober 1903 beträffande Nya Hufvudsta och den 28 oktober 1904 beträffande Tumba.

Från och med år 1901 hafva på grund af nådigt bref den 30 december 1899 Mellersta Roslags domsagas dittillsvarande fyra tingslag, Lyhundra härads, Frötuna och Länna skeppslags, Bro och Vätö skeppslags samt Sjuhundra härads, utgjort ett tingslag med tingsställe i Norrtälje.

Genom nådigt bref den 15 november 1901 har bestämts, att Södra Roslags domsaga skall utgöra ett tingslag med tingsställe i eller invid Stockholm. Domsagan omfattar för närvarande fem tingslag, nämligen Färentuna och Sollentuna härad samt Danderyds, Åkers och Värmdö skeppslag. Regleringen skall enligt föreskrift i nådiga brefvet den 21 september 1906 träda i tillämpning först den 1 januari 1907.

Från Värmdö socken har på grund af nådigt bref den 1 november 1901 afskilts ett område, bestående af Farsta och Orminge fjärdingar samt Gustafsbergs fabrik, hvilket område numera utgör Gustafsbergs kommun och församling.

Enligt nådigt bref den 18 april 1902 hafva tre från hemmanet Bältartorp i Frötuna socken afsöndrade områden från och med 1903 års ingång i kyrkligt, kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende förlagts till Norrtälje stad. Dessa områden äro belägna vid stadens hamn och afsedda till utvidgning af densamma.

Genom nådigt bref den 3 mars 1905 har förordnats, att hemmanet n:r 2 Gammelbyn med undantag af därtill hörande hemskogsskifte samt följande delar af hemmanet n:r 4 i Gammelbyn, nämligen $\frac{45}{11000}$ mantal litt. Xa, $\frac{119}{11000}$ mantal litt. Gc, $\frac{153}{37125}$ mantal litt. Sa, $\frac{13}{5500}$ mantal litt. Vb $\frac{12}{5500}$ mantal litt. Vc, $\frac{20}{11000}$ mantal litt. Ia och $\frac{5}{1320}$ mantal litt. Mb skulle från och med 1906 års ingång i judiciellt, administrativt, ecklesiastiskt och kommunalt hänseende skiljas från Börstils socken och församling, Frösåkers härad och Norra Roslags domsaga samt förläggas till Östhammars stad.

I öfrigt har länet under den gångna perioden i administrativt hänseende icke undergått någon förändring. Inom densamma funnos alltså vid 1905 års utgång 5 domsagor, 13 tingslag, 6 fögderier och 23 länsmansdistrikt. Kommunernas antal utgjorde 118, däraf 110 landskommuner med 111 socknar — beroende det högre sockenantalet därpå, att S:t Olofs och S:t Pers socknar äro sammanslagna till en kommun — 6 stadskommuner och 2 köpingar. Pastoratens antal utgjorde

70, fördelade mellan 10 kontrakt inom ärkestiftet och 2 inom Strängnäs stift. Inom länet funnos 113 kyrkor. Gustafsbergs församlings ännu icke fullt färdiga kyrka är däri icke inbegripen och icke heller en under år 1905 i municipalsamhället Nya Hagalund uppförd kyrka samt nybyggda kapell å Björkö i Vätö socken och vid åkerbrukskolonien Hall i Ostertälje socken. Vid femårsperiodens slut utgjorde antalet municipalsamhällen 9.

I afseende å befintliga oregelbundenheter i länets administrativa indelning har någon reglering under perioden icke ägt rum. Ännu kvarstående oregelbundenheter äro följande: Löfsättra n:r 1 och 2, 2 mantal, upptagas i jordeboken inom Täby socken och räknas till Danderyds skeppslag, men tillhöra Vallentuna kyrksocken och kommun. Ostertälje och Västertälje socknar, hvilka tillsammans utgöra Södertälje landsförsamling, men bilda hvar sin kommun, tillhöra i administrativt hänseende Öknebo härad, men äro i judiciellt hänseende skilda så, att Västertälje socken räknas till Öknebo och Ostertälje socken till Svartlösa tingslag, hvilket sistnämnda tingslag alltså icke sammanfaller med Svartlösa härad, liksom icke heller Öknebo tingslag sammanfaller med Öknebo härad; 2 mantal Rindö n:r 1 och 2, 2 mantal Ramsö n:r 1, 1 mantal Skarpö n:r 1 och 2 mantal Tynningsö n:r 1, omfattande öar af samma namn med kringliggande holmar, höra, enligt bestämmelse i nådigt bref den 25 maj 1860, i kyrkligt afseende till Vaxholms stad men i alla öfriga hänseenden till Värmdö socken, inom hvilken de finnas upptagna i jordeboken. Framställningar om undanröjande af dessa oregelbundenheter hafva förut blifvit gjorda, men blifvit afslagna enligt nådiga brefven den 11 november 1881, den 15 november 1884 och den 28 februari 1890.

Af ekonomiska kartverket har icke under perioden något nytt blad utkommit. De tidigare utgifna omfatta Sotholms, Svartlösa och Öknebo härad. Den af länets hushållningssällskap för gravering och tryckning af ekonomiska kartor öfver länet bildade fond uppgick vid 1905 års slut till 36,438 kr. 85 öre. Gravering af ytterligare ekonomiska kartor började under år 1905, och under år 1906 hafva utkommit ekonomiska kartor öfver Sollentuna och Färentuna härad. Under tryckning är ekonomisk karta öfver Danderyds skeppslag, och äro därefter närmast att förvänta sådana öfver Värmdö skeppslag, Vallentuna och Seminghundra härad samt Åkers skeppslag.

2. Invånare.

Enligt bilagda tabell 1 har *folkmängden*, som vid slutet af år 1900 enligt mantalslängderna utgjorde 174,326 personer, under här ifrågavarande period vuxit till 195,079, d. v. s. ökats med 20,753 personer. Af denna ökning komma 18,370 personer på landsbygden och 2,383 personer på städerna.

Landsbygdens mantalsskrifna befolkning var vid 1905 års slut fördelad mellan de olika fögderierna på sätt utvisas af följande tabell, i hvilken äfven angifves den efter slutet af nästföregående period inträdda ökning eller minskning:

Fögderiets namn.	Man-kön.	Kvinn-kön.	Summa.	Ökning (+) eller minskning (—) sedan 1900 års slut.
Svartsjö	10,988	10,927	21,915	+ 5,228
Stockholms läns Västra	10,128	10,369	20,497	— 72
Norra Roslags	15,222	15,227	30,449	+ 248
Mellersta Roslags	11,226	11,293	22,519	+ 7
Vaxholms	17,067	18,132	35,199	+ 6,776
Södertörns	23,157	23,777	46,934	+ 6,183
Summa	87,788	89,725	177,513	+ 18,870

Ökningen och minskningen under perioden af den mantalsskrifna befolkningen fördela sig på de olika städerna sålunda:

	Folkmängd.		Ökning (+), minskning (—).
	År 1900.	År 1905.	
Södertälje	8,112	9,247	+ 1,135
Vaxholm	1,640	2,057	+ 417
Norrtälje	3,123	3,699	+ 576
Östhammar	758	840	+ 82
Öregrund	982	1,156	+ 174
Sigtuna	568	567	— 1
Summa	15,183	17,566	+ 2,383

Vid jämförelse med förhållandena under femårsperioden 1896—1900, hvilken period visade en ökning af 17,264 personer, däraf på landsbygden 13,627 och på städerna 3,637, visar den nu senast tilländagångna femårsperioden en fortgående ökning af befolkningen. Denna ökning kommer dock hufvudsakligen på landsbygden, hvaremot ökningen på städerna är icke obetydligt mindre än under femårsperioden 1896—1900. För hvar och en af länets städer, med undantag af Sigtuna, är dock att anteckna ökning i invånarantalet.

Hufvudsakliga anledningen till den betydande tillväxt, länets landtbefolkning vunnit under nu ifrågavarande femårsperiod, torde vara att söka i den fortgående utvecklingen af äldre och uppkomsten af nya villa- och därmed jämförliga samhällen i hufvudstadens närhet. Ökningen af invånarantalet på länets landsbygd träffar också hufvudsakligen de intill Stockholms stad gränsande fögderierna, nämligen Svartsjö med mer än 5,000 samt Vaxholms och Södertörns med mer än 6,000 personer vardera, hvaremot ökningen inom Norra och Mellersta Roslags fögderier är ringa. Västra fögderiet visar till och med någon minskning i invånarantal, dock icke så betydlig som under femårsperioden 1896—1900.

Till belysande af omförmälda samhällens tillväxt under femårsperioden må här meddelas följande jämförelse mellan den mantalsskrifna folkmängden vid 1900 års och 1905 års slut i nedannämnda samhällen:

	År 1900.	År 1905.
Sundbybergs köping	2,150	3,678
Djarsholms »	1,498	2,578
Nya Hagalunds municipalsamhälle	2,970	4,066
Liljeholmens »	5,035	6,902
Örby »	573	1,223
Bromstens »	255	1,324
Dufbo »	291	1,497
Nya Hufvudsta »		2,359
Hufvudsta villasamhälle i Solna socken	942	1,432
Alby » » » »		1,062
Nya Alby » » » »	840	2,038
Nya Marichälls » i Bromma socken	155	551
Saltsjöbaden i Nacka socken	698	1,559

Förslag föreligger om Alby villasamhälles förändrande till municipalsamhälle.

I senaste femårsberättelse omförmäles, att vid ändpunkten af Stockholm—Nynäs järnväg vid Nynäshamn på-

börjats anläggning af en större villastad samt af flere mindre sådana på olika punkter af samma järnväg. Af dessa samhällen hade vid 1905 års slut Nynäs villastad i Ösmo socken en mantalsskrifven befolkning af 867 personer och Södertörns villastad, belägen i Brännkyrka socken, af 193 personer.

Af de i öfrigt i det föregående omnämnda municipalsamhällena hade vid 1905 års slut Stocksunds municipalsamhälle en mantalsskrifven befolkning af 590 personer och Tumba stationssamhälle af 789 personer.

Bland de under nu ifrågavarande femårsperiod tillkomna samhällena märkas Kungsholmens villastad i Bromma socken med en mantalsskrifven befolkning vid 1905 års slut af 290 personer, Hesselby och Solhems villastäder i Spånga socken, den förra med 511 invånare och den senare med 324 invånare, Barkarby villastad i Järfälla socken med 53 invånare, Torsviks villasamhälle i Lidingö socken med 494 invånare och Rönninge i Salems socken med 528 invånare.

Anläggning af villasamhällen har påbörjats å åtskilliga ställen, såsom vid Näsby och Viggebyholm i Täby socken, vid Vattängen i Lidingö socken, å Stegesund, som delats i två områden, Stegesund och Vikingsborg, å hemmanet Ytterby, beläget å Resarön, å de från egendomen Tuna afsöndrade områdena Österskär och Akersberga i Österåkers socken samt å Vilunda ägor i Hammarby socken, den s. k. Väsby villastad, hvarförutom dels vid Vallentuna järnvägsstation och dels å egendomen Krusenbergs mark i Alsike socken afsöndrats större områden, hvarå villor och egnahemsanläggningar redan uppstått.

Hvad särskildt beträffar de villasamhällen, som anlagts i hufvudstadens närhet, utgöras dessa hufvudsakligen af mindre byggnader, uppförda af arbetare som hafva sin sysselsättning i eller i närheten af Stockholm. Byggnaderna äro anlagda å fri och egen grund samt utgöra i sin mån ett förverkligande af den s. k. *egnahemsidén*. Visserligen äro dessa lägenheter i allmänhet högt intecknade, men i flertalet fall torde den intecknade gälden vara inom icke alltför lång tid slutbetald utan högre amorteringsbelopp, än ägaren varit nödsakad att betala i hyra, därest han varit bosatt i hufvudstaden.

Sedan nådiga kungörelsen den 17 juni 1904 angående allmänna villkor och bestämmelser för den af Kungl. Maj:t och Riksdagen beslutade egnahemslånerörelsen utkommit, har länets hushållningssällskap vid sammanträde den 26 november samma år beslutit åtaga sig att i enlighet med nyssnämnda nådiga kungörelse förmedla egnahemslån åt mindre bemedlade arbetare inom länet och samtidigt därmed fastställt reglemente för egnahemslånerörelsen. Till bestridande af härmed förenade kostnader har hushållningssällskapet för år 1905 beviljat och ställt till sitt förvaltningsutskotts förfogande ett belopp af 2,000 kronor att efter utskottets bepröfvande användas. Under år 1905, det första hvarunder denna rörelse varit i verksamhet, hafva beviljats 11 lån till ett sammanlagdt belopp af 22,250 kronor. Att lånerörelsen icke inom länet erhållit större omfattning, torde få tillskrifvas i främsta rummet de för låns erhållande fastställda villkor och särskildt den bestämmelse, att lån icke utlämnas till förvärfvande af eget hem i tättbebyggdt sam-

hülle, såsom municipal- eller villa- eller därmed likställt samhälle, men äfven de högt uppdrifna tomtpreisen i hufvudstadens närhet. Af de beviljade lånen hafva icke heller något tillgodokommit personer inom någon hufvudstaden angränsande socken. Hushållningssällskapets egnahemslänerörelse synes således icke äga någon betydelse för den egnahemsrörelse, som har till syftemål att genom anläggande af villasamhällen i hufvudstadens närhet bereda egna hem åt arbetare, som hafva sin hufvudsakliga verksamhet inom hufvudstaden eller i dess omedelbara närhet.

Under femårsperioden har *fästningen Vaxholm och Oskar-Fredriksborg* öfverflyttats från landtförsvaret till sjöförsvaret, samtidigt med det fästningen betydligt förbättrats, ny bestyckning tillkommit samt fästningens artilleripersonal öfvergått till det nybildade kustartilleriet. Manskapsstyrkan har ej obetydligt ökats och de värnpliktiges öfningar förlängts, hvilket haft till följd, att nya kaserner måst uppföras, hufvudsakligen vid Oskar-Fredriksborg, dit äfven Vaxholms grenadjärregemente blifvit förlagdt. Vid fästningen har sålunda under perioden uppstått ett större militärsamhälle.

Emigrationen, som under ifrågavarande period för landet i dess helhet varit rätt ansenlig, har dock, hvad Stockholms län angår, icke varit mera betydande.

Enligt från magistrater och kronofogdar inkomna uppgifter hafva under perioden inom länet 179 *borgerliga äktenskap* blifvit avslutade.

Den *religiösa rörelsen* kan under den gångna femårsperioden icke sägas hafva visat någon större lifaktighet. Snarare har förhållandet varit motsatt; och synes detta gälla i främsta rummet statskyrkans församlingslif. Af sekter förekomma hufvudsakligen baptister, metodister och s. k. frikyrkliga, hvilka inom länet hafva talrika bönehus. Hvad angår frälsningsarmén, synes den under perioden hafva drifvit sin verksamhet hufvudsakligen inom Norra Roslags fögderi, där den redan förut vunnit ganska betydande insteg. Den har fortfarande egen lokal inom Elmsta by i Väddö socken, där den med fast kår drifver en energisk verksamhet. Äfven inom Faringe socken och Östhammars stad har frälsningsarmén egna lokaler. Vid Rönninge i Salems socken har den anlagt ett hvilohem.

Beträffande *nykterhetsverksamheten* och bruket af starka drycker framgår af inkomna uppgifter, att nykterhetsföreningarne, goodtemplare och blåbandister, fortfarande nitiskt och i allmänhet med framgång verka för nykterhetens sak, så att missbruket af starka drycker inom länet fortfarande synes minskas. Särskildt har från Svartsjö fögderi framhållits, att konsumtionen af öl synes vara i aftagande, hvilket förhållande antagligen finge tillskrifvas de förändrade föreskrifterna angående bryggeriernas ölutkörning. Från Västra fögderiet klagas dock öfver, att den minskade förbrukningen af brännvin och andra spritdrycker uppväges af den ökade ölkonsumtionen, men uttalas tillika den förhoppning, att den förändrade lagstiftningen rörande försäljning af maltdrycker skall verka till ett bättre.

Den alltjämt fortgående verksamheten till nykterhetens befrämjande, som med framgång bedrifves af goodtemplare och andra nykterhetsföreningar, har, synes det, på ett

glädjande sätt förändrat karaktären på folknöjena; och på den sålunda lagda grunden hafva dessa vunnit än mera utveckling i sund riktning genom skytterörelsen och genom bildande af föreläsningsföreningar.

Skytterörelsen har allestädes inom länet omfattats med lifligt och stigande intresse, hvilket tagit sig uttryck i bildandet af talrika skytteföreningar, trägna skjutöfningar samt anställande af skyttetäflingar och skyttefester, de senare anordnade för anskaffande af medel till skyttepris, gevär och andra omkostnader. Till och med år 1903 voro skytteföreningarna inom länet uppdelade på Stockholms skytteförbund och Uppsala skytteförbund. Från och med år 1904 har en förändring härutinnan inträdt genom bildandet af Stockholms läns skytteförbund. Länets samtliga skytteföreningar hafva från nyssnämnda tidpunkt tillhört detta förbund. Antalet skytteföreningar, tillhörande Stockholms läns skytteförbund, utgjorde vid utgången af år 1904 73 och vid 1905 års slut 80. Antalet ledamöter utgjorde vid 1905 års slut 4,129 aktiva och 805 passiva. Såväl Uppsala skytteförbund som Stockholms läns skytteförbund hafva åtnjutit understöd af landstinget.

Från och med år 1885 hafva statsbidrag utgått till sådana anstalter och föreningar, som anordnade *föreläsningskurser för arbetsklassen*. Statsanslaget för ifrågavarande ändamål utgjorde under de första åren 15,000 kronor årligen, men har sedermera ökats, så att anslaget år 1905 utgjorde 125,000 kronor. Detta visar en oafbruten stark stegring af intresset för dylika föreläsningskurser. Inom Stockholms län bildades den första föreläsningsföreningen år 1891. Denna var den ännu bestående Haninge-Dalarö föreläsningsförening, tillika den första förening af dylikt slag på landsbygden inom hela riket. Om också sålunda Stockholms län i detta afseende tagit försteget, visar sig dock, att denna rörelse inom länet, i jämförelse med andra län, under åren 1891—1904 icke varit synnerligen lifaktig. Under dessa år tillkommo, förutom den redan nämnda, allenast 3 dylika föreningar, nämligen Södertälje arbetarinstitut, Norrtälje föreläsningsanstalt och Botkyrka föreläsningsförening. Dessa fyra föreningar åtnjöto för år 1904 ett statsbidrag af tillhopa 1,525 kronor. Vid en jämförelse mellan Stockholms län och rikets öfriga län finner man, att Stockholms län år 1904 i afseende å såväl antalet föreningar som dessa föreningars årsinkomster står synnerligen lågt. Året 1905 betecknar emellertid ett uppsving i nu ifrågavarande afseende, i det att för nämnda år statsbidrag tilldelades, förutom de fyra redan nämnda, ytterligare 3, nämligen Sundbybergs och Vätö föreläsningsföreningar samt Harg-Forsmark-Valö föreläsningskrets. Statsbidraget utgjorde för år 1905 sammanlagdt 2,265 kronor. Då under år 1906 tillkommit ytterligare 6 föreläsningsföreningar, hvilka för samma år tilldelats statsbidrag, är anledning antaga, att intresset för denna rörelse inom länet, om det också under de första åren var ringa, kommer att utveckla sig alltmera kraftigt.

Sockenbibliotek finnas inom flertalet socknar, men synas i allmänhet vara föga anlitade. Detta förhållande är antagligen beroende på deras brist på lämplig, tidsenlig litteratur. Man torde nämligen icke i allmänhet hafva för-

stått att välja sådan, som varit ägnad att väcka läsekretsens intresse, eller ock har vid hvad en gång anskaffats fått förblifva. För att afhjälpa denna brist på intresseväckande läsning hafva på initiativ af Folkbildningsförbundet börjat inrättas s. k. vandringsbibliotek å landsbygden.

För år 1905 har landstinget beviljat ett anslag af 500 kronor för upprättande af 3 vandringsbibliotek inom länet. Föreståndaren för länets folkhögskola har bemyndigats att handhafva dessa bibliotek och att ombesörja deras kringsändande och uthyrning.

Om sålunda sockenbiblioteken i det hela föra en tylande tillvaro, kan detta icke sägas vara händelsen beträffande *tidningslitteraturen*, som allt fortfarande inom länet har att uppvisa en betydande spridning. De inom länet utkommande tidningar äro desamma som under föregående period.

Den enda del af länet, där en *nationaldräkt* bibehållits intill senare tid, har varit Sorunda socken. Denna dräkt har dock numera nästan helt och hållet försvunnit. I öfrigt är icke något särskildt af intresse att anteckna beträffande befolkningens klädedräkt; och torde detsamma gälla äfven om dess lefnadssätt.

Till understödjande af de undersökningar, som på föranstaltande af Upplands fornminnesförening bedrifvas rörande *Upplands folkhäl*, har länets landsting ställt ett belopp af 200 kronor för hvardera af åren 1903, 1904 och 1905 till föreningens förfogande. Rörande gången af dessa undersökningar och hittillsvarande resultat af desamma lämnas redogörelse i föreningens årsskrift. Af det utaf Humanistiska Vetenskapssamfundet i Uppsala utgifna, likaledes af länets landsting understödda verket »Uppland, skildring af land och folk», har intill slutet af år 1905 utkommit af första delen häftena 1—4 och af andra delen häftet 1.

Den *ekonomiska ställningen* bland länets befolkning torde i det hela kunna betraktas såsom god, oaktadt de för jordbruket ogynnsamma år, som inträffat under perioden. Brist på arbetskrafter inom jordbruksnäringen med därpå följande stegring i arbetslöner gör sig fortfarande gällande, och torde någon förändring härutinnan knappast vara att förvänta för länet med dess närhet till hufvudstaden, som antagligen fortfarande kommer att utöfva sin dragningskraft på yngre arbetsdugliga personer.

Från de egentligen sjöfartsidkande socknarne i Roslagen, såsom Väddö och Häfverö, klagas öfver en ekonomisk försämring, beroende på nedgång i fraktmarknaden särskildt för träfartyg och fortgående minskadt värde å sådana fartyg. Detta har haft till följd, att i sådana fartyg nedlagda, efter ortens förhållanden rätt afsevärda kapital gifvit ringa afkastning och ofta till större eller mindre del gått förlorade. Däremot synes fraktfarten med s. k. storbåtar hafva, i följd af den ökade byggnadsverksamheten i hufvudstaden, gifvit ett godt resultat.

Af större *arbetsinställelser* under perioden äro att anteckna dels 1902 års politiska storstrejk, som dock endast

synes hafva berört Södertälje, dels 1905 års stora verkstadskonflikt, i hvilken de större verkstäderna i Södertälje samt åtskilliga arbetsgifvare och arbetare i Sundbyberg varit indragna, och dels en den 23 januari 1905 börjad och den 21 därpå följande maj slutad strejk af järnvägsarbetarne vid Stockholm—Djursholmsbanan. I öfrigt hafva arbetsinställelser i någon afsevärd omfattning icke förekommit inom länet.

Till ledning i viss mån för bedömandet af det ekonomiska tillståndet under perioden inom länet meddelas här följande tablå öfver hos Länsstyrelsen handlagda *lagsökningssären*:

	Inkomna lagsökningar.	Personer, ålagda betalningsskyldighet.	Betalningsskyldighet, ålagd för kronor.
År 1901	477	277	375,526 01
» 1902	514	305	305,391 54
» 1903	491	348	170,979 53
» 1904	480	308	425,448 31
» 1905	483	311	449,384 01

Medeltalet för år utgör alltså för inkomna lagsökningar 489 och för antalet personer, ålagda betalningsskyldighet, 310, motsvarande under perioden 1896—1900 respektive 389 och 235.

Af det föregående framgår, att *byggnadsverksamheten* varit synnerligen liflig i de i hufvudstadens närhet upplomstrand villasamhällena. Men detta har äfven varit förhållandet, om också icke i fullt så hög grad, i öfriga delar af länet. Endast från Sigtuna och från Mellersta Roslags fögderi har byggnadsverksamheten angifvits vara obetydlig. Hvad angår byggnadsmaterialierna utgöras dessa, utom i fråga om fabriksbyggnader, som vanligen uppföras af tegel med järnkonstruktion, i de flesta fall af trä. I afseende å byggnadssättet kan märkas en fortgående tendens att bygga rymligare och prydligare, än hvad förr varit vanligt.

Under perioden hafva flere af länets kyrkor undergått mer eller mindre genomgripande restaureringar. Främst härvid märkes den åldriga, år 1247 invigda Vårfru- eller Mariakyrkan i Sigtuna, hvilken under perioden med bidrag af statsmedel varit föremål för ganska omfattande restaureringsarbeten. Till det yttre har kyrkan icke undergått några större förändringar. De yttre restaureringsarbetena hafva hufvudsakligen utgjorts af förstärknings- och reparationsarbeten. I det inre har kyrkan däremot undergått en mera omfattande, men dock varsam restaurering. Man har i kyrkan funnit intressanta vägg- och takmålningar från olika perioder. Dessa hafva blottats. Den hittillsvarande altaranordningen, från 1700-talet, har bortflyttats till annan del af kyrkan, och ett åldrigt, redan förut i kyrkan befintligt altarskåp fått intaga dess plats såsom altarprydnad. Restaureringen torde få anses såsom i allt väsentligt synnerligen lyckad.

3. Näringar.

A) **Jordbruk, boskapsskötsel och binäringar till jordbruket.** 1. **Jordbruk.** Enligt hushållningssällskapets berättelse till Statistiska Centralbyrån för år 1905 innehöll länets 4,076,389 mantal en areal (oberäknadt vatten) af 741,306 hektar, däraf 2,399 hektar trädgård, 166,909 hektar åker och annan odlad jord, 31,101 hektar naturlig äng samt resten skog, hagmark och impediment. Jorden brukades i 7,685 brukningsdelar, däraf ägarne själfva innehade 5,619 och arrendatorer 2,066. Af förstnämnda brukningsdelar innehöll 990 2 hektar och därunder, 3,776 öfver 2 till och med 20 hektar, 656 öfver 20 till och med 100 hektar samt 197 öfver 100 hektar; och utgjorde antalet motsvarande grupper af de åt arrendatorer upplåtta brukningsdelarne respektive 121, 1,112, 718 och 115. I förut nämnda brukningsdelar äro jordtorp och andra jordlägenheter, till ett antal af 5,872, icke inräknade.

Af den odlade jorden användes 25,443 hektar till höst-säd, 49,870 till vårsäd, 5,935 till potatis, 244 till andra rotfrukter, 90 till spånadsväxter, 59,549 till foderväxter, 60 till andra växter (tobak) samt 25,718 till träde.

Enligt ofvannämnda berättelse utgjorde länets *skörd* år 1905 i hektoliter: hösthvete 123,357, höstråg 387,750, vårhvete 6,754, vårråg 497, korn 101,304, hafre 686,427, blandsäd 235,333, ärter 75,449, bönor 3,164, vicker 31,527, potatis 1,278,376, andra rotfrukter 130,835 och linfrö 319 hektoliter, hvartill komma spånadsämne 413, gräsför 3,574, åkerhö 912,368 och tobak 1,190 deciton.

Skördeutfallet under perioden angifves uti de af Länsstyrelsen till Statistiska Centralbyrån afgifna årsväxtberättelserna sålunda: år 1901 under medelmåttan, år 1902 under medelmåttan, år 1903 något öfver medelmåttan, år 1904 något öfver medelmåttan och år 1905 under medelmåttan.

Efter beräkning i korntal enligt af kronolänsmännen lämnade rapporter har skörden för de särskilda åren utfallit sålunda:

	År 1901.	År 1902.	År 1903.	År 1904.	År 1905.
Hösthvete	6·69	4·50	8·05	7·90	7·92
Vårhvete	5·70	0·53	6·79	5·60	6·59
Höstråg	7·24	5·21	7·72	8·09	8·17
Vårråg	7·00	6·20	6·90	7·00	5·20
Korn	5·52	6·03	7·51	6·94	6·48
Hafre	5·34	4·49	6·86	6·90	6·70
Blandsäd	4·33	5·09	7·18	6·76	6·27
Ärter	4·68	—	7·04	6·52	6·87
Bönor	4·05	—	6·49	6·57	6·30
Vicker	4·87	—	6·78	6·32	5·57
Potatis	3·44	5·69	7·43	5·16	8·61

Skörderesultatet under perioden kan sålunda icke anses hafva varit tillfredsställande. Särskildt ogynnsamt ställer sig skörderesultatet under året 1902, som utvisar fullständig missväxt på ärter, bönor och vicker och i öfrigt i såväl

kvantitativt som kvalitativt hänseende varit under medelmåttan. Då det redan på hösten 1902 var påtagligt, att allra största delen af årets sädesskörd var oduglig till utsäde, beslöt hushållningssällskapet vid sammanträde i december samma år att uppdraga åt sitt förvaltningsutskott att för anskaffande af tjänligt utsäde åt de jordbrukare inom länet, som därom gjorde framställning, anskaffa kredit å erforderligt kapital. Närmaste bestyret härmed öfverlämnades åt en kommitté, genom hvilkens försorg anskaffades 57,800 kilogram vårhvete, 27,600 kilogram korn, 2,019,440 kilogram svarthafre, 263,120 kilogram hvithafre, 147,400 kilogram ärter och 110,200 kilogram vicker för en kostnad af tillhoppa 411,627 kronor.

I öfrigt synes under perioden skörden hafva förslagit till ortens behof, dock här, till följd af klena foderskördar under periodens tre sista år å vissa trakter foder måst anskaffas från annat håll.

Konstgjorda gödningsämnen användas fortfarande med fördel, särskildt på mullrika jordarter. Kalkning af jorden har här och hvar börjat användas. Mången landtbrukare har dock i följd af de senare årens klena skördar och ogynnsamma landbruksförhållanden sett sig föranlåten minska användningen af dylika medel, hvilket förhållande naturligtvis varit ofördelaktigt för växtproduktionen.

För att lämna den praktiske jordbrukaren tillförlitliga fingervisningar rörande de konstgjorda gödningsmedlens användande på olika jordmåner och platser började på föranstaltande af hushållningssällskapet, såsom i förra femårsberättelsen finnes omförmäldt, på sommaren 1900 anställas s. k. lokala fältförsök på olika platser. Dessa försök hafva fortgått under perioden under ledning af centralanstalten för hushållningssällskapens lokala fältförsök. Till försöken inom länet hafva af hushållningssällskapets medel utgått under år 1901 ett belopp af 500 kronor och under hvar och ett af de följande åren 1,000 kronor.

I följd af de höga arbetsprisen lägga sig landtbrukarne allt mera vinn om anskaffande af arbetsbesparande *maskiner* och *redskap*; så t. ex. börja numera själfbindande skörde-maskiner komma tämligen allmänt i bruk på större gårdar, men äfven på mindre, och till och med på smågårdar börjar man allt mer skaffa sig maskiner af olika slag, särskildt sånings- och skördemaskiner.

De senare årens för jordbruket ogynnsamma förhållanden hafva naturligen verkat hämmande på tillämnade *grundförbättringar* vid jordbruket. Det är emellertid påtagligt, att insikten om värdet af sådana företag alltmer tränger sig fram äfven bland de mindre jordbrukarne. Den seghet att vidhålla gamla traditioner vid jordbruket, som nästan öfverallt för ett par tiotal af år tillbaka visade sig bland de mindre jordbrukarne, är på god väg att lämna rum för ett vaknadt intresse för förbättringar på olika områden inom landthushållningen. Detta förhållande är af så mycket större betydelse, som de mindre jordbrukarne genom sin praktiska utbildning och genom att själfva delta uti och

leda företagen äga de bästa förutsättningar för att vinna goda ekonomiska resultat.

De af länets hushållningssällskap under perioden anordnade *studieresorna* för mindre jordbrukare hafva säkerligen i sin mån medverkat till väckandet och höjandet af intresset för en mera rationell landthushållning. Sedan nådiga reglementet den 8 oktober 1901 utfärdats för med statsmedel understödd premiering af mindre jordbruk samt anordnande med bidrag af statsmedel utaf studieresor för mindre jordbrukare, har hushållningssällskapet från och med år 1902 anordnat dylika studieresor och för ändamålet beviljat årliga anslag till belopp af 1,000 kronor. Dessa resor, som omfattat en tid af 10 till 14 dagar, hafva företagits till södra Sverige och Danmark. Antalet deltagare i hvarje resa har varit, förutom ledaren, 12 till 14 personer.

En ytterligare åtgärd från hushållningssällskapets sida till höjande af det mindre jordbruket har varit anordnande från och med år 1904 af *premiering af mindre jordbruk* i enlighet med det rörande sådan premiering utfärdade nådiga reglementet af den 30 oktober 1903. Till premiering och premieringslån har hushållningssällskapet beviljat årliga anslag af 1,500 kronor. Enligt de af förvaltningsutskottet på uppdrag af hushållningssällskapet utfärdade bestämmelser för denna premiering har länet indelats i fyra premieringsdistrikt; premierna utgöras af penningpris, nämligen första pris 75 kronor jämte diplom, andra pris 50 kronor och tredje pris 25 kronor; premiälån kunna tilldelas jordbrukare för utförande af visst angifvet förbättringsarbete till högst halfva det belopp, hvartill arbetet blifvit af premieringsnämnden uppskattadt, dock ej öfverstigande 100 kronor. Premieringsdistrikten omfatta:

första distriktet: Frösäkers och Nardinghundra härad samt Väddö och Häfverö skeppslag,

andra distriktet: Lyhundra och Sjuhundra härad samt Bro och Vätö, Frötuna och Länna samt Åkers skeppslag,

tredje distriktet: Sollentuna, Färentuna, Långhundra, Ärlinghundra, Seminghundra och Vallentuna härad samt Danderyds och Värmdö skeppslag,

fjärde distriktet: Sotholms, Svartlösa och Öknebo härad.

Till deltagande i 1904 års premiering, som afsåg andra distriktet, hade 5 anmälningar inkommit. Därvid utdelades 1 andra och 2 tredje pris, hvarförutom premiälån beviljades till sammanlagdt belopp af 240 kronor.

Till deltagande i 1905 års premiering, som afsåg första distriktet, hade inkommit 14 anmälningar. Därvid utdelades 1 första pris, 5 andra pris och 7 tredje pris, hvarförutom beviljades premiälån å sammanlagdt belopp af 300 kronor.

Af de i föregående femårsberättelser omförmälda *vattenafledningsföretag* har det, som afser sänkning af sjöarne Trehörningen och Falken för torrläggning af frostländig mark tillhörande Sättra, Kragsta, Hållsta m. fl. byar i Edsbro och Lohärads socknar, blifvit under perioden afslutadt.

Vidare hafva under perioden följande mera betydande vattenafledningsföretag blifvit fullbordade, nämligen:

sänkning af Gräsösjön m. fl. sjöar och torrläggning af marker, tillhörande Ronöholm, Gräsö, Gråska, Sanda m. fl. byar i Edebo och Hargs socknar, hvarigenom torrlagts en areal af 1,145 hektar,

sänkning af Skeboån inom Edebo och Häfverö socknar, torrläggning af ägor, tillhörande Stutby m. fl. byar i Sorunda socken, hvarigenom en areal af omkring 230 tunnland blifvit odlingsbar.

Bland de under perioden planlagda eller började, men ej fullbordade, vattenafledningsföretag af mera betydelse märkas:

vattenafledning från Danbomyren och Bärsmossen å ägor till Vigelsbo, Rotarsbo, Danbo, Österby m. fl. byar i Valö socken, hvilket arbete omfattar en areal af 290 hektar, dels odlingsbar, dels frostförande mark,

sänkning af Holmsjön för torrläggning af odlad mark till Ösbyholm m. fl. byar i Frötuna socken, omfattande en areal af 110 hektar,

afdikning för frostländighetens minskande å Rånäs bruks ägor med en areal af 194 hektar,

afdikning, likaledes för frostländighetens minskande, å Norr- och Söderhanninge byars ägor i Ununge socken med en areal af 121 hektar,

afdikning vid Näsby gård i Danderyds socken, hvarigenom beräknats jordförbättring å en areal af 300 hektar åkerjord,

vattenafledning från odlad mark å ägor till Sundsta, Sättra by och Husby by i Husby-Lyhundra och Lohärads socknar, hvarigenom 108 hektar odlad jord skulle befrias från vatten,

afdikning af frostförande marker, tillhörande Hargs bruk med underlydande gårdar, genom hvilket företag skulle torrläggas en areal af 307 hektar sank, frostförande marker, samt

afdikningsföretag vid Åsbergby och Vallby i Husby-Långhundra socken, där 150 hektar åkerjord skulle komma att torrläggas.

Landbruksingenjörens inom länet verksamhet under perioden belyses närmare af tabell A.

Därjämte har landbruksingenjören under år 1904 verkställt värdering å torpjord, tillhörig Djursnäs egendom i Osmo socken, för att bestämma dagsverksskyldighetens el-

Tab. A. Landbruksingenjörens i Stockholms län verksamhet åren 1901—1905.

År.	U p p g j o r d p l a n f ö r						Under ingenjörens ledning utförda arbeten.	Summa.
	indelning till växelbruk.	tieåkerbruk.	vattenafledning och afdikning			sjösänkning.		
			från odlad eller till odlad jord.	från annan mark.	för minskande af frostländighet.			
1901 . .	—	45	518	—	268	25	411	1,267
1902 . .	395	400	288	5	315	—	278	1,631
1903 . .	531	118	908	26	50	16	113	1,762
1904 . .	—	30	757	14	417	—	261	1,479
1905 . .	—	108	555	13	—	—	334	1,010
Summa	926	701	3,026	58	1,050	41	1,397	7,199

ler arrendenas utgörande, hvilken förrättning omfattat en areal af 97,90 hektar.

Från statens *odlingslånefond* hafva följande lånebelopp blifvit beviljade till vattenafledningsföretag inom länet:

År 1901	73,700 kr. till 4 företag
» 1902	3,000 » » 1 »
» 1903	7,300 » » 1 »
» 1904	32,800 » » 2 »
» 1905	2,800 » » 1 »

Summa 119,600 kr. till 9 företag

Af de sålunda beviljade odningslånen hafva dock 23,300 kronor af det under år 1904 upptagna lånebeloppet icke utgått, enär frågan såväl om låneunderstödet som om ett för företaget särskildt beviljad statsanslag från frostförminskningens fonden förklarats i följd af intressenternas underlåtenhet att inkomma med kontrakt m. fl. handlingar hafva förfallit. Detta vattenafledningsföretag afsåg sänkning af Fågelfjärden med flere sjöar i Valö, Forsmarks och Börstils socknar.

Från fonden till *frostländighetens minskande* hafva under perioden utgått anslag allenast under år 1904 till 2 företag, nämligen dels 2,900 kronor, hvilket dock indragits, och dels 9,500 kronor.

Vattenmängdsobservationer, utförda under ledning af landtbruksingenjören, hafva under år 1901 fortgått i Norrtäljeån och i Broströmmen, men hafva under år 1902 flyttats till Olandsån vid Gimo järnvägsbro samt till Loån vid Östanå. I Olandsån hafva observationerna fortsatts till och med år 1904, men därefter afstannat af brist på lämplig observatör. I Loån hafva de däremot fortgått till periodens gjort:

Verksamheten vid hushållningssällskapets *frökontrollanstalt* har varit betydligt större än under föregående period.

Antalet vid anstalten verkställda analyser å frö och spannmål samt antalet plomberade säckar utsäde hafva utgjort:

År	Analyser.	Däraf för		Plomberade säckar.
		jordbrukare.	återförsäljare.	
År 1901	1,487	772	715	2,527
» 1902	2,364	414	1,950	3,574
» 1903	5,508	3,654	1,854	44,893
» 1904	2,410	1,761	649	4,446
» 1905	2,058	1,180	878	3,160

Till jämförelse meddelas, att under femårsperioden 1896—1900 det största antalet analyser verkställdes år 1896 till ett antal af 1,275 och det största antalet säckar, eller 3,538, plomberades år 1897.

Anledningen till frökontrollanstaltens ovanligt stora verksamhet under år 1903 är att söka i 1902 års till kvaliteten synnerligen dåliga skörd och hushållningssällskapets i det föregående omnämnda åtgärder till anskaffande af utsäde.

Frökontrollanstalten har därjämte utfört en stor mängd mikroskopiska undersökningar å kraftfodermedel (oljekakor,

kli m. m.) samt undersökningar å friskhetsgraden å potatis.

Jämväl under ifrågavarande femårsperiod har Sveriges utsädesförening, som har till syftsmål att förädla de brukligaste utsädeslagen, för hvart och ett af åren under perioden uppburit anslag från hushållningssällskapet, och har föreningen årligen ställt till hushållningssällskapets förfogande viss kvantitet utsädeshafre, afsedd att utdelas till mindre jordbrukare inom länet. Utsädeshafren har utdelats i poster om 100 kilogram med förbindelse för mottagaren, bland annat, att af skörden efter den erhållna hafren till utsädesföreningen återställa lika stor kvantitet, som erhållits såsom utsäde.

Torfströ får inom länet alltmåra användning och tillverkas mångenstädes för husbehof af konsumenterna själfva.

Flerstädes inom länet hafva bildats *landtmannaföreningar* i syfte dels att för föreningsmedlemmarnas räkning anskaffa kraftfoder, utsäde och gödningsämnen samt andra förnödenheter för jordbrukets räkning äfvensom afvelsdjur, dels att underlätta afsättning af medlemmars jordbruksalster. Den 9 november 1905 konstituerades Stockholms läns landtmannaförening utan personlig ansvarighet. Uti densamma hafva ingått förutom enskilda jordägare, följande lokala landtmannaföreningar, nämligen Mellersta Roslagens, Västra fogderiets norra, Kårsta, Danderyds och Botkyrka; och har föreningen blifvit anmäld till inträde i »Svenska landtmännens riksförbund, förening utan personlig ansvarighet».

Dagsverksprisen och tjänstehjonslönerna, till storleken visserligen växlande inom olika delar af länet, hafva varit ungefär desamma som mot slutet af föregående period. Enligt hushållningssällskapets uppgifter till Statistiska Centralbyrån utgjorde för år 1905 i medeltal dagsverkspriset för jordbruksarbetare med egen kost: under sommaren 2 kr. 25 öre för man och 1 kr. 10 öre för kvinna samt under vintern respektive 1 kr. 50 öre och 80 öre; årslön för tjänstehjon i husbondes kost, för dräng 225 kronor och för piga 130 kronor samt värdet af stat och lön för statdräng 500 kronor och för statpiga 300 kronor. Värdet af stat och lön åt statare visar en höjning, i det att motsvarande värde år 1900 utgjorde i medeltal för statdräng 450 kronor och för statpiga 250 kronor.

2) *Boskapsskötsel*. Åt *hästafveln* har i allmänhet inom länet ägnats stor omsorg, hvartill i främsta rummet bidragit de årligen återkommande hästpremieringarna samt hushållningssällskapets åtgärder att inköpa och på förmånliga villkor försälja hingstar.

Enligt det för hästpremieringen den 23 november 1900 utfärdade nådiga reglemente, som trädde i tillämpning den 1 januari 1901, hafva en mängd bestyr med hästpremieringen, som förut ålegat länsstyrelserna, öfverflyttats på hushållningssällskapen eller deras förvaltningsutskott.

Anslagen till premieringen hafva under periodens sista år eller 1905 utgått med sammanlagdt 9,900 kronor, däraf statsanslag 3,900 kronor, anslag från landstinget 3,000 kronor och från hushållningssällskapet 3,000 kronor. Antalet premieringsställen utgjorde vid periodens slut elfva.

Resultatet af premieringen visas af följande tablå:

År.	Premierade.				Andra uppvisade.	Totalsumma.
	Hingstar.	Ungston.	Ston.	Summa.		
1901	23	140	50	213	246	459
1902	51	132	125	308	239	547
1903	42	90	83	215	172	387
1904	46	79	114	239	121	360
1905	46	95	89	230	110	340
Summa	208	536	461	1,205	888	2,093

Under femårsperioden 1896—1900 utgjorde de uppvisade hästarnas antal tillsammans 1,802, däraf 725 premierades; härvid är dock att märka, att under nyssnämnda period ett stort antal af de uppvisade djuren godkäfts såsom värda prisbelöning, ehuru sådan af brist på medel icke kunnat utgå, hvilket icke i så hög grad varit händelsen under perioden 1901—1905. Å andra sidan får dock icke förbises, att, sedan det nya reglementet trädte i tillämpning, strängare principer, särdeles i fråga om härstamning, gjorts gällande.

Genom hushållningssällskapet hafva under perioden inköpts 7 hingstar.

Enligt hushållningssällskapets uppgifter till Statistiska Centralbyrån för sista året af perioden eller 1905 utgjorde hela antalet vid nämnda års slut inom länet underhållna hästar 26,510, däraf 23,273 öfver tre år och 3,237 under tre år och föl. Motsvarande siffror för år 1900 voro respektive 26,069, 22,980 och 3,089.

Under perioden 1896—1900 vidtogos af hushållningssällskapet kraftiga åtgärder för främjande af uppfödandet af afvelsdjur af ren ardenneras. Så inköptes af hushållningssällskapet under nämnda period från utlandet icke mindre än elfva hingstar och aderton stoföl, allt af ardenneras. Erfarenheten under den nu gångna perioden synes dock hafva gifvit vid handen, att helardennerhästen är alltför tung och dyrfödd för att vara för länet lämplig såsom brukshäst. Den mening har också därför uttalats, att halfardennerafveln vore för länet i dess helhet mest lämplig, på samma gång äfven uppmärksamheten borde riktas på den nordsvenska hästen, hvilken å några orter med förkärlek användes, då den lämpar sig lika väl till arbetshäst på åkern som å vägar samt är lättfödd och uthållig. Denna hästras synes därför böra tillvaratagas, där den finnes oblandad, utan att därför intresset för ardennerkorsningen minskades, då dessa båda hästslag på ett lyckligt sätt komplettera hvarandra.

Från och med år 1902 har från hushållningssällskapet utgått anslag till Stamboksföreningen för svenska ardennerhästen. Föreningens stambok n:r 1, omfattande åren 1902 och 1903, utkom 1904.

Nötboskapskötseln omfattas inom länet med ett allt mera stigande intresse, hvilket tagit sig uttryck i ökad deltagande i nötboskapspremieringarna, bildandet af flere nya tjurhållningsföreningar, inrättande af stamböcker och kontrollföreningar samt åtgärder mot spridande af tuberkulos bland ladugårdsbesättningarna.

Premiering af nötboskap har ägt rum hvartannat år i södra och hvartannat år i norra premieringsdistriktet.

Angående dessa premieringar hänvisas till följande tabell:

År.	Uppvisade djur.		Premierade djur.	
	Södra distriktet.	Norra distriktet.	Södra distriktet.	Norra distriktet.
1901	789	—	694	—
1902	—	1,492	—	1,118
1903	972	—	886	—
1904	—	1,585	—	1,225
1905	696	—	644	—
Summa 1901—1905	2,457	3,077	2,224	2,343
» 1896—1900	1,221	2,859	859	1,897

Femårsperioden 1901—1905 utvisar sålunda ett betydligt ökad deltagande i premieringarna och ett afsevärdt högre procenttal af premierade djur. De till premieringarna anslagna belopp hafva utgjort under åren 1901—1904 5,300 kronor, däraf statsanslag 2,000 kronor, anslag från hushållningssällskapet 1,800 kronor och från landstinget 1,500 kronor. För år 1905 har statsanslaget utgått med 2,300 kronor, så att premieringsmedlen för nyssnämnda år utgjort sammanlagt 5,600 kronor.

Tjurhållningsföreningarnas antal vid 1900 års slut var 9. Under perioden har antalet ökat och utgjorde vid periodens slut 24.

Till såväl tjurhållningsföreningar som enskilda jordägare hafva tjurar anskaffats genom hushållningssällskapets försorg och utlämnats på de för inköp af afvelsdjur af nötboskap stadgade villkor.

Stamböcker öfver nötboskap inom länet hafva upprättats under perioden. Dessa stamböcker hafva afsett dels ostfrisisk ras, dels ayrshireras och dels blandad ayrshirekorsning.

Afvelsföreningen för svensk rödbrokg boskap har årligen under perioden åtnjutit anslag af hushållningssällskapet såsom bidrag till utgifvande af föreningens stambok.

Likaledes har den år 1900 bildade svenska ayrshireföreningen årligen åtnjutit bidrag från hushållningssällskapet. Föreningens »Grundregister I» (stambok för 1901) utkom år 1902 och upptager 10 tjurar och 53 kor från länet.

Under år 1901 bildades den första kontrollföreningen inom länet. Dylika föreningar hafva till uppgift att utröna de särskilda djurens förmåga att betala det erhållna fodret samt att sätta djurägaren i tillfälle att gifva djuren en mot deras afkastningsförmåga afpassad utlödring. Denna första kontrollförening omfattade Hargs, Lundås och Skebo bruks ladugårdsbesättningar. Vid periodens slut uppgick kontrollföreningarnas antal till 13. Från och med år 1904 har hushållningssällskapet årligen beviljat bidrag till dessa föreningar, hvarförutom statsbidrag utgått till bestridande af organisationskostnader.

Till bekämpande af tuberkulosen inom ladugårdsbesättningarna hafva inom länet kraftiga åtgärder vidtagits, och belöningar af statsmedel för åtgärder härutinnan hafva tilldelats flere djurägare inom länet.

Enligt hushållningssällskapets statistiska uppgifter utgjorde hela nötboskapsstocken inom länet vid 1905 års slut 6,082 oxar, 2,205 tjurar, 77,632 kor samt 19,942 ungnöt och kalvvar. Motsvarande siffror vid 1900 års slut voro 7,296 oxar, 2,415 tjurar, 78,624 kor samt 20,068 ungnöt och kalvvar. Nedgången i kreatursantalet torde få tillskrivas de flera ogynnsamma foderår, som inträffat under perioden. Detta har särskildt varit händelsen med periodens sista år, 1905.

Beträffande mjölkhushållningen och *mejerihandling* gäller fortfarande, att någon egentlig mejerihandling med smör- och osttillverkning nästan icke förekommer inom de trakter af länet, som äga lätta och goda kommunikationer med hufvudstaden, enär ladugårdsägarna finna det mera förmånligt att afyttra mjölken oförädlad. Flere nya mejerier hafva uppstått under perioden. I de trakter af länet, där ordnad mejerirörelse i följd af lokala förhållande ej kunnat bedrivas, synes mjölkhushållningen hafva i hög grad förbättrats efter inrättandet af de kurser för kvinnor af allmogeklassen, som hushållningssällskapets förvaltningsutskott år 1903 låtit anordna. Dessa kurser, som leddes af hushållningssällskapets mejeriinstruktör och afsågo att gifva allmogens kvinnor praktisk undervisning i bästa sättet för smör- och osttillverkning, voro anordnade på sex olika ställen, inom Hargs, Forsmarks, Knutby, Valö, Börstils och Gräsö socknar, och synas hafva omfattats med stort intresse. Kurserna hade sammanlagdt 101 deltagare.

Under perioden har ladugårds- och mejerikonstulentbefattningen utvidgats att omfatta jämväl jordbruket.

Till främjande af *svinskötseln*, hvarför intresset inom länet syntes vara i nedgående, anvisade hushållningssällskapet ett belopp af 1,000 kronor att utgå för hvar och ett af åren 1902—1906. Tillika tillsattes en kommitté för svinafvelns befrämjande. Genom kommitténs försorg har en broschyr, benämnd »Regler för svinskötare», utarbetats och kostnadsfritt utdelats inom länet. Vidare har kommittén anskaffat afvelsdjur, som utstationerats inom länet. Denna verksamhet måste dock i det närmaste afbrytas i följd af den under år 1904 utbrutna svårartade svinpestepizootien, men kunde, om ock i ringare omfattning, återupptagas under år 1905.

Enligt hushållningssällskapets statistiska uppgifter beräknades antalet inom länet underhållna svin och grisar utgöra 23,466 vid 1905 års slut. Motsvarande siffra vid 1900 års slut var 24,995.

At *fårskötseln* ägnas år efter år allt mindre uppmärksamhet, och minskas fårstocken för hvarje år. Inom detta län synes, åtminstone under nuvarande konjunkturförhållanden, fårskötseln ej äga förutsättningar för att kunna intaga någon framstående plats inom husdjurskötseln.

Antalet inom länet hållna får och lamm beräknades enligt hushållningssällskapets statistiska redogörelse utgöra vid 1905 års slut 32,456, motsvarande 40,263 vid 1900 års slut.

Hälsotillståndet bland husdjuren har under perioden i allmänhet varit godt; fall af mjältbrand hafva visserligen här och hvar förekommit, men någon allvarigare epizooti har dock icke uppträdt med undantag af den redan omnämnda under år 1904 utbrutna svinpesten, mot hvilken

kraftiga åtgärder vidtogos till förekommande af dess vidare utbredning. Redan på våren 1903 hade svinsjuka utbrutit vid Älsjö gård i Brännkyrka socken, hvilket föranledde hela den stora besättningens nedslaktande; och utfärdades den 17 mars 1903 förbud mot hållande af auktioner å lefvande svin inom Brännkyrka socken. Kungörelse af liknande innehåll, men gällande hela länet utfärdades den 31 augusti 1904.

Genom kungörelse den 14 februari 1902 hafva meddelats föreskrifter för skyddande af kreatursbesättningar mot smitta, särskildt då kreaturen släppas ut på bete.

Veterinärväsendet. Inom länet finnas 1 länsveterinär och 10 distriktsveterinärer. Utom dessa funnos inom länet bosatte 4 veterinärer vid periodens början och lika många vid dess slut. Till distriktsveterinärernas aflöning har landstinget bidragit med ett årligt belopp af 4,250 kronor. Enligt till hushållningssällskapet inkomna berättelser angående distriktsveterinärernas verksamhet under år 1905 utgjorde antalet under året för sjukdom behandlade djur 12,144, däraf 92.86 % tillfrisknat, motsvarande för år 1900 ett antal af omkring 11,000 med mer än 92 % tillfrisknade.

3) *Binärningar till jordbruket. Fjäderfäskötseln.* Intresset för denna näring har under perioden alltjämt varit stigande. Med hänsyn till den goda och säkra afsättningen på hufvudstaden af såväl höns som ägg finnas också inom länet goda förutsättningar för drifvande af en lönande hönskötsel. För främjande af fjäderfäskötseln bildades år 1903 Stockholms läns fjäderfäafvelsförening, till hvilken hushållningssällskapet för hvartera af åren 1904 och 1905 beviljat ett anslag af 800 kronor. För att söka förbättra hönsrasen i länet har föreningens verksamhet riktats på inköp och utdelning af afvelsägg af höns från förstklassiga fjäderfäodlare. Därjämte hafva bidrag lämnats för anläggning af mindre hönsgårdar; och har föreningen genom utsedda kretsföreståndare öfvervakat, att bidragen kommit till riktig användning. Vidare har föreningen genom föreläsningar, genom spridande af skrifter rörande fjäderfäskötseln och genom praktisk undervisning af sakkunniga sökt verka för sitt syfte.

Roslagens äggförsäljningsförening — den första i sitt slag inom länet — bildades under år 1905.

Enligt hushållningssällskapets statistiska uppgifter skulle vid 1905 års slut sammanlagda antalet fjäderfä inom länet utgöra 116,940. Vid 1900 års slut utgjorde antalet 112,061.

Biskötseln är fortfarande för länet af ringa betydelse. Måhända är en förbättring härutinnan att förvänta, sedan från och med år 1904 hushållningssällskapet anvisat medel till anordnande af undervisning i biskötsel och en särskild undervisare antagits. Det har nämligen visat sig, att intresse för biskötsel ingalunda saknats, i det att undervisarens biträde påkallats i ganska stor utsträckning. Emellertid visar perioden ett nedgående i afseende å antalet bisamhällen. Antalet beräknades utgöra vid 1900 års slut 3,419, vid 1904 års slut 3,219 och vid 1905 års slut 2,959. Den ytterligare nedgång, som, oaktadt ett vaknande intresse, kan konstateras under år 1905, torde äga sin förklaring däri, att detta år varit ett mindre godt biår med dålig öfvervintring, sen utveckling och undertryckt svärmning.

Trädgårdsskötsel. Sedan lång tid tillbaka hafva större gårdar inom länet mångenstädes haft att uppvisa välskötta trädgårdar, liksom också handelsträdgårdar länge funnits i hufvudstadens omgifningar, men bland allmogen saknades förr så godt som helt och hållet trädgårdar. Härutinnan hafva dock under de sista årtiondena förhållandena förändrats, i det att allmogen numera inom flere orter visar ett ganska lifligt intresse för trädgårdsskötseln. Härtill torde i sin mån hafva bidragit de anslag, som landstinget och hushållningssällskapet allt sedan år 1892 beviljat till anskaffande af fruktträd och bärbuskar till nedsatt pris att tillhandahållas mindre jordbrukare. Antalet rekvisitioner å växter hafva också år från år ökat.

Liksom förut har på hushållningssällskapets föranställda varit anställd en särskild länsträdgårdsmästare, hvilken mot billigt arvode gått länets jordbrukare till handa med biträde och råd i trädgårdsskötseln rörande angelägenheter. Till upplysning om hans verksamhet meddelas följande uppgifter om antalet förrättningsställen och förrättningsdagar under perioden:

	Förrättningsställen.	Förrättningsdagar.
År 1901	140	228
• 1902	109	238
• 1903	90	223
• 1904	95	225
• 1905	110	160
Summa 544		1,074

Motsvarande slutsummor för perioden 1896—1900 voro 507 och 746. Vid dessa förrättningar har länsträdgårdsmästaren planterat sammanlagdt 4,371 fruktträd, 6,204 bärbuskar samt 2,790 park- och alléträd och -buskar. Därjämte har han utplanterat en stor mängd häck- och andra planter, beskurit ett stort antal fruktträd samt uppgjort ritningar till mer än 130 trädgårdsanläggningar, omfattande en areal af öfver 90 hektar.

Till jämförelse meddelas, att länsträdgårdsmästaren under femårsperioden 1896—1900 planterade sammanlagdt 4,261 fruktträd, 3,772 bärbuskar samt 3,952 park- och alléträd och -buskar samt upprättade ritningar till öfver 70 trädgårdsanläggningar, omfattande en areal af omkring 54 hektar.

Hushållningssällskapets utgifter till trädgårdsskötselns främjande utgjorde under år 1905 tillhoppa 2,395 kronor.

Landstingets bidrag till anskaffande af fruktträd och bärbuskar åt mindre jordbrukare och folkskolor utgjorde under hvardera af åren 1901 och 1902 200 kronor och under hvar och ett af periodens följande år 250 kronor.

4) *Inrättningar till jordbruksnäringens befrämjande.* Såsom af den föregående redogörelsen framgår, har Stockholms läns *hushållningssällskap* äfven under denna period genom penninganslag och på många andra sätt verkat för jordbrukets förkofran inom länet.

I sammanhang med hushållningssällskapets sammankomst den 31 januari 1901 hade förvaltningsutskottet låtit anordna en utställning i Stockholm, omfattande hemslöjd-artiklar och utsäde. Bland de utställda föremålen utgallrades en del för samma års industri- och slöjduitställning samt

landtbruksutställning i Gäfle, i hvilka hushållningssällskapet beslutit deltaga. Å industri- och slöjduitställningen erhöll länets centralkommitté för hemslöjdens främjande silfvermedalj, och samma utmärkelse tilldelades 5 slöjds-kolor från länet. I öfrigt tilldelades utställare från länet 20 bronsmedaljer och 33 hedersomnämnden för hemslöjd. Å landtbruksutställningen tillerkändes hushållningssällskapet utställningens större silfvermedalj för kollektivutställning af utsäde, hvarjämte länets landbruksskola och ett antal enskilde utställare från länet tillerkändes högre och lägre pris. Hushållningssällskapet lämnade äfven sin medverkan för utställning af hästar och nötkreatur från enskilde utställare inom länet.

Jämväl år 1904 i sammanhang med hushållningssällskapets årsammankomst var en utställning af utsäde anordnad.

Antalet ledamöter i hushållningssällskapet utgjorde vid periodens slut 2,478.

Under ifrågavarande period har med bidrag från landstinget, hushållningssällskapet och länets sparbank utarbetats en ny *länskalender*. Kalendern, hvilken utkom sista dagen af år 1903, är utarbetad af hushållningssällskapets sekreterare.

Äfven under denna period hafva hushållningssällskapets underafdelningar, *hushållningssällskapets gillena*, utvecklats en liflig verksamhet vid gillesmöten och genom anordnande af utställningar.

Länets *landtbruksskola* har äfven under denna period varit förlagd till egendomen Husby i Munsö socken samt verkat under samma ledning och efter likartad plan som under föregående period. Kursen har varit tvåårig. Under perioden hafva 36 lärlingar utexaminerats. Af dessa hafva 15 erhållit plats, 1 som rättare, 2 som bokhållare och 2 som förmän vid olika företag, 5 öfvergått till annan undervisningsanstalt samt de återstående öfvertagit jordbruk eller återgått till sina fädernehem. Hälsotillståndet bland lärlingarne har varit särdeles godt, och mot deras uppförande har icke något varit att anmärka.

Kulturförsök och jämförande odlingsförsök hafva under perioden utförts vid skolan.

B) *Skogshushållning.* Enligt hushållningssällskapets uppgifter till Statistiska Centralbyrån för år 1905 var af länets hela ägoareal, 741,306 hektar, mera än hälften, nämligen 406,485 hektar, att hänföra till skogbärande mark.

De *allmänna skogarne* i länet hafva under perioden tillökats med Rikstens kronopark i Botkyrka socken samt Björksättra eller Östorps kronopark i Huddinge socken, hvarförutom betydande områden af Sjuenda och Långbro skogsmarker i Vårdinge socken samt Bysta i Turinge socken inköpts för statens räkning.

Skötseln af de *enskilda skogarne* kan i allmänhet icke sägas vara tillfredsställande. Särskildt från norra delen af länet klagas öfver betydande skogssköfling. Den nya lagen angående vård af enskildes skogar af den 24 juli 1903, hvilken trädde i tillämpning den 1 januari 1905, torde därför, hvad Stockholms län angår, få anses vara af synnerligt behof påkallad. Denna lag har dock tillämpats alltför kort tid, för att några verkningar af densamma ännu skulle

hafva framträdt. Dock har vid flere tillfällen Länsstyrelsens ingripande mot skogssköfling påkallats af länets skogsvårdsstyrelse. Nekas kan dock icke, att intresset för skogsodling varit i stigande.

Åtgärderna till skogsodlingens främjande handhades intill år 1905 af hushållningssällskapets förvaltningsutskott genom en särskild skogskommitté. Från och med år 1905 har bestyret härmed öfvertagits af länets skogsvårdsstyrelse, för hvilken nådigt reglemente faststälts den 21 december 1904.

De medel, som för skogsodlingens främjande varit att tillgå, utgjorde för år 1905 statsanslag 2,500 kronor, anslag från landstinget 1,500 kronor och från hushållningssällskapet 1,000 kronor eller tillhopa 5,000 kronor.

För år 1900 utgjorde dessa anslag sammanlagdt 4,402 kronor.

Såväl genom skogskommittén som efter 1905 års ingång genom skogsvårdsstyrelsen hafva skogsplantor tillhandahållits kostnadsfritt såväl större som mindre jordbrukare. Skogsfrö har i allmänhet utlämnats till nedsatt pris, men äfven, där omständigheterna därtill gifvit anledning, afgiftsfritt. Omfattningen af de på hushållningssällskapets och sedermera skogsvårdsstyrelsens föranstaltande verkställda skogsodlingsarbeten i jämförelse med de två föregående perioderna framgår af följande tablå:

År.	Utplanterade trädplantor.	Utsådt skogsfrö.	Skogsodlad mark.
	Antal.	Kilogram.	Hektar.
1901	236,534	774	800
1902	148,938	674	615
1903	211,081	595	538
1904	193,098	740	720
1905	225,563	785	825
Summa 1901—1905	1,015,214	3,568	3,498
1896—1900	800,861	2,314	2,116
1891—1895	775,242	559	699

Denna jämförande tablå utvisar en fortgående stegring af intresset för skogsodling.

Större skogseldar hafva icke förekommit under perioden. Den enda mera betydande härjade å mark tillhörig egendomen Fredrikslund i Alsike socken och spred sig äfven till angränsande socken i Uppsala län.

Skogarne hafva i det stora hela varit förskonade från skadeinsekter.

Torfmassarne hafva börjat mera beaktas. Så beredes, såsom redan är nämnt, mångenstädes torfströ, men äfven till bräntorf har under perioden torf börjat bearbetas. Från och med år 1903 har bräntorfstillverkning bedrifvits vid Nykvarn i Turinge socken. Äfven å Järna torfmosse har dylik tillverkning ägt rum.

B) Jakt och fiske. Jakten bedrifves ingenstädes inom länet såsom egentligt näringsfång. Dock bereder sjöfågelsjakten på många ställen i skärgårdarne jordägarne beaktans-

värda inkomster, framför allt genom utarrendering af jakt-rätt. I öfrigt bedrifves jakten mest såsom idrott af jordägarne själfva eller af jakträttsarrendatorer.

Af *nyttigt villebråd* må äfven för denna period antecknas älg, hare, tjäder, orre, järpe, rapphöns, gräsand, morkulla, beckasin och sjöfågel. Tillgången på älg synes vara ganska god. Från Ornön klagas till och med öfver, att älgstammen därstädes så ökats, att den blifvit till skada för jordbruket, i det älgarne i hopar förtära och nedtrampa i synnerhet rågbrodden. Genom nådiga kungörelsen den 20 maj 1904 har också jakttiden för älg å Ornön utsträckts under åren 1905 och 1906 att omfatta hela september månad. Å andra sidan har inskränkning i afseende å älgjakten inom Värmdö skeppslag ansetts behöflig. Genom nådiga kungörelsen den 7 augusti 1905 har älgjakten därstädes under åren 1905—1907 inskränkts till tiden från och med den 9 till och med den 15 september. Tillgången på nyttigt vildt säges å många orter vara i aftagande och anföres såsom orsak härtill den rikliga förekomsten af räf.

Räfven är fortfarande bland *skadedjuren* det allmänast förekommande och tyckes icke minskas oaktadt ifrigt förföljande både medelst vanlig jakt och genom förgiftadt bete. Äfven under denna period har landstinget beviljat ett årligt förslagsanslag å 500 kronor att användas till skottpenningar på räf.

Äfven sälen är att räkna till *skadedjuren* på grund af den förödelse, han åstadkommer på fiske och fisketyg. Såväl med anledning häraf som äfven på grund af det värde, den äger i marknaden, är sälen föremål för ganska ifrig jakt vintertiden i länets skärgårdar. Belöningar för sälars dödande äfven under denna period hafva utgått af anslag från staten, landstinget och hushållningssällskapet. Belöningarna utgingo under år 1901 med 2 kronor för hvarje dödad säl, men hafva under de följande åren nedsatts till 1 krona. Nedsättningen har haft till följd en stadig nedgång i det anmälda antalet årligen dödade sälar. Så utgjorde anmälda antalet dödade sälar år 1901 icke mindre än 841, år 1902 hade antalet sjunkit till 677, år 1903 till 456 och utgjorde åren 1904 och 1905 respektive 644 och 517. Emellertid vore det måhända förhastadt att antaga, att verkliga antalet dödade sälar nedgått i så afsevärd mån efter nedsättningen af belöningens belopp. Det minskade antalet anmälningar kan ock bero därpå, att belöningen ansetts alltför ringa för att motsvara besväret att utfå densamma.

Redan tidigt hade *fiskerinäringen* inom länet varit föremål för hushållningssällskapets uppmärksamhet. Under åren 1851—1854 lät sällskapet med understöd af statsmedel utföra vetenskapligt anordnade fiskeundersökningar. Senare upprättade sällskapet en fiskodlingsanstalt, till hvilken äfven landstinget lämnade bidrag, samt lät anordna förnyade fiskeundersökningar och försök med nya fiskemetoder, för hvilka åtgärder sällskapet under åren 1865—1875 beviljade anslag. Under de därpå följande åren har sällskapet däremot endast i ringa mån varit i tillfälle att verka för fiskets befrämjande. I januari 1905 bildades Sotholms härads fiskeriförening. Denna förening, den första i sitt slag inom länet, har till syfte att anskaffa och införa ändamålsenliga fiske-

bragder, att anskaffa lämpliga instruktörer för fiskets rationella bedrivande samt fiskets vård, att ordna frågan om fångstens lämpliga afsättande samt att anställa fiskeriuppsyningsmän. Föreningen erhöi af hushållningssällskapet för år 1905 ett anslag å 500 kronor. Måhända är bildandet af denna förening ett tecken till ett begynnande större intresse för fiskets mera rationella bedrivande inom länet. Sådant vore i hög grad af behovet påkalladt, då, hvad särskildt angår sötvattensfisket, detta visat ett ständigt aftagande år från år. Anledningen härtill torde främst vara att söka i det planlösa sätt, hvarpå detta fiske å de flesta ställen bedrivnes. Detta gäller framför allt fisket i oskift fiskevatten, i afseende å hvilket regeln synes vara den, att hvarje delägare söker taga så mycket fisk, han kan komma åt, utan tanke på fiskbeståndets bibehållande, än mindre dess ökande. Sådant måste leda till fiskets tillbakagång och till slut till dess totala upphörande. Helt visst skulle ett mera allmänt bildande af föreningar mellan innehafvare af fiskevatten verka till fiskerinäringens förbättrande; och önskligt vore om den nybildade fiskeriföreningen i Sotholms härad kunde visa på sådana resultat, att dess exempel manade till efterföljd. Men ej blott för sötvattensfisket kunna fiskeriföreningar vara af stort gagn. Deras betydelse för saltsjöfisket bör icke underskattas, om deras verksamhet riktas på anskaffandet af ändamålsenlig fiskredskap, införandet af lämpliga fiskemetoder, beredandet af större afsättningsmöjligheter för fiskvaror och dessas lämpliga konserverande.

Länets mest betydande fiske är strömmingsfisket. Det har under perioden bedrivits på samma sätt och med samma slags redskap som förut. År 1905 erhöi hushållningssällskapet ett statsbidrag å 1,500 kronor till fiskets befrämjande inom länet. Afsikten var att använda detta anslag till bekostande af fiskeförsök med snörpvad. I följd af mellankommande hinder kunde sådana försök dock icke komma till stånd under det året. Oaktadt perioden i det hela icke varit gynnsam för strömmingsfisket, hafva dock de med anslag från landstinget genom hushållningssällskapet sedan en följd af år tillbaka anordnade premieringarna af saltad strömming omfattats med stigande intresse. Dessa premieringar hafva årligen ägt rum i Östhammar och i Norrtälje. Antalet utställda fjärdingar har under perioden varit ej obetydligt större än under den nästföregående. År 1900 uppvisades öfver 1,000 fjärdingar. Påföljande år var antalet 1,900 och steg år 1904 till 2,174. År 1905 utgjorde de ett antal af 1,755. Hvad kvaliteten beträffar, synes denna hafva varit af synnerligen jämn och god beskaffenhet. Också har den utställda strömmingen åtnjutit en liflig efterfrågan och betingat ganska höga pris, ända till 6 kronor fjärdingen. Då den saltade varans godhet är väsentligen beroende af kärlets beskaffenhet, har premieringsnämnden ägnat särskild uppmärksamhet häråt; och har det äfven visat sig, att käriltillverkningen så småningom högst väsentligt förbättrats.

Ålfisket, som numera bedrivnes med hommor eller ryssjor utefter större delen af länets kuster, har under perioden varit rätt gifvande. Endast året 1902 har betecknats såsom under medelmåttan.

Laxfisket, som bedrivits i Alandshaf samt i södra skärgården i trakten af Landsort och Nynäs, har varit föga gifvande, ett förhållande som torde stå i samband med det genom de senaste hydrografiska undersökningarna konstaterade fortgående aftagandet af Östersjöns laxbestånd.

Äfven sikkfisket har under hela perioden visat dåligt resultat.

Under perioden har utfärdats för hela länet gällande stadga för fiskets bedrivande i saltsjön, grundad å nådigt bref den 23 oktober 1903.

D) Bergs- och brukshandtering. Bland malmer är endast järnmalm föremål för brytning inom länet. *Järnmalm-brytning* har under perioden bedrivits vid Broby grufvor i Söderby-Karls socken, vid Vigelsbo och Rörbergs grufvor i Valö socken, vid Skedicka, Eds, Aspö och Söderby grufvor i Börstils socken, vid Mälby i Vaddö socken samt vid Herräng i Häfverö socken. Rörelsen vid Herräng har utvidgats medelst ett nyanlagdt anrikningsverk. Malmbrytningens storlek och värdet af den upptagna malmen framgå af följande tabell:

År.	Malmbrytning.	Malmens värde.	År.	Malmbrytning.	Malmens värde.
1901 . .	26,162 ton	188,965 kr.	1904 . .	62,061 ton	286,146 kr.
1902 . .	23,246 >	167,730 >	1905 . .	80,920 >	277,574 >
1903 . .	25,938 >	176,557 >	Summa	218,327 ton	1,096,972 kr.

Åren 1904 och 1905 angifva en betydlig ökning i malmbrytningen. Denna ökning är hufvudsakligen beroende på den utvidgade rörelsen vid Herräng. År 1903 belöpte sig därstädes erhållen malm till allenast 700 ton. År 1904 uppgingo motsvarande siffror till 26,779 och år 1905 till 51,709. Under femårsperioden 1896—1900 brötos inom länet 108,672 ton järnmalm med ett värde af 714,297 kronor.

Tackjärnstillverkning har bedrivits vid Länna, Edsbro och Herrängs masugnar. Tackjärnstillverkningen har omfattat:

År.	Ton.	Värde i kr.	År.	Ton.	Värde i kr.
1901	4,779	436,976	1904	13,423	1,217,173
1902	4,668	422,332	1905	17,816	1,562,761
1903	4,667	420,874	Summa	45,353	4,060,116

Under femårsperioden 1896—1900 tillverkades inom länet 22,881 ton tackjärn till ett värde af 1,649,386 kronor.

Den storartade ökning i tackjärnstillverkningen, som inträder med år 1904, förklaras af den under nämnda år börjande tackjärnstillverkningen vid Herräng. Med år 1904 slutade verksamheten vid Länna masugn. Vid periodens slut bedrefs således tillverkning af tackjärn inom länet allenast vid Edsbro och Herrängs masugnar.

Järnsmide bedrivnes vid två bruk: Harg och Skebo, det senare försedt med martinverk. Angående storleken och värdet af tillverkningen af smältstycken, stångjärn och stål äfvensom af martingöt hänvisas till Kommerskollegii berättelser rörande bergshandteringen i riket.

Fältspatsbrytning har under perioden ägt rum å flere ställen inom länet. De förnämsta fältspatsbrotten finnas vid Ytterby, Yttersberg, Svinninge, Lervik och Margretelund,

samtliga belägna inom Osteråkers socken. Äfven å Ornön och å några andra öar i skärgården har fältspatsbrytning bedrifvits. Myckenheten och värdet af under perioden erhållen fältspat framgår af följande tabell:

År.	Ton.	Värde i kr.	År.	Ton.	Värde i kr.
1901	5,403	70,393	1904	6,286	72,250
1902	6,310	61,838	1905	6,933	70,279
1903	6,212	70,793	Summa	31,144	345,553

Storleken af fältspatsbrytningen under perioden 1896—1900 utgjorde 33,984 ton med ett värde af 451,071 kronor.

E) **Fabriker, manufaktur och handverk.** Rörande dessa ämnen innehålla Kommerskollegii berättelser detaljerade uppgifter, och Länsstyrelsen anser sig därför kunna, under hänvisning till dessa berättelser, inskränka sig till följande meddelanden.

Den industriella verksamheten har under perioden gått framåt. Detta gäller i främsta rummet trakterna i närheten af hufvudstaden. Anledningen härtill torde vara den, att industrien allt mer visar tendens att söka sig ut från hufvudstaden till landsbygden, där billigare tomtplatser stå att finna. Bland de *fabriksanläggningar*, som uppstått i hufvudstadens närhet, må nämnas Stockholms träfärgningsaktiebolags fabrik vid Hägersten, Falk & sons träförädlingsfabrik vid Gröndal, aktiebolaget Butyrators fabrik vid Älf-sjö för tillverkning af mejerimaskiner, allt i Brännkyrka socken, aktiebolaget Elmqvistska gjutningsmetodens fabrik vid Hagalund, en snickerifabrik vid Åkersberga i Osteråkers socken, aktiebolaget G. Boströms parfymfabrik i Sundbybergs köping samt aktiebolaget Kungsholms lådfabriks, Andersson & Björks skofabriksaktiebolags och jästfabriken Sveas anläggningar i Bromma socken. Max Sieverts fabrik för ledningstråd m. m. i Sundbyberg har betydligt utvidgats. Vidare torde böra nämnas följande industriella anläggningar vid Nynäshamn, nämligen I. O. Holmers mekaniska verkstad, aktiebolaget Nynäs verkstäder, tändsticksfabriken Epok, Nynäs snickerifabrik och Nynäs hamns manufakturaktiebolags fabrik. I närheten af Väsby järnvägsstation har anlagts en metallfabrik, Väsby verkstäder, för tillverkning af mässings- och kopparrör, hvarjämte vid samma järnvägsstation anlagts en snickerifabrik.

Sulfittfabriken vid Finsta har under perioden nedlagts.

I Södertälje hafva under perioden uppstått en separatorfabrik, ett accidenstryckeri och en stålpressningsfabrik, hvilken senare dock nedlagts. Af förutvarande fabriker hafva följande under perioden upphört, nämligen det mekaniska ullspinneriet, kalk- och käppfabriken, en af de mekaniska verkstäderna samt svagdricksfabriken. Samtliga äldre och nyare fabriker inom staden sysselsatte under år 1905 arbetare till ett antal af 1,425, och tillverkningarnas sammanlagda värde utgjorde 5,658,409 kronor, under det att vid föregående femårsperiods slut arbetsstyrkan utgjorde 1,375 personer och tillverkningsvärdet 4,775,661 kronor.

Tegeltillverkning bedrifves fortfarande mångenstädes inom länet. Under perioden har tillkommit fastighetsaktiebolaget Tellus tegelbruk vid Tellusborg i Brännkyrka socken samt Väsby tegelbruk invid järnvägsstationen med samma namn. Vid Rimbo bedrifves fortfarande tegeltillverkning i stor skala.

Af *sågverk* hafva under perioden tillkommit ett vid Ekskogens järnvägsstation i Kårsta socken, ett i Täby socken samt två i Osteråkers socken, nämligen vid Åkersberga och vid Nyboda, hvaremot Singö sågverk i sistnämnda socken nedlagts. Vid Rånäs och Rimbo drifves sågverksrörelse i betydande omfattning. Inom Norra Roslags fögderi är ett stort antal sågverk i rörelse.

Vid Ekensberg, Finnboda, Sätra och Liljeholmen idkas *båtbyggeri*. Äfven i kusttrakterna bedrifves mångenstädes sådan rörelse, i allmänhet dock icke i någon större omfattning. Under perioden hafva tillkommit Rudéns motorbåtvarf å Lidingön och Stockholms båtbyggeriaktiebolags båtvarf vid Neglinge i Nacka socken.

Brännvinstillverkning äger rum vid Jästängen i Nacka socken, vid Tallbacken n:r 1 och Tallbacken n:r 3 i Sol-lentuna socken i närheten af Rotebro järnvägsstation samt vid Loviseberg i Bromma socken i närheten af Sundbyberg. Påförd tillverkningskatt samt kontrollkostnad hafva vid dessa brännerier tillhoppa utgjort:

År	Tillverkningskatt.	Kontrollkostnad.	År	Tillverkningskatt.	Kontrollkostnad.
1901	2,360,429.10 kr.	20,903.28 kr.	1904	2,727,925.12 kr.	26,421.46 kr.
> 1902	1,945,060.33	> 19,935.67	> 1905	3,399,820.24	> 27,216.03
> 1903	1,494,365.00	> 23,522.27			

Destillering af brännvin har fortgått hela perioden vid brännvinsnederlaget vid Reymersholm.

Den 17 juni 1903 utfärdades nådiga förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. Inom länet finnas fem enligt denna förordning skattepliktiga *bryggerier*, nämligen Edebo bryggeri, Södertälje bryggeriaktiebolags bryggeri, aktiebolaget Vegabryggeriet, Ortala-Väddö bryggeri och Norrtälje ångbryggeriaktiebolags bryggeri. Beloppet af från dessa bryggerier utgående maltskatt äfvensom kontrollkostnad utgjorde:

År	Maltskatt.	Kontrollkostnad.
1903	935.50 kr.	189.00 kr.
> 1904	15,043.08	> 8,148.85
> 1905	19,005.55	> 8,939.92

Skattefria bryggerier finnas inom länet till ett antal af 18, nämligen Segersta, Annö-Valö, Finsta och Rimbo bryggerier, Tungelsta svagdricksbryggeri, Faringe-Almunge och Vamsta bryggerier, aktiebolaget Hagalunds svagdricksbryggeri, Tumba, Lagga, Östhammars och Osmo bryggerier, Norrtälje svagdricksbryggeri, Sundbybergs, Braxenbords och Gustafsbergs (Öregrunds) bryggerier, Södertälje svagdricksbryggeri samt Långsjö svagdricksbryggeri.

4. Kommunikationer och varuutbyten.

A) Landtkommunikationer. Rörande de allmänna vägarne och skjutsningen återopas bilagda tabell 2. Enligt denna utgör allmänna vägarne inom länet sammanlagda längd 2,197,853 kilometer, däraf 12,2 kilometer komma å städernas vägar samt återstoden å landets, med en sträcka af 607,243 kilometer landsväg och 1,578,410 kilometer bygdeväg. Af de under perioden fullbordade och afsynade nya vägarne med en sammanlagd längd af 64,596 kilometer komma på Svartsjö fögderi 0,256 kilometer, Mellersta Roslags fögderi 41,026 kilometer, Vaxholms fögderi 0,979 kilometer och Södertörns fögderi 22,341 kilometer. Härtill bör läggas ombyggnad af Lullehofs bro mellan Lofön och Svartsjölandet. Längden af de omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckorna, tillhopa 34,845 kilometer, fördelar sig sålunda: inom Svartsjö fögderi 4,895 kilometer, inom Västra fögderiet 4,900 kilometer, inom Vaxholms fögderi 2,160 kilometer, inom Södertörns fögderi 19,390 kilometer och inom Södertälje stad 3,5 kilometer.

Vägdelening i enlighet med föreskrifterna i gällande väglag har begärts uti alla 25 väghållningsdistrikten med undantag af Vätö sockens distrikt. Vid 1900 års slut hade vägdeleningarna afslutats inom 13 distrikt. Under innevarande period hafva vägdeleningar blifvit afslutade inom ytterligare 7 väghållningsdistrikt, nämligen Singö sockens, Lyhundra härads, Västra fögderiets norra, Västra fögderiets västra, Danderyds skeppslags, Värmdö skeppslags och Sotholms härads. Uti 4 väghållningsdistrikt, nämligen Roslags-Bro sockens, Frötuna och Länna skeppslags, Väddö och Häfverö socknars samt Färentuna härads hafva till följd af mellankommande besvär vägdeleningarna ännu icke afslutats.

Skjutsanstalternas antal är numera 70, däraf 47 gästgifverier och 23 skjutsstationer. Bland det nu angifna antalet skjutsstationer ingår äfven Länna, hvilken dock under perioden legat nere och af sådan anledning icke finnes medräknad bland de i tabell 2 upptagna skjutsstationerna. Under perioden hafva indragits Kolströms, Berga och Länna gästgifverier. Från 8 af de i tabell 2 upptagna skjutsanstalterna utgår både land- och båtskjuts.

För nu löpande entreprenadperioden, som omfattar en tid af fem år från och med den 1 november 1902, utgå *entreprenadbidrag* med följande belopp årligen, nämligen:

Bidragets storlek. Kronor.	Antalet skjutsanstalter.	Bidragens sammanlagda belopp. Kronor.	Bidragets storlek. Kronor.	Antalet skjutsanstalter.	Bidragens sammanlagda belopp. Kronor.
600	2	1,200	190	1	190
500	1	500	175	3	525
400	4	1,600	170	1	170
300	4	1,200	150	13	1,950
260	1	260	100	9	900
250	4	1,000	75	2	150
240	1	240	50	1	50
220	1	220	30	1	30
200	6	1,200	20	2	40
			Summa 57		11,425

I detta antal ingå 2 anstalter för endast sjöskjuts.

Kungs- och kronoskjuts har under perioden icke utgått.

Stadga för begagnande af bron öfver Almare eller Norra Stäkets sund har fastställts den 9 juli 1904.

Färjetaxor hafva fastställts för färjefart dels öfver Vätösundet genom nådiga brefvet den 24 mars 1904 att gälla under fem år från och med år 1904, dels öfver Ulfundet i Ytter-Järna socken genom nådiga brefvet den 9 september 1904 att gälla till och med utgången af år 1909 och dels mellan Torö och Tottnäs i Ösmo socken genom nådiga brefvet den 30 december 1905 att gälla till slutet af år 1910.

Enskilda järnvägar. Under perioden har Stockholm—Nynäs järnväg mellan Älfsjö och Nynäshamn fullbordats. Den öppnades för allmän trafik den 28 december 1901. Banans längd utgör 56 kilometer med en spårvidd af 1,435 meter. Kostnaden för järnvägsanläggningen har utgjort i rundt tal 3,900,000 kronor.

Den 15 juni 1901 öppnades för allmän trafik bandelen Framnäsvisken—Svalnäsvisken af den Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag tillhöriga *Djursholmsbanan*. Denna bana har under perioden å vissa sträckor försetts med dubbelspår.

Södra Roslags kustbana har under perioden fullbordats. Denna järnväg, som utgår från Näsby station å Stockholm—Rimbo järnväg och är framdragen förbi Åkersberga till Österskär i Österåkers socken, äges af aktiebolaget Södra Roslags kustbana, men trafikeras af Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag. Banan har en längd af 16 kilometer och en spårvidd af 0,891 meter samt har dragit en byggnadskostnad af i rundt tal 640,000 kronor.

Förutom nu nämnda banor hafva icke några nya järnvägar tillkommit under perioden. Koncessioner hafva dock den 6 juni 1902 beviljats dels å järnvägsanläggning från Tomtebodas till Kapellskär i Rådmansö socken, den s. k. Kapellskärsbanan, och dels å järnvägsanläggning från Penningby till Norrtälje. Dessa järnvägsanläggningar hafva dock ännu icke påbörjats. Ansökning har gjorts om koncession å anläggning af elektrisk spårväg från Storängens station å Stockholm—Saltsjöns järnväg till Ålstäket å Värmdön, den s. k. Värmdöbanan. Koncessionen beviljades den 9 februari 1906. Vidare föreligga förslag om järnvägsanläggningar mellan Stockholm och Lidingön, mellan Rotebro och Öregrund, mellan Frösunda station å Stockholm—Rimbo järnväg och Husby by i Husby-Långhundra socken, mellan Faringe station å Länna—Norrtälje järnväg och Gimo station å Dannemora—Hargs järnväg samt från Norrtälje till Väddö.

Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag har utvidgat sitt trafikområde genom inköp af Länna—Norrtälje järnväg enligt ett den 7 juni 1905 med Riksgäldskontoret och Länna—Norrtälje järnvägsaktiebolag i likvidation afslutadt kontrakt samt genom öfvertagande af trafiken å Uppsala—Länna järnvägsaktiebolags järnväg mellan Länna och Upp-

sala. Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag är sålunda numera ägare af järnvägarne Stockholm—Rimbo, Ösby—Djurs-holm och Länna—Norrtälje samt trafikerar Rimbo—Sunds järnväg, Södra Roslags kustbana och Uppsala—Länna järnväg.

Från de särskilda järnvägsbolagen har Länsstyrelsen mottagit följande uppgifter angående rörelsen å de olika järnvägarne:

1:o) Dannemora—Hargs järnväg.

År.	Byggnads-kostnad. Kronor.	Antal resande.	Gods-mängd. Ton.	Brutto-inkomst. Kronor.	Drift-kostnad. Kronor.
1901	1,182,402·61	14,772	50,831	139,935·68	97,980·24
1902	1,182,402·61	14,623	47,174	125,140·85	100,392·52
1903	1,182,402·61	15,790	48,394	119,195·64	95,822·19
1904	1,170,000·00	16,507	40,191	103,601·66	84,479·31
1905	1,170,000·00	18,946	54,288	130,318·58	101,356·38
Summa	—	80,638	240,878	618,191·91	480,030·64

2:o) Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolags järnvägar.

År.	Antal resande.	Befordradt paket-, il- och frakt-gods. Ton.	Brutto-inkomst af trafik. Kronor.	Drift-kostnad. Kronor.	I % af inkomst-sten.	Bokförda värdet af järnvägen jämte förråd och materiell. Kronor.
<i>Stockholm—Rimbo järnväg.</i>						
1901	866,499	80,188	591,062	407,601	69·0	3,794,112
1902	955,212	81,504	619,527	396,447	64·0	3,849,089
1903	1,128,696	86,791	685,135	424,969	62·0	3,877,237
1904	1,416,689	103,618	807,085	467,541	57·9	4,179,041
1905	1,607,687	119,550	878,390	580,587	66·1	4,917,090
<i>Rimbo—Sunds järnväg.</i>						
1901	37,337	26,338	75,088	67,989	90·5	725,491
1902	35,788	27,187	75,801	63,836	84·2	727,550
1903	40,271	22,674	78,447	66,345	84·6	727,550
1904	40,693	29,727	91,353	65,041	71·2	727,550
1905	43,611	31,131	98,275	91,051	92·6	727,550
<i>Södra Roslags kustbana.</i>						
1901	7,903	596	5,517	11,833	214·5	734,507
1902	31,213	2,943	21,574	29,103	134·9	734,507
1903	37,351	5,048	24,974	25,684	102·8	747,170
1904	54,042	7,554	33,636	27,551	81·9	747,170
1905	63,633	10,603	40,373	33,119	82·0	747,170
<i>Uppsala—Länna—Norrtälje järnväg.</i>						
1901	115,939	48,161	205,022	172,624	84·2	2,014,952
1902	117,823	56,560	215,827	152,069	70·5	2,024,073
1903	119,958	52,592	208,607	165,910	79·5	2,385,315
1904	131,552	52,943	216,161	168,120	77·8	2,385,315
1905	145,915	65,346	254,313	189,159	74·4	2,433,886

3:o) Stockholm—Saltsjöns järnväg.

År.	Antal resande.	Befordradt gods. Ton.	Brutto-inkomst. Kronor.	Driftkostnad. Kronor.	Medel-inkomst per dag o. bankm. Kronor.
1901	876,020	17,366	296,015·47	217,878·99	54·07
1902	838,420	20,278	282,549·21	202,361·50	51·61
1903	913,827	23,046	317,958·00	205,522·78	58·07
1904	1,106,518	28,460	361,557·23	222,640·84	65·89
1905	1,278,653	31,365	398,172·50	245,932·17	72·73

4:o) Stockholm—Nynäs järnväg.

År.	Antal resande.	Befordradt gods. Ton.	Brutto-inkomst. Kronor.	Driftkostnad. Kronor.	Brutto-inkomst per dag o. bankm. Kronor.
1902	129,520	28,998	153,060	187,161	7·54
1903	177,442	31,809	185,086	259,777	9·22
1904	205,497	42,334	220,308	203,159	10·94
1905	217,402	57,435	222,116	216,906	11·06

Järnvägstaxor hafva fastställts dels genom nådiga resolutioner den 26 juli 1901 och den 31 december 1904 för Stockholm—Nynäs järnväg att gälla till 1905 års utgång och dels genom nådiga resolutioner den 24 november 1905 för Spånga—Löfsta järnväg, för Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolags järnvägar, för Norra Södermanlands järnväg, för Stockholm—Saltsjöns järnväg, för Stockholm—Nynäs järnväg, för Dannemora—Hargs järnväg, för Stockholm—Rimbo, Länna—Norrtälje och Rimbo—Sunds järnvägar, för Södra Roslags kustbana och för Uppsala—Länna järnväg, samtliga att gälla till utgången af år 1915.

De koncessionerade elektriska anläggningarnas utveckling under perioden åskådliggöres af tabell B (sid. 17).

Före år 1901 funnos inom länet 4 koncessionerade elektriska anläggningar, däraf en elektrisk järnväg, hvilka med undantag för järnvägen hade ett sammanlagdt hästkrafttal af 675 hkr. och en linjelängd af 28·5 km. Under åren 1901—1905 har koncession beviljats för ytterligare 8 anläggningar, däribland 3 elektriska järnvägsanläggningar; med undantag för dessa har det sammanlagda hästkrafttalet uppgått till 250 hkr. och linjelängden till 15·4 km.

B) Sjökommunikationer. Ångbåtstrafiken i länets kust-trakter samt i de till Mälaren angränsande delar af länet, hvilkens förnämsta ändamål är att förmedla samfärdseln mellan dessa trakter och hufvudstaden, är mycket liflig. Några mera afsevärda förändringar i fråga om denna trafik under perioden torde icke vara att anteckna.

För befolkningen i Blidö skärgård och angränsande trakter beredes vintertiden stor lättnad därigenom, att befälhafvarne på de stora ångbåtar, som uppehålla trafiken mellan Stockholm och Finland, välvilligt tillåta skärgårdsbefolkningen att utan afgift medfölja från Furusund till Stock-

holm och åter. Det torde vara denna omständighet, som gör, att klagomål ej mer än hittills varit förhållandet försports däröfver, att isen mellan Furusund och Blidölandet sönderbrytes af dessa båtar, hvarigenom samfärdseln med fastlandet försvåras för befolkningen å den utanför Furusund belägna skärgården. För att komma öfver isrännan begagnar sig befolkningen af en för ändamålet anskaffad bro, som skjutes öfver rännan.

I afseende å *lotsstationerna* har under perioden en ändring vidtagits i så måtto, att under år 1903 Mälarens och Södertälje lotsplatser sammanslagits till en, benämnd Mälarens lotsplats.

A skäret Tjärfven, beläget n. n. v. från Söderarms fyr, har under åren 1902 och 1903 uppförts en ny *fyr* af sten, vid hvilken fyrpersonalen vid Söderarm turvis tjänstgör. I afseende å fyrinrättningarna är i öfrigt att anteckna, dels att under år 1904 en ny fyr utan ständig bevakning uppförts vid Dalarö å grundet Saltsäcken, dels att år 1905 Yxlans fyr nedrivits och en ny fyr utan ständig bevakning anordnats vid Furusund och dels att nyssnämnda år en ny fyr, likaledes utan ständig bevakning, uppförts vid sydvästra Yxlan.

Arbetena med ombyggnad och förbättring af *Väddö kanal* hafva under perioden afslutats.

Den under förra perioden påbörjade anläggningen af *farled från Mälaren genom Alby- och Tullingesjöarne* i Botkyrka socken fullbordades under år 1903. För underlättande af trafiken i den sålunda anordnade farleden har landsvägsbron vid Fittja ombyggt till svängbro. Öfver själfva kanalen mellan Alby och Tullingesjöarne förmedlas landtrafiken genom en flottbro. Under år 1904 var regelbunden ångbåtstrafik genom farleden anordnad från Hamra gjuteri till

hufvudstaden, men denna trafik har därefter upphört. Farleden användes för fraktfart.

Nya *taxor* hafva fastställts genom nådiga bref dels den 27 september 1901 för trafiken å Strömma kanal att gälla tills vidare så länge kanalen hålles till visst djup, dels den 24 oktober 1902 för begagnande af Södertälje kanal och slussverk, dels den 1 maj 1903 för begagnande af kanalen vid Älkistan, båda att gälla intill utgången af år 1907, dels den 25 september 1903 för begagnande af farleden Mälaren—Alby—Tullingesjöarne att gälla till och med år 1908, dels den 22 september 1905 för Åkers kanal och sluss att gälla under åren 1906—1910 och dels den 22 december 1905 för begagnande af Väddö kanal att gälla under åren 1906—1910.

Genom nådigt bref den 24 september 1902 hafva fastställts taxor å hamnafgifter i Södertälje, Norrtälje, Öregrund, Osthammar och Sigtuna samt vid Älfnäs lastbrygga i Börstils socken, samtliga taxorna att gälla åren 1903—1907. Taxa för begagnande af farleden genom Noorstäket och Noorsundet till Noors brygga samt för lossning vid bryggan att gälla under åren 1906—1910 fastställdes genom nådigt bref den 22 december 1905.

Vidare har genom nådigt bref den 31 december 1903 vederbörande erhållit tillstånd att från och med 1904 tills vidare, intill dess annorlunda kunde varda bestämdt, uppbära grundpenningar för underhåll af Hallsta hamn i Häfverö socken, Islinge lastageplats i Lidingö socken och Hargs hamn.

C) **Post, telegraf och telefon.** Beträffande *postanstalterna* hafva under perioden postkontor inrättats vid Liljeholmen och i Sundbyberg i stället för därstädes förut befintliga

Tab. B.

Koncessionerade elektriska anläggningar inom Stockholms län.

Anläggningens ägare.	Anläggningens läge.	Koncessionens datum.	Antal hästkrafter.	System.	Fjärrledningens	
					spänning i volt.	längd i km.
<i>Före år 1901.</i>						
Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag ¹⁾	Stockholm—Djursholm	7/7 1893, 13/10 1899	700	—	600	—
G. Mittag Leffler & H. Falkman	Djursholm	23/11 1894	75	—	1,500	8
Luth & Roséns elektriska aktiebolag	Uddby—Skanstall	18/10 1896, 29/10 1897	600	2 fas	10,000	17
» » » »	Skanstall—Liljeholmen	19/8 1898			10,000	3.5
<i>Åren 1901—1905.</i>						
Aktiebolaget Separator	Hamra	3/7 1903	25	3 fas	800	1.4
Statens järnvägar ¹⁾	Tomteböda—Värtan	21/10 1904	600	1 fas	20,000	—
Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag ²⁾	Stocksund—Danderyd—Djursholm	4/11 1904	200	1 fas	3,300	8.0
» » » » ²⁾	Stocksund	8/11 1904			3,300	0.5
Carl Robert Lamm	Näsby	11/11 1904	25	3 fas	3,000	2.5
» » » »	Danderyd—Näsby	2/8 1905			3,300	3.0
Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag ¹⁾	Ösby—Danderyd	29/9 1905	—	—	600	—
Statens järnvägar ¹⁾	Stockholm—Järfva	29/9 1905	—	—	20,000	—

¹⁾ Elektrisk järnväg. — ²⁾ Elektrisk belysningsledning.

poststationer. Postkontorens antal, som vid förra periodens slut var 7, utgjorde, då förändringar i öfrigt härutinnan under perioden ej inträffat, vid 1905 års slut 9. Vid periodens ingång funnos inom länet 110 poststationer. Under perioden hafva poststationer öppnats å följande 15 platser, nämligen vid Grofsta, Hufvudsta, Rydbo, Akersberga, Akers Runö, Saltsjö-Storängen, Saltsjö-Nacka, Henriksdal, Södertörns villastad, Osterhaninge, Tungelsta, Hemfosa, Ösmo, Valsjö och Nynäshamn. Västerhaninge poststation har flyttats till järnvägsstationen med samma namn. Den förut vid Akersberg befintliga poststationen har indragits. Med afseende härå och då 2 poststationer förändrats till postkontor, hafva sålunda poststationernas antal under perioden ökat med 12 och utgjorde vid periodens slut 122.

Under femårsperioden har ingen annan förändring inträffat beträffande *statstelegrafstationerna*, än att telegrafstationen i Arholma indragits från och med den 1 november 1903. Antalet statstelegrafstationer var vid periodens slut 10, hvartill kommer telegrafstationen å Vaxholms fästning, som dock icke tillhör telegrafverket. Järnvägstelegrafstationer finnas vid de flesta järnvägsstationer.

Rikstelefonnätet har under perioden ytterligare utvecklats. Under åren 1901—1905 hafva tillkommit följande 23 växelstationer inom länet, nämligen

Ångeskär, Rosättra, Singö och Tomta under Norrtälje.
Nämdö » Saltsjöbaden.

Bo, Bogesund, Djurö, Hemmestavik, Hätuna, Jakobsberg, Kungsängen, Möja, Pilhamn, Rydbo, Storängen, Ståket, Sättraby, Söderby, Södertörns villastad, Tungelsta, Äpplarö och Österskär under Stockholm.

Antalet växelstationer och telefonapparater inhämtas å följande tablå:

Centralstation.	1901 års slut.		1902 års slut.		1903 års slut.		1904 års slut.		1905 års slut.	
	Växelstationer.	Apparater.	Växelstationer.	Apparater.	Växelstationer.	Apparater.	Växelstationer.	Apparater.	Växelstationer.	Apparater.
Dalarö	3	71	3	72	3	72	2	67	3	81
Djursholm	—	43	—	48	—	73	—	106	—	128
Furusund	2	35	2	39	2	43	2	46	2	47
Landsort	—	2	—	2	—	2	—	2	—	3
Norrtälje	18	300	20	336	21	373	21	412	22	436
Saltsjöbaden	2	201	2	215	2	243	3	297	3	326
Sandhamn	—	17	—	19	—	19	—	23	—	28
Stockholm	99	8,562	102	9,688	104	11,340	110	12,308	116	15,954
Södertälje ¹⁾	2	174	2	189	2	218	2	241	2	270
Öregrund	—	15	—	15	—	17	—	17	—	20
Östhammar	2	32	2	33	2	35	2	37	2	37
Arholma	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Hölö och Mörkö, liggande utom Stockholms län, ej medtagna med följande abonnentantal: Hölö resp. 12, 12, 14, 16, 16 samt Mörkö resp. 9, 9, 10, 13, 13.

Tab. C.

Brännvinsförsäljningen inom Stockholms län under försäljningsåret 1904—05.

	Antal begagnade rättigheter till					Försäljningsavgifter och vinstmedel.				Kommunens behållna andel häråf. Kronor.
	Minuthandel.		Utskänkning.			Af bolag för ständiga rättigheter.		För andra rättigheter.	Summa. Kronor.	
	Inropade på auktion.	Öfverlätna åt bolag.	Ständiga. ¹⁾		Tillfälliga.	Afgifter enl. förordn. § 17: 2. Kronor.	Vinst och afgifter för upplättna rättigheter. Kronor.	Afgifter enl. förordn. § 17: 2. Kronor.		
			Inropade på auktion.	Öfverlätna åt bolag.						
Svartsjö fögderi	—	—	1	—	—	—	240 00	240 00	—	
Västra fögderiet	—	—	—	—	2	—	17 70	17 70	—	
Mellersta Roslags fögderi	—	—	—	—	2	—	308 63	308 63	—	
Vaxholms »	—	—	3	—	17	—	3,288 87	3,288 87	—	
Södertörns »	—	—	5	—	6	—	2,424 00	2,424 00	—	
Landsbygden	—	—	9	—	27	—	6,279 20	6,279 20	—	
Södertälje stad	—	1	—	6	3	3,600	110,000 00	491 25	114,091 25	56,931 53
Norrtälje »	—	1	—	3	1	1,800	20,000 00	300 00	22,100 00	11,027 90
Sigtuna »	—	1	—	1	1	900	11,595 86	300 00	12,795 86	6,335 10
Östhammars »	1	—	1	—	3	—	—	19,748 75	19,748 75	7,883 70
Öregrunds »	—	1	—	2	1	1,350	3,928 12	112 50	5,390 62	2,678 63
Vaxholms »	—	1	—	2	8	1,350	30,578 30	1,968 75	33,897 05	16,914 63
Sundbybergs köping	—	1	—	1	—	900	44,208 11	—	45,108 11	22,508 95
Städer och köpingar	1	6	1	15	17	9,900	220,310 33	22,921 25	253,131 58	124,330 49
Summa	1	6	10	15	44	9,900	220,310 33	29,200 45	²⁾ 259,410 78	124,330 49

¹⁾ Ständiga utskänkningsrättigheter med burskap eller privilegium finnas ej. — ²⁾ Summan sålunda fördelad: stadskommuner 124,330 49 kr., hushållningssällskapet 25,889 46 kr., landstinget 51,778 96 kr., landskommuner 4,388 59 kr., Statskontoret 52,507 22 kr. och provisioner 516 06 kr.

Härtill komma följande inom länet belägna växelstationer, hvilka (jämte de ofvan angifna under centralstationen i Stockholm lydande) höra till utom länet belägna centralstationer och äga nedan angifna antal apparater:

Växelstation.	1901 års slut.	1902 års slut.	1903 års slut.	1904 års slut.	1905 års slut.
Mölnbo, under Guesta . . .	24	25	24	26	25
Almunge, under Uppsala .	8	8	8	10	10
Faringe, , , .	6	6	7	8	10
Knifsta, , , .	16	18	21	22	21
Lagga, , , .	6	6	7	6	7
Långhundra, , , .	5	5	4	5	5
Länna, , , .	4	4	3	3	3
Solvalla, , , .	4	4	4	4	5
Vassunda, , , .	5	5	7	9	9
Östuna, , , .	12	13	12	12	12
Vigelsbo, , , .	8	8	8	8	8

Vid periodens slut utgjorde således växelstationernas antal 161 med ett apparatantal af 17,445.

Rörande *Allmänna telefonaktiebolaget* föreligga följande uppgifter. Under femårsperioden hafva följande nya växelstationer inrättats, nämligen Bromsten, Bränninge, Danderyd, Dufbo, Flottsund (flyttad från Uppsala län), Haghulta, Karlsudd, Resarö och Storängen. Däremot hafva stationerna i Almunge, Faringe, Furusund, Svartnö och Öfverjärna indragits. Ökningen utgör sålunda 4, hvadan hela antalet stationer, som vid 1900 års slut var 105, vid periodens slut utgjorde 109. Abonnenternas antal utgjorde vid 1905 års slut 4,217 mot 2,380 vid utgången af år 1900. Vid periodens slut hade telefnätet inom länet en längd af omkring 6,500 kilometer hufvudledningar och omkring 6,000 abonnentlinjer, motsvarande vid 1900 års slut 5,309 kilometer hufvudledningar och 4,538.1 kilometer abonnentlinjer.

D) **Sjöfart och handel.** Härutinnan torde få hänvisas till Kommerskollegii årsberättelser, dock torde följande, länet mera speciellt rörande förhållanden här böra påpekas.

5. Kameralförhållanden.

Öfver *hemman och lägenheter* å landet samt *stadsjordar* bifogas **tabell 3**, däri jämväl lämnas uppgift angående taxeringsvärdet å all fast egendom i länet.

Angående egendomar af *fideikommissnatur* samt fastigheter, som tillhöra *inhemska aktiebolag* eller *främmande makters undersåtar*, åberopas **tabellerna 4, 5 och 6**.

Godkännande af *jordafsöndringar* från hemman eller lägenheter, hvilket under förra perioden ägde rum i 2,306 fall, har under denna period meddelats för 4,173 lägenheter, till största delen hörande till de i närheten af hufvudstaden befintliga villastäderna.

Skattläggning af förut oskattlagd mark eller *skatteköp* har icke förekommit.

I afseende å *kronans utarrenderade fastigheter* inom

Rederirörelse bedrifves fortfarande i norra delen af Roslagen hufvudsakligen inom Vaddö, Häfverö och Börstils socknar. Fraktfarten har dock, såsom redan förut antydts, under perioden lämnat synnerligen ogynnsamt resultat.

Gårdfarihandeln har i det närmaste upphört.

Marknader förekomma numera icke inom länet, sedan den förut i Öregrund under oktober månad hvarje år hållna marknad under perioden upphört.

Torgdagar hållas å följande ställen:

i Södertälje andra onsdagen i hvar månad, benämnd månadstorgdag;
i Norrtälje första onsdagen i hvar månad, s. k. stortorgdag;
i Östhammar en vid midsommar och en i september;
i Öregrund en i oktober;
vid Rimbo hvarje helgfri torsdag, dock att andra varor än landmannaprodukter icke få därstädes försälas annat än å första torsdagen i månaderna mars, juni, oktober och december;
vid Knutby tredje torsdagen i hvar månad;
vid Skebo bruk sista onsdagen i månaderna maj och september;
vid Häfverösunds järnvägsstation första helgfria onsdagen i hvar månad;
vid Åkersberg i Österåkers socken i september hvarje år;
vid Norr Eneby i Sorunda socken en gång hvar annan månad;
vid Ösmo järnvägsstation en gång i månaden samt
vid Tumba hvarje helgfri torsdag.

Vid Brottbys i Osseby-Garns socken har sedan gammalt skärgårdens fiskare plägat talrikt infinna sig i september månad årligen för att utbyta sin saltade strömming mot spannmål af ortens bönder. Under de senaste åren hafva dock dessa möten varit mindre talrikt besökta.

Rörande *brännvinsförsäljningen* under försäljningsåret 1904—05 hänvisas till å sid. 18 intagna *tabell C*. Minuthandel med brännvin har fortfarande bedrifvits i städerna samt i Sundbybergs köping. Utskänkning af brännvin året om har idkats i städerna, i Sundbybergs och Djursholms köpingar samt vid Drottningholms värdshus i Lofö socken, vid Stallmästaregården och Ulriksdal i Solna socken, vid Nackanäs och Saltsjöbaden (2 ställen) i Nacka socken samt vid Nynäs i Ösmo socken. Tillfälliga utskänkningsrättigheter hafva varit meddelade vid Fjäderholmarne, vid Rindöbaden, i Svenska segelsällskapets paviljong å Sandhamn, å Dalarö, å Utö och å Furusund samt å vissa ångbåtar under seglationstiden.

länet är till en början att märka, att följande mindre kronoegendomar blifvit under perioden försålda, nämligen:

	Köpeskilling. Kr.	Taxeringsvärde. Kr.
1 mantal Lundby n:r 2 i Malsta socken	16,400	8,000
1 mantal Mellansjö n:r 2 i Ljusterö socken	13,050	12,000
1/2 mantal Svinninge n:r 3 i Estuna socken	14,210	7,400
2/3 mantal Kvedesta n:r 1 i Tveta socken	23,500	13,500
1/2 mantal Brotorp n:r 1 i Roslags-Bro socken	9,200	9,000
1/2 mantal Ösby n:r 3 i , ,	8,000	4,500
2/3 mantal Tuskö n:r 5 i Börstils socken	13,000	9,000
1/2 mantal Öfver Nuttö n:r 3 i Börstils socken	6,100	6,000
lägenheten Katsverkan n:r 1 eller Kasbytorp i Spånga socken	25,650	10,000
Summa	129,110	79,400

Därjämte hafva på grund af Kungl. Maj:ts nådiga skrifvelse till dess Domänstyrelse angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenhetens upplåtande från kronans jordbruksdomäner den 25 september 1896 i sammanhang med utarrendering af kronoegendomar 6 lägenheter blifvit från ägdomarne afsöndrade och försälda.

Under perioden hafva i följd af arrendetidens utgång 37 nya utarrenderingar af kronoegendomar ägt rum. Arrendeöfverlåtelse har medgifvits i 31 fall.

År 1905 blefvo 16 inom Spånga och Solna socknar belägna kronoegendomar, hvilka till landtförsvaret upplåtits för att användas till öfningsfält för armén tillhörande, i Stockholm förlagda trupper, öfverflyttade från Domänstyrelsens till Arméförvaltningens vård och förvaltning.

De efter sålunda angifna försäljningar och upplåtelse till landtförsvaret återstående jordbruksdomänerna inom länet utgöra till antalet 110.

Till bildande af kronoparker hafva för kronans räkning från åtskilliga hemman inom Huddinge, Botkyrka, Vårdinge och Turinge socknar inköpts skogsmarker med en sammanlagd areal af omkring 3,700 hektar. Köpeskillingarna härför utgöra tillhoppa 559,000 kronor.

Under perioden har Länsstyrelsen genom utslag mellan vederbörande jordägare fördelat återbetalningen af 19 *odlingslån* med ett sammanlagdt kapitalbelopp af 357,000 kronor.

Inlösen af *skattefrälseräntor* har skett endast beträffande 1 ränta med en lösesumma af 2,762 kr. 66 öre.

I anledning af de år 1901 utfärdade föreskrifterna i fråga om indelningsverkets upphörande har vid de inom länet befintliga *regementen* vakans uppstått sålunda:

Regementets namn.	Ursprungliga antalet rusthåll eller rotar.	Däraf vid 1905 års slut	
		vakanta.	helt eller delvis effektiva.
Lifregementets dragoner	222	64	158
Upplands infanteriregemente	243	176	67
Lifregementets grenadjärer	14	10	4

Af *båtmansrotarne* inom länet voro vid 1905 års slut endast 8 effektiva.

Landstingets utgifter samt det belopp, hvarmed landstingsskatten utdebiterats för hvarje krona beviljning af fast egendom och af inkomst, framgå af följande tabell:

År.	Utgifter. Kronor.	Landstingsskatt. Öre.	År.	Utgifter. Kronor.	Landstingsskatt. Öre.
1901 . .	137,927.40	20	1903 . .	210,120.74	21
1902 . .	164,619.32	} 21 för landsbygden 20 för stad	1904 . .	189,900.84	25
			1905 . .	193,039.17	35

Landstingets kassa utgjorde vid periodens början 56,133 kr. 50 öre och vid dess slut 37,078 kr. 85 öre.

6. Politi.

A) **Undervisnings- och uppfostringsanstalter.** Genom den år 1904 beslutade läroverksreformen förvandlades femklassiga allmänna läroverket i Norrtälje och tvåklassiga pedagogien i Södertälje till sexklassiga *samskolor*. Vid hvarje samskola skall finnas en rektor, adjunker, första lärarinna och lärarinnor samt lärare i teckning, musik, gymnastik och kvinnligt handarbete. Vid femårsperiodens slut voro de båda samskolorna dock ej ännu fullständigt organiserade.

Under perioden funnos dessutom i länet två *elementarskolor för flickor*, nämligen i Norrtälje och Södertälje samt *samskolor* i Djursholm och Saltsjöbaden. Endast de tre förstnämnda åtnjöto statsunderstöd. Under åren 1901 och 1902 utgick statsbidrag till elementarskolan för flickor i Norrtälje med 500 kronor årligen samt under åren 1903—1905 med 1,600 kronor årligen. För vårterminen 1906 erhöles i statsbidrag 800 kr., hvarefter dylikt bidrag efter inrättandet i Norrtälje af en statens samskola ej vidare kommer att utgå. För elementarskolan för flickor i Södertälje utgick under åren 1901 och 1902 statsbidrag med 1,500 kronor och under åren 1903—1905 med 2,500 kronor årligen. För åren 1906—1908 är ett årligt statsbidrag af 2,500 kronor beviljadt, med rätt för Södertälje stad att från och med höstterminen 1905 i stället för skolans förutvarande föreståndarinna uppbära statsanslaget. Under åren 1901 och 1902 utgick statsbidrag till

Djursholms samskola med 1,500 kronor årligen, hvilket statsbidrag under åren 1903—1905 höjdes till 3,650 kronor årligen. För åren 1906—1908 är jämväl ett årligt statsanslag å sistnämnda belopp beviljadt till skolan. Under åren 1901—1905 utgick till Djursholms samskola ett årligt statsanslag å 500 kronor för undervisning i huslig ekonomi och för åren 1906—1908 är ett lika stort årligt anslag äfven beviljadt.

Lärjungeantalet i statens samskolor i Norrtälje och Södertälje, elementarskolorna för flickor i Norrtälje och Södertälje samt privata samskolan i Djursholm utvisas af nedanstående tabell:

	1901—02.		1902—03.		1903—04.		1904—05.		1905—06.	
	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.
<i>Statens samskolor:</i>										
I Norrtälje . . .	70	69	78	76	88	87	98	97	97	97
» Södertälje . . .	88	86	81	81	79	79	67	65	80	81
<i>Privata skolorna:</i>										
I Norrtälje ¹⁾ . .	37	32	35	35	39	39	44	43	45	45
» Södertälje ¹⁾ . .	89	91	98	100	100	98	109	114	61	64
» Djursholm . . .	116	118	156	152	172	170	203	206	254	259

¹⁾ Vid småskoleafdelningarna undervisas äfven gossar.

Länets *folkhögskola* vid Hammarby i Vaddö socken har under perioden fullföljt sin verksamhet efter samma plan som förut. Undervisningen har fortfarande meddelats på två afdelningar, af hvilka i den äldre hufvudsaklig vikt lagts å undervisningen i landbruksämnen. Vid skolan hafva varit anställda två ordinarie och flere extra lärare. År 1904 kunde skolan fira minnet af sin tjugufemåriga tillvaro.

Vid styrelsens för skolan sammanträde den 16 augusti 1905 väcktes förslag om skolans utvidgande genom inrättande af undervisningskurser för kvinnlig ungdom. Vid samma tillfälle antogs äfven förslag till stadgar och undervisningsplan för den kvinnliga folkhögskolan. Förslaget har dock icke kommit till utförande under den femårsperiod, hvarom här är fråga.

Antalet elever, friplatser och landstingets bidrag till folkhögskolan hafva utgjort:

Läsår.	Antal elever		Däraf med		Landstingets bidrag. Kr.
	i 1:a kursen.	i 2:a kursen.	hel friplats.	half friplats.	
1901—02 . . .	18	6	6	4	3,050
1902—03 . . .	17	6	6	3	2,625
1903—04 . . .	14	7	6	4	2,625
1904—05 . . .	17	10	7	3	2,625
1905—06 . . .	16	9	9	5	2,625

Af staten har folkhögskolan årligen fått uppbära dels anslag, dels ett särskildt belopp till understöd af mindre bemedlade elever, nämligen:

	Anslag.	Understöd åt elever.
År 1901	3,150 kr.	450 kr.
» 1902	3,205 »	675 »
» 1903	3,165 »	700 »
» 1904	3,105 »	700 »
» 1905	3,195 »	800 »

Folkskoleväsendet är fortfarande stadt i utveckling. Flera nya folkskolehus, på många ställen af ganska storartad och pryddlig beskaffenhet, hafva tillkommit under perioden.

Det i förra berättelsen omnämnda aftal mellan landstinget, å ena, och aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm, å andra sidan, angående utbildande af *småskollärarinnor* för länets behof har förnyats på hufvudsakligen enahanda villkor som förut. Landstinget har för hvar och ett af åren under perioden lämnat anslag för nyssnämnda ändamål äfvensom till stipendier åt elever.

I det föregående är i sammanhang med redogörelsen för föreläsningsföreningar inom länet äfven omnämndt Södertälje *arbetarinstitut*, som under perioden anordnat föreläsningar för arbetsklassen. Det har under hvar och ett af åren under perioden åtnjutit ett statsunderstöd af 700 kronor och af stadens kassa uppburit 400 kronor årligen under periodens två första år och 600 kronor under hvar och ett af de tre sista åren.

Slöjdundervisningen har äfven under denna period varit föremål för landstingets och hushållningssällskapets uppmärksamhet. Värden om slöjdundervisningen har liksom under föregående period varit anförtrodd åt den af landstinget och hushållningssällskapets förvaltningsutskott utsedda centralkommittén för hemslöjdens befrämjande inom länet. Kommitténs åtgärder hafva i främsta rummet afsett slöjdundervisningens främjande i folk- och småskolor; kommittén har därvid utgått från den uppfattning, att denna undervisning vore att anse såsom grundläggande för slöjden och ägnad att väcka intresse och bibringa håg för självverksamhet på detta område. Då det emellertid uppenbarligen vore af vikt, att för vinnande af detta syfte undervisningen meddelades på ett praktiskt och följdriktigt sätt, har kommittén ansett angeläget att tillfälle bereddades lärare och lärarinnor att delta i särskilda slöjdkurser. Kurser för slöjd lärarinnor hafva under hvar och ett af åren under perioden genom kommitténs försorg varit anordnade vid Gustafsberg. Från och med år 1902 har kommittén årligen till manliga slöjd lärare utdelat stipendier för deltagande i slöjdkurser vid August Abrahamsons stiftelse å Näs (Näs slöjd lärarseminarium).

Kommittén har för hvar och ett af åren 1901—1905 haft till sitt förfogande anslag till belopp af 5,350 kronor, däraf af statsmedel 1,350 kronor, af landstinget 2,500 kronor och af hushållningssällskapet 1,500 kronor. Bidrag till slöjdskolor hafva årligen utgått med omkring 3,000 kronor. För erhållande af bidrag har kommittén ansett sig böra uppställa såsom villkor, att vederbörande kommun åtnjöte statsanslag, hvarigenom garanti vunnes, för att skolorna vore på ett ändamålsenligt sätt ordnade och att kommunen själf lämnade anslag.

Skolslöjdens utveckling under perioden inhämtas af följande tablå:

År.	Kommuner, som åtnjuti anslag.	Slöjdskolor eller slöjdafdelningar.	Lärare.	Lärarinnor.	Undervisade barn.		
					Gossar.	Flickor.	Summa.
1901 . . .	69	217	63	116	1,220	2,295	3,515
1902 . . .	72	239	86	152	1,389	2,686	4,075
1903 . . .	84	272	85	165	1,411	3,400	4,811
1904 . . .	92	294	96	186	1,628	3,461	5,089
1905 . . .	94	283	101	192	1,559	3,549	5,108

År 1900 utgjorde antalet kommuner, som åtnjöte anslag, 58 med 188 slöjdskolor eller slöjdafdelningar och med 66 lärare och 109 lärarinnor. Elevantalet i dessa skolor var 3,504, däraf 1,238 gossar och 2,266 flickor.

Rörande utställningar, å hvilka alster af hemslöjd från länet varit exponerade, har i det föregående lämnats redogörelse.

Förutom förenämnda, af kommunerna vid allmänna folk- och småskolor upprättade slöjdskolor finnas äfven särskilda för ändamålet inrättade slöjdskolor, nämligen Södertälje slöjdskola, Holmerska slöjdskolan i Norrtälje och Wincklerska slöjdskolan i Turinge socken.

I *Södertälje slöjdskola* meddelas fortfarande undervisning i linearritning, frihandsteckning, skrifning, räkning och

bokföring. Skolan har under perioden åtnjutit bidrag af statsmedel med 1,000 kronor under hvart och ett af åren 1901, 1902 och 1903 och med 1,100 kronor under hvart och ett af åren 1904 och 1905. Af stadens kassa hafva lämnats årliga bidrag med 1,000 kronor under åren 1901—1903 och med 1,200 kronor under åren 1904 och 1905.

Holmerska slöjdskolan, som underhålles genom afkastningen å medel, som donerats af Johanna Margareta Holmers, född Billborg, med tillskott från Stenbergska fonden, har under perioden årligen meddelat undervisning åt 8 elever. Skolans ändamål är att uppfostra dugliga tjänarinnor. Hvarje elev har åtnjutit fri kost och ett understöd af 50 kronor. Härförutom hafva 40 fattiga folkskolebarn under läse-terminerna kostnadsfritt erhållit middagsspisning vid slöjdskolan.

Wincklerska skolan hålles i verksamhet genom den Wincklerska donationen, hvarför redogörelse lämnats i senaste femårsberättelse. I skolan undervisas gossar och flickor, hufvudsakligen tillhörande folkskolans barn, i slöjd af särskildt anställd lärare och lärarinna.

Arbetsstugor för barn hafva inrättats i Södertälje och i Hagalund.

Länet tillhör i afseende å *döfstumundervisningen* första döfstumskoldistriktet, som har sin döfstumskola vid Mannilla å Djurgården. Undervisningen meddelas, såsom förut, å en tallinje, en skriflinje och en teckenlinje, hvartill kommer en intagningsklass med särskild uppgift att utröna, hvilken af de tre nämnda undervisningslinjerna bäst lämpar sig för hvarje nyintaget barns begåfning och anlag. I undervisningen hafva under perioden årligen deltagit 23 till 26 barn från länet.

För hvarje i skolan intaget barn har, såsom förut, af enskild eller af vederbörande kommun erlagts en årsavgift af 100 kronor. De sålunda influtna bidragen äfvensom de belopp, hvilka landstinget anvisat såsom sin andel i kostnaden för skolans uppehållande, hafva utgjort:

	Influtna bidrag.	Landstingets tillskott.
År 1901	2,200 kr.	8,492 kr.
» 1902	2,100 »	8,064 »
» 1903	2,000 »	8,178 »
» 1904	2,150 »	8,372 »
» 1905	2,300 »	8,367 »

Äfven under ifrågavarande period hafva af medel från Allmänna institutets för döfstumma och blinda fonder årligen utdelats ganska afsevärda belopp till åtskilliga af barnens föräldrar och målsmän, som själfva bidragit till utgifterna i skolan, för underlättande af dessa utgifter.

Förutom förenämnda kostnader för döfstumundervisningen har landstinget årligen anvisat medel att enligt vissa grunder användas till beredande af undervisning åt öfveråriga döfstumma. I sådant afseende har landstinget anslagit 600 kronor för hvart och ett af åren 1901—1903 och 300 kronor för hvartdera af åren 1904 och 1905.

Statens institut för *blinda* är fortfarande förlagdt till Tomtebodas i Solna socken, där jämväl finnes anordnad en förskola för blinda.

Såsom bidrag för mindre bemedlade blinda barns vistelse å på statens bekostnad upprättad läroanstalt för blinda har landstinget beviljat förslagsanslag af 2,000 kronor för åren 1901—1903 och 3,000 kronor för åren 1904—1906, hvarjämte landstinget bestämt den årliga afgift, med hvilken föräldrar eller målsmän skulle bidraga till betäckande af kostnaden för dylika barns vistelse vid läroanstalt, till 50 kronor för hvart barn.

Till understöd för fortsatt utgifvande af tidningen »De blindas veckoblad» har landstinget för hvart och ett af åren 1902—1905 beviljat ett belopp af 100 kronor att utgå under visst villkor.

Länets *idiotanstalt* är fortfarande förlagdt till Löwenströmska lasarettet tillhöriga hemmanet Holmen i Hammarby socken. Lasarettsdirektionen är tillika styrelse för anstalten.

Antalet elever vid idiotanstalten samt för densamma meddelade anslag af staten och landstinget hafva utgjort under perioden:

År	Elever.	Däraf från länet.	Anslag i kronor.	
			Af staten.	Af landstinget.
År 1901	36	28	6,275	5,500
» 1902	32	22	6,375	5,500
» 1903	33	25	6,300	5,500
» 1904	34	26	6,400	6,000
» 1905	32	28	6,075	6,200

Vid 1905 års utgång hade samtliga elever, som icke tillhörde länet, aflägsnats från anstalten.

Åt sinnesslöa barn har undervisning meddelats äfven i Södertälje vid en där befintlig vård- och läroanstalt, benämnd Caroline von Vegesacks minne.

Jämväl under denna period har arbetshemmet för kvinnliga idioter i Stockholm haft sin verksamhet under sommar- månaderna förlagdt till villan Klippudden i Singö socken.

Föreningen Margaretahemmet för vård af *fallandesjuka sinnesslöa barn*, hvilkens verksamhet under år 1902 flyttats från Mariehäll i Bromma socken till Åkeshof i samma socken, har jämväl under denna period åtnjutit understöd af landstinget, i det att landstinget lämnat årligt anslag till föreningen, uppgående till 800 kronor för hvart och ett af åren 1901, 1902 och 1903 och till 1,200 kronor under hvart och ett af åren 1904 och 1905. Anslaget är afsedt att användas till underhåll af 4 obemedlade fallandesjuka sinnesslöa barn från länet under villkor, att föreningen, enskilde eller vederbörande kommuner ansvara för öfriga kostnader för barnens underhåll.

Under perioden har antalet barn från Stockholms län, som vårdats å hemmet, utgjort: 5 år 1901, 3 år 1902, 2 år 1903, 4 år 1904 och 5 år 1905.

För år 1905 ställde landstinget till sin bestyrelses förfogande ett belopp af 600 kronor att, på därom gjord framställning, användas med 200 kronor för hvarje medellös epileptisk sinnesslös person inom länet, som vore eller kunde vardas intagen å offentlig eller enskild vårdanstalt för dylika och öfverskridit den ålder, som tillåte vistande å Margaretahemmet samt icke lämpligen kunde vårdas i enskildt hem.

Till *Eugeniahemmet* har landstinget för hvar och ett af åren under perioden beviljat ett anslag af högst 300 kronor att till styrelsen för hemmet utbetalas med 50 kronor för hvarje vid anstalten intaget obotligt sjukt och vanfört barn från länet, för hvilket dylikt bidrag funnes behöfligt.

Genom lagen den 27 juni 1902 om ändrad lydelse af vissa §§ i 5 kapitlet strafflagen, hvilken lag trädde i kraft den 1 januari 1905, hafva särdeles genomgripande förändringar vidtagits i hittills gällande *lagstiftning rörande minderåriga förbrytare*, i det att enligt den nya lagen barn under femton år icke kunna vid domstol åtalas för brott, på samma gång den infört bestämmelse om tvångsuppfostran — insättande å allmän uppfostringsanstalt — under vissa förutsättningar för förbrytare i åldern femton till aderton år. Sådan uppfostringsanstalt inrättas af staten, men kan såsom sådan erkännas äfven af kommun eller enskild upprättad anstalt. Här torde jämväl böra erinras om lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, genom hvilken lag, som trädde i kraft den 1 januari 1903, bestämmelser meddelats rörande intagande å skyddshem af vanartadt barn i åldern intill sexton år. Angående skyddshem är föreskrifvet, att detsamma skall vara försedt med ett af konungen godkänt reglemente; och förutsätter lagen, att för hvarje landstingsområde skall finnas nödigt antal skyddshem.

Inom länet finnes endast en sådan allmän uppfostringsanstalt, hvarom ofvan förmäles, nämligen diakonissanstaltens i Stockholm *skyddshem vid Sjötorp* i Huddinge socken. Genom nådigt bref den 31 december 1904 har detta skyddshem erkänts såsom allmän uppfostringsanstalt jämlikt 1 § i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran; och har vidare genom nådigt bref den 30 juni 1905 godkänts diakonissanstaltens åtagande att under en tid af två år från och med 1905 års början i skyddshemmet mottaga högst 6 minderåriga kvinnliga förbrytare, som enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt. Under år 1905 fanns å uppfostringsanstalten allenast 1 kvinnlig förbrytare intagen.

Af skyddshem, sådana som afses i lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, finnas 2 inom länet, nämligen dels diakonissanstaltens förenämnda skyddshem för flickor vid Sjötorp och dels *åkerbrukskolonien Hall* i Östertälje socken, afsedd för gossar. Denna senare anstalt, som innehafves af Föreningen till minne af konung Oskar I och drottning Josefina, hade före tillkomsten af den lagstiftning, som här i korthet berörts, äfven användts såsom uppfostringsanstalt för sådana minderåriga förbrytare, beträffande hvilka domstol förordnat, att de skulle insättas i allmän uppfostringsanstalt. Detta har numera upphört. Rörande anstaltens verksamhet torde få hänvisas till dess styrelses årsredogörelser.

Det från fängvårdsanstalternas besparingskassor till åkerbrukskolonien Hall årligen utgående bidrag af 50 öre per dag för hvarje elev intill ett antal af 175 utgår fortfarande för elever, intagna före 1903 års ingång, men kommer med anledning af den förändrade lagstiftningen rörande behandlingen af minderåriga förbrytare att efter hand upphöra.

För underhåll vid kolonien af vanartade gossar från länet hade landstinget för hvar och ett af åren 1901, 1902 och 1903 beviljat ett förslagsanslag af 700 kronor att användas till gäldande af hälften af stadgade årsafgifter. Vidare har landstinget för underhåll å samma koloni af barn från länet, som på grund af barnavårdsnämnds beslut enligt förenämnda lag den 13 juni 1902 intagits å anstalten efter 1903 års ingång, beslutat att tills vidare — utöfver det belopp af 150 kronor, hvarmed nämnden bidrager — betala årligen 100 kronor för den tid, barnet underhålls å kolonien. Enahanda beslut har landstinget fattat beträffande flickor från länet, som på grund af barnavårdsnämnds beslut intagits å skyddshemmet vid Sjötorp. Efter 1903 års ingång intagas såväl å skyddshemmet vid Sjötorp som å Hall allenast sådana barn, rörande hvilka barnavårdsnämnd förordnat om deras intagande å anstalten.

Barnantalet å skyddshemmet vid Sjötorp utgjorde vid kalenderårets slut:

1903	27	däraf 2 från länet
1904	29	» 3 » »
1905	28	» 3 » »

Vid Hall räknas förvaltningsåret från och med den 1 juli till och med den 30 juni. Följande tabell utvisar antalet och omsättningen af elever under femårsperioden:

Förvaltnings- år.	Vid årets början kvar- varande.	Däraf från länet.	Under året till- komna.	Däraf från länet.	Under året af- gångna.	Däraf från länet.	Vid årets slut kvar- varande.	Däraf från länet.
1901—02 . .	159	5	33	4	27	—	165	9
1902—03 . .	165	9	25	5	22	—	168	14
1903—04 . .	168	14	38	4	42	3	164	15
1904—05 . .	164	15	41	6	35	1	170	20
1905—06 . .	170	20	39	4	45	3	164	1) 21

Genom testamente af Samuel Enander, som afled den 7 december 1900, erhöi åkerbrukskolonien Hall dels i värdepapper och dels kontant sammanlagdt 113,134 kronor.

Uppfostringsanstalterna för flickor vid *Rådan* i Spånga socken och vid *Glömsta* i Huddinge socken, upprättade och underhållna, den förra af Axel och Sofia Alms stiftelse och den senare af Föreningen för värlösa unga flickors skydd, utöfva fortfarande sin verksamhet.

Prins Carls uppfostringsinrättning å Gålön i Österhaninge socken för fattiga barn, Stockholms stads uppfostringsanstalt å Skrubba i Brännkyrka socken för i mindre grad vanartiga gossar och Murbäckska inrättningen vid Fittja-Ångby i Täby socken för fattiga flickors uppfostran afse barn endast från hufvudstaden.

B) Rättsväsende och fängvård. I afseende å *rättsväsendet* torde här endast böra erinras om den redan i det föregående omnämnda sammanslagningen af Mellersta Roslags domsagas fyra tingslag till ett med tingsställe i Norrtälje,

1) Af dessa 21 elever voro 4 intagna före den 1 januari 1903.

hvilken sammanslagning, förut beslutad, träd i kraft under perioden.

Uti näst föregående femårsberättelse finnes närmare redogörelse för det då nybyggda *länsfängelset*, beläget vid Östermalmsgatani i Stockholm. Några afsevärda förändringar i afseende å fängelsebyggnaden och dess inredning hafva under perioden icke vidtagits. Bevaktningsspersonalen utgöres af 1 vaktmästare, 9 vaktkonstaplar, af hvilka en sköter maskinistbefattningen, 1 första vaktkvinna och 3 vaktkvinnor, af hvilka en är arbetsförestånderska. Fångtransporterna ombesörjas af fängelsets vaktkonstaplar jämte en ännu kvarstående fänggevaldiger.

C) **Administration och polisväsende.** Under perioden hafva följande *administrativa ordningar* fastställts inom länet, nämligen: hälsovårdsordning för visst område af Solna församling den 13 april 1901, byggnadsordning för Södertälje stad den 16 november 1901, hälsovårdsordning för vissa områden inom Vårdinge socken (Mölnbo) den 8 april 1903, byggnadsordning för Stocksunds villastad den 8 april 1904, brandordning för Dufbo villastad den 19 juli 1904, hälsovårdsordning för Nya Hufvudsta municipalsamhälle den 25 juli 1904, byggnadsordning för Dufbo villastad den 22 september 1904, brandordning för Södertälje den 5 oktober 1904, byggnadsordning och brandordning för Nya Hufvudsta municipalsamhälle den 11 november 1904, byggnadsordning för Djursholms köping den 26 november 1904, byggnadsordning för Tumba stationssamhälle den 3 november 1905, brandordning för Tumba stationssamhälle den 2 december 1905 och brandordning för Bromstens villastad den 13 november 1905. Därjämte hafva fastställts dels den 1 juni 1901 ordningsföreskrifter vid forsling sjöledes af lefvande späda kreatur särskildt kalffvar, dels den 3 april 1901 stadga för renhållningen i Norrtälje, dels den 22 november 1905 ordningsföreskrifter för torghandeln i samma stad och dels den 27 november 1905 föreskrifter för Södertälje angående handeln med lifsförnödenheter, deras förvaring m. m.

För möjliggörande af verksam *kontroll öfver slakterier*, korftillverkning m. m. hafva, såsom i förra femårsberättelsen meddelats, åtskilliga kommuner antagit och Länsstyrelsen fastställt ordningsstadgar för utöfvande såsom yrke af slakteri eller tillverkning af korf, s. k. sylta och dylika födoämnen. Under perioden hafva dylika ordningsstadgar fastställts för följande kommuner, nämligen: Kårsta, Husby-Lyhundra, Närtuna, Skederid, Ekerö, Össeby-Garn, Salem, Fresta, Östra Ryd, Österhaninge, Husby-Långhundra, Västerhaninge, Angarn, Länna, Sigtuna, Vårdinge, Lunda, Riala, Häfverö, Vaxholm, Östhammar, Estuna och Edsbro.

Stadga angående *velocipedåkning* inom Sigtuna stad har fastställts den 1 maj 1903.

Ordningsföreskrifter rörande *automobilåkning* å allmän väg inom länet hafva af Länsstyrelsen fastställts den 20 juni 1903.

I svenska likbränningsföreningens *likbränningsanstalt* vid Hagalund i Solna socken hafva under perioden verkställts 253 likbrännningar, nämligen 46 år 1901, 46 år 1902, 48 år 1903, 49 år 1904 och 64 år 1905. Frekvensen inom de olika åldersklasserna framgår af följande siffror:

Döde.	Under 10 år.	10 till 20 år.	20 till 30 år.	30 till 40 år.	40 till 50 år.	50 till 60 år.	60 till 70 år.	70 till 80 år.	80 till 90 år.	Öfver 90 år.	Summa.
Män . .	2	1	6	3	12	32	51	34	24	—	165
Kvinnor.	3	2	3	6	16	11	20	18	8	1	88
Summa	5	3	9	9	28	43	71	52	32	1	253

Liken voro efter personer, som i listtiden tillhört: 170 Stockholms stad, 25 Stockholms län, 8 Uppsala län, 4 Södermanlands län, 4 Östergötlands län, 2 Jönköpings län, 2 Kronobergs län, 1 Kalmar län, 2 Gotlands län, 1 Blekinge län, 1 Malmöhus län, 1 Hallands län, 2 Älfsborgs län, 2 Skaraborgs län, 6 Värmlands län, 2 Örebro län, 5 Västmanlands län, 4 Kopparbergs län, 2 Gäfleborgs län och 2 Jämtlands län samt 7 utlandet, nämligen 3 Finland och 4 Norge.

Af statsmedel har till *äflöning och underhåll* af särskild *polisstyrka på landet* anslagits under hvart och ett af åren 1901—1905 ett belopp af 7,500 kronor. Med anlitande af dessa medel äfvensom med lämnade medel från kommuner och enskilda har extra polisbevakning anordnats dels året om, dels under längre eller kortare tid under de särskilda åren å följande platser, nämligen vid Hufvudsta, Lilla Albyområdet, Hagalunds municipalsamhälle, Haga och Karlbergs kungsgårdar samt i Hagaparken och vid Alkistan; vidare utanför Kungsholmstull, vid Svartsjö, vid Drottningholm, utanför Danviks-, Skans- och Hornstillarne, vid Liljeholmens järnvägsstation, vid Nynäs, vid Saltsjöbaden och vid Rimbo. Under åren 1901—1904 har en polisman varit anställd inom Vaxholms landsförsamling och under år 1905 en å Rindön.

Å norra begravningsplatsen utanför Stockholm har Stockholms stad hållit 2 polismän, hvarförutom vid särskilda tillfällen biträde kunnat påräknas från Stockholms polismyndighet.

Köpingarna Sundbyberg och Djursholm bekosta, liksom städerna, själfva sin polisbevakning. Vid Sundbyberg utgöres polispersonalen af 1 polisuppsyningsman och 3 polismän. Polisbevakningen i Djursholm bestrides af 1 polisuppsyningsman och 5 polismän.

Inom Djursholms köping finnes ordnad *brandkår*, bestående af 2 brandchefer och 20 brandkarlar äfvensom erforderligt antal hästar och kärror samt öfrigt brandattiralj.

I Södertälje har eldsläckningsväsendet under perioden fullständigt omordnats genom upprättandet af fast brandkår, bestående af brandchef, brandmästare, brandkorpral samt 12 brandsoldater, hvilka sistnämnde tillika tjänstgöra som poliskonstaplar och hafva sina bostäder i brandstationens hus. Vid sidan af den fasta brandkåren finnes upprättad en reservkår om 20 man. För signalering af utbruten eldsvåda hafva i skilda delar af staden uppsatts brandskåp, som genom elektriska ledningar stå i förbindelse med brandstationen.

D) **Kreditanstalter och försäkringsinrättningar.** Under perioden har aktiebolaget Stockholms diskontobank inrättat ett *afdelningskontor* i Norrtälje och Härnösands enskilda bank ett dylikt i Sundbyberg.

En ny *sparbank* har under perioden inrättats i Sigtuna. Angående såväl länets sparbanker som Norra Roslagens folkbank i Öregrund samt postsparbanken, i hvad dess verksamhet berör länet, hänvisas till den officiella sparbanksstatistiken.

Hvad *försäkringsväsendet* angår, finnas inom länet följande försäkringsanstalter, nämligen Stockholms läns brandstodsbolag, Lyhundra med flera härads brandstodsbolag och Länna sockens brandstodsbolag, Blidö kreatursförsäkringsförening, Edsbro hästförsäkringsförening, Edsbro nötkreatursförsäkringsförening, Faringe hästförsäkringsförening, Häfverö hästförsäkringsförening, Hökhufvuds hästförsäkringsförening, Knutby sockens hästförsäkringsförening, Länna sockens hästförsäkringsbolag, Mellersta Roslags hästförsäkringsbolag, Riala och Roslagsskulla hästförsäkringsförening, Roslagsbro hästförsäkringsförening, Skebo veterinärdistrikts hästförsäkringsförening, Singö hästförsäkringsförening, Stockholms läns hästförsäkringsbolag, Söderboda och Norrboda hästförsäkringsförening, Söderö hästförsäkringsförening, Ununge hästförsäkringsförening, Ununge nötkreatursförsäkringsförening, Väddö hästförsäkringsförening och Östhammars kreatursförsäkringsförening.

Försäkringsbolaget mot mjältbrandsskada i Stockholms län har under perioden utsträckt sin verksamhet jämväl till Uppsala, Södermanlands och Västmanlands län och i sammanhang därmed förändrat sin benämning till Ömsesidiga försäkringsbolaget mot smittosamma kreatursjukdomar, för hvilket bolag nådigt reglemente fastställdes den 29 juli 1904.

Sedan Norrtälje sjöförsäkringsförening med år 1904 upphört, finnes inom länet endast en sjöförsäkringsanstalt, nämligen sjöförsäkringsbolaget Roslagen.

Beträffande dessa försäkringsanstalters verksamhet hänvisas till Försäkringsinspektionens årliga underdåniga berättelser beträffande försäkringsväsendet i riket.

E) Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjuk- och begravningskassor och därmed jämförliga inrättningar.

Härom återopas tabellen 7.

F) **Hälso- och sjukvård.** Vid handläggning af frågor rörande allmänna hälsovården inom länet har förste provinsialläkarens yttrande inforrats i 70 ärenden samt därutöver i 21 ärenden i anledning af nådiga remisser eller underdåniga framställningar.

Läkardistriktet. Under perioden hafva 2 nya extra provinsialläkardistrikt inrättats, i det att genom nådiga bref dels den 15 november 1901 tjänstårsberäkning beviljats en i Djursholms köping stationerad extra provinsialläkare, med tjänstgöringsområde bestående af Djursholms och Danderyds kommuner, och dels den 8 december 1905 Väddö kommun erhållit nådigt medgifvande att bilda ett extra provinsialläkardistrikt med station för läkaren nordligast i Ortalalund och sydligast i Elmsta. Läkardistriktens antal är sålunda 15, nämligen 5 provinsialläkardistrikt: Stockholms, Sottholms, Norrtälje, Östhammars och Sigtuna, samt 10 extra provinsialläkardistrikt: Sundbybergs, Botkyrka, Dalarö, Värmdö, Österåkers, Rimbo, Skebo, Gräsö, Djursholms och Väddö. Af dessa extra provinsialläkardistrikt åtnjuta Dalarö,

Rimbo och Gräsö årligt statsbidrag till läkarens aflönande, Dalarö med 1,000 kronor samt Rimbo och Gräsö hvar för sig med 500 kronor. I Södertälje, Norrtälje och Öregrund samt från och med år 1903 Vaxholm hafva varit anställda stadsläkare, i Södertälje tvenne.

Den inom länet bosatta eller anställda personalen af *läkare* utgjorde vid femårsperiodens början 36 och vid dess slut 49, däraf 4 bosatta i Stockholm. Af tandläkare funnos vid periodens början 3, vid dess slut 6.

De ständiga *apoteksinrättningarnas* antal, som vid periodens början utgjorde 13, har under perioden ökat till 17 genom inrättande af apotek i Sundbyberg, Djursholm, Rimbo och Liljeholmen; det sistnämnda var dock ännu icke afsynadt vid periodens slut. Personalen vid dessa apotek utgjorde vid periodens början 21 och vid dess slut 31.

Barnmorskornas antal, som vid periodens början var 99, däraf 96 instrumentexaminerade, utgjorde vid periodens slut 111, däraf 109 instrumentexaminerade. Af kommunerna är endast Nämndö i saknad af barnmorska.

Sedan 1899 års landsting beslutit att för hvar och ett af åren 1900—1902 ställa till sjukvårdsstyrelsernas i Stockholms, Sottholms, Dalarö, Värmdö, Österåkers, Norrtälje, Rimbo, Skebo, Östhammars och Sigtuna läkardistrikt förfogande ett anslag af 3,500 kronor till aflönning af 10 *epidemisjuksköterskor*, med 350 kronor till hvarje, under villkor dock att distriktet förbunde sig att å sköterska anskaffa bostad och vedbrand eller ersättning därför äfvensom att i första hand ansvara för den till henne utgående dagaflöningen, beräknad till 1 krona för hvarje tjänstgöringsdag, hade 1902 års landsting jämväl för hvar och ett af åren 1903—1905 beviljat likaledes 3,500 kronor att på enahanda villkor och enligt samma grunder som dittills användas till aflönning af 10 epidemisjuksköterskor. Landstinget har sedermera från och med 1904 höjt årslönen till 450 kronor och i sammanhang därmed nedsatt dagaflöningen till 50 öre samt för ändamålet beviljat ett extra anslag af 1,000 kronor för hvardera af åren 1904 och 1905. För närvarande äro sjuksköterskor anställda i samtliga nämnda 10 distrikt. Sjuksköterskeinstitutionen har under den tid, den varit i verksamhet, omfattats med stigande förtroende, hvilket framgår af det fortgående ökade medeltalet af tjänstgöringsdagar för hvarje sjuksköterska. År 1901 utgjorde detta medeltal 212, men hade år 1905 stigit till 274. Därigenom att sjuksköterskan icke är bunden till sitt distrikt utan kan vid behof beordras till tjänstgöring äfven inom annat distrikt, hafva tjänstgöringsdagarna kunnat på en hvar fördelas mera jämnt.

Inom Blidö och Ljusterö finnas af kommunerna anställda sjuksköterskor, aflönade med 350 kronor om året, jämte fri bostad och vedbrand.

Af viktigare *sanitära förbättringar* inom länet äro följande att anteckna. I Södertälje har, sedan vattnet i den år 1895 anlagda vattenledningen befunnits oanvändbart till hushållsbehof, nytt vattenledningsverk anlagts under åren 1903—1904. Vattenintaget är förlagdt till Djupdalen å den väster om staden befintliga, för ändamålet inköpta egendomen Måsnaryd. Vattnet från Djupdalen tryckes medelst ett på platsen förlagdt ångpumpverk direkt till en högreservoar å Torekällsberget invid staden, hvarifrån det distri-

bueras till konsumenterna. Vattentillgången är riklig, och vattnet är af god beskaffenhet. Vid 1905 års slut hade vattenledningens rörnät en längd af 33,626 meter. Af stadens samtliga böningshus hafva 80 % försetts med vattenledning. Totalkostnaden för anläggningen jämte i sammanhang därmed skedd utläggning af kloakledningar utgjorde vid 1905 års slut 400,700 kronor.

I Djursholms köping är ny vattenledning under anläggning för en beräknad kostnad af 200,000 kronor. För ändamålet skulle ett vattenverk med rörbrunnar anläggas vid Edsberg i Sollentuna socken å en därstädes befintlig rullstensås, hvars grundvatten genom konstgjord infiltrering från sjön Norrviken skulle obegränsadt kunna tillökas. Stockholms stads vattenledning har framdragits till Liljeholmens järnvägsstation. Till afhjälpan af Hammarby sjös starka förorening, som i synnerhet vid islossning orsakar en vidrig stank i hela neijden, har Stockholms stad beviljat anslag för bortledande åt annat håll af kloakvatten från närgränsande delar af Södermalm.

Såväl inom städer och köpingar som inom ett flertal municipalsamhällen hafva kloak- och afloppsneten utvidgats.

Sjukvårdsanstalterna för länet, utom de båda länet begagnar gemensamt med Stockholms stad, nämligen Serafimerlasarettet samt Stockholms stads och läns kurhus (numera benämndt sjukhuset Eira), utgöras fortfarande af lasarettet i Södertälje, Norrtälje och Östhammar samt Löwenströmska lasarettet. Härtill kommer den under år 1902 färdiga Vaxholms sjukstuga. Kostnaden för sjukstugans anordnande har bestridits af donerade medel och har uppgått till 24,000 kronor. Antalet sängplatser, från början 9, har utvidgats till 11. Till sjukvården bidrager landstinget med ett årligt belopp af 800 kronor.

Sjukstugan i Sigtuna har öfverlämnats till staden för att användas till epidemisjukstuga.

Enligt bestämmelserna i det mellan Serafimerlasarettet och landstinget den 5 december 1895 träffade kontrakt skulle å lasarettet tillhandahållas åt länspatienter 34 å 40 sängar mot en ersättning af $\frac{6}{10}$ af lasarettets sjukvårdskostnad för desamma, däri likväl utgifterna för fastigheternas underhåll, onera, begravningskostnader och understöd till fattiga vid deras utskrifning icke skulle vara inbegripna. Sedermera har den 2 oktober 1902 afslutats ett nytt kontrakt, enligt hvilket å lasarettet skulle tillhandahållas för sjuka från länet, i mån af behof, 80 sängar förutom de friplatser, som kunde underhållas med räntan å det af framlidne hofmarskalken Wattring för ändamålet donerade kapital. Ersättning för sjukvården skulle utgå för ett antal af 34 sängar med $\frac{7}{10}$ af den för hvarje år beräknade verkliga sjukvårdskostnaden samt för det öfverskjutande antalet med hela den för hvarje år beräknade verkliga sjukvårdskostnaden, med iakttagande att vid bestämmandet af denna sjukvårdskostnad skulle i intetdera fallet medräknas utgifterna för fastigheternas underhåll, onera, begravningskostnader och understöd till fattiga vid deras utskrifning, hvarjämte från nämnda ersättning afdrag skall äga rum för såväl det tillskott, statsverket lämnade lasarettet för länets sjukvård, som ock den afkastning af Wattringska donationsfonden,

som möjligen icke tagits i anspråk för ofvannämnda friplatser.

I anledning af uppkommen fråga om nybyggnad af lasarettet i Södertälje tillsatte 1903 års landsting en kommitté med uppdrag att efter verkställd utredning inkomma med förslag i ämnet. Sedan kommittén till 1904 års landsting afgifvit betänkande i frågan, uppdrog landstinget åt lasarettsdirektionen att i förening med tre af landstinget utsedde kommitterade uppgöra förslag till de förbättringar och tillbyggnader till lasarettet, hvilka kunde anses erforderliga för afhjälpan af de brister med afseende å utrymme m. m., som vore af mera anmärkningsvärd betydelse och med bibehållande af det gamla lasarettet lämpligen kunde utföras. Vid ärendets återföretagande af 1905 års landsting beslöt landstinget, bland annat, att antaga af stadsfullmäktige i Södertälje gjordt erbjudande om upplåtelse till landstinget med full äganderätt af 12,000 kvadratmeter mark af egendomen Rosenborg till lasarettstomt, att bestämma att i stället för det gamla lasarettet skulle å den upplåtna marken genom direktionens försorg uppföras ett nytt lasarett af sten jämte hus för obduktionslokal och portvaktstuga af trä och att för arbetets utförande anslå och ställa till direktionens förfogande ett belopp af 119,500 kronor att lyftas, i mån af behof, med 60,000 kronor under år 1906 och med 59,500 kronor under år 1907.

För utförande af vissa tillbyggnads-, inrednings- och reparationsarbeten å lasarettet i Östhammar hafva 1903 och 1904 års landsting beviljat sammanlagdt 11,075 kronor.

Till ny- och ombyggnad af Löwenströmska lasarettet hade 1901 års landsting beviljat ett anslag af 44,100 kronor. Ytterligare anslag för samma ändamål till belopp af 6,900 kronor beviljades af 1902 års landsting, som därjämte anvisade dels 10,000 kronor för nya anordningar vid lasarettet med afseende å belysning, vattenledning m. m. och dels 13,800 kronor till utredning vid lasarettet. Arbetena fullbordades under år 1903, så att under senare delen af nyssnämnda år de nya lokalerna kunde tagas i bruk.

Antalet af å länets ackord å Serafimerlasarettet samt Stockholms stads och läns kurhus vårdade patienter, äfvensom sammanlagda antalet underhållsdagar, den dagliga medelkostnaden samt landstingets utgifter för dessa patienter hafva utgjort:

År.	Serafimerlasarettet.				Kurhuset.			
	Antal patienter.	Antal underhållsdagar.	Kostnad per dag. Kr.	Landstingets utgifter. Kronor.	Antal patienter.	Antal underhållsdagar.	Kostnad per dag. Kr.	Landstingets utgifter. Kronor.
1901 . .	550	20,274	1.36	24,881.78	246	9,113	1.60	13,965.62
1902 . .	662	22,742	1.32	36,574.49	263	9,018	1.61	14,538.82
1903 . .	730	25,856	1.48	44,092.29	274	9,397	1.48	13,253.42
1904 . .	707	28,267	1.58	52,506.16	225	8,788	1.19	9,913.84
1905 . .	873	28,172	1.51	49,800.34	254	9,641	1.28	12,361.87

Antalet patienter och sjukdagar samt medelkostnaden för underhållsdagar vid länslasarettet äfvensom landstingets

utgifter för samma lasarett under hvar och ett år af femårsperioden inhämtas af här nedan intagna *tabell D*.

Legosängsavgifterna hafva enligt landstingets beslut höjts och utgå från och med år 1902 med följande belopp per dag, nämligen:

A) för patienter från länet:	
för medellös eller mindre bemedlad patient	kr. 0.50
för mera bemedlad patient, hvar till äfven räknas hustru och hemmavarande barn till sådan person äfvensom sådana patienter, som från sjukkassor eller försäkringsbolag åtnjuta sjukhjälp med minst 12 kr. i veckan	> 1.00
för vård af patient på grund af egen begäran i enskildt rum	> 2.00
B) för patienter, icke tillhörande länet:	
för mindre bemedlade	> 1.60
för mera bemedlade i allmänt rum	> 2.00
för mera bemedlade i enskildt rum	> 3.00

Den personliga sjukvårdsavgiften utgår fortfarande med 50 öre för man och 25 öre för kvinna.

Vid lasarettet i Norrtälje har sedan gammalt varit inrättad en upptagningsanstalt för sinnessjuka, den s. k. dårstugan. Då denna upptagningsanstalt, hittills den enda i länet, befann sig i ett ytterst otillfredsställande skick, hade landstingets revisorer uti sin till 1903 års landsting afgifna berättelse hemställt om tillsättande af en kommitté med uppdrag att inkomma med förslag till ordnande af dårsjukstugewäsendet i länet. Med anledning här af tillsattes af 1903 års landsting för ändamålet en kommitté, hvilken till en början inledde underhandlingar med Stockholms stad i syfte att inom en af staden planerad upptagningsanstalt bereda ett visst antal platser för sinnessjuka från länet. Då emellertid dessa underhandlingar visade sig icke leda till önskad resultat, hemställde kommitterade uti sitt till 1905 års landsting afgifna betänkande, att landstinget måtte besluta, bland annat, att i Stockholm upprätta en för 25 patienter afsedd upptagningsanstalt af sinnessjuka från länet, att uppdraga åt kommitterade att för ändamålet förhyra lämplig fastighet och att bevilja medel till bestridande af kostnaderna såväl härför som för anstaltens förseende med nödig utrustning. Landstinget fattade beslut i enlighet med kommitténs förslag endast med den ändring, att den ifrågasatta anstalten skulle förläggas i eller vid Stockholm, samt tillsatte en styrelse med uppdrag att handhafva anstaltens förvaltning.

På grund af sålunda lämnadt uppdrag träffade den tillsatta styrelsen genom kontrakt den 14 november 1905 öfverenskommelse om förhyrande för landstingets räkning af Ulfunda slott i Bromma socken med den till slottet hörande västra uthusflygeln jämte park och trädgårdsland. Genom nådigt bref den 7 april 1906 medgaf Kungl. Maj:t, att för sådan tillfällig vård af sinnessjuka, som omförmäldes i § 46 af stadgan angående sinnessjuka, finge å Ulfunda för landstingets räkning inrättas en *upptagningsanstalt för sinnessjuka*, i hvilken finge på en gång vårdas högst 27 sinnessjuka; hvarförutom Kungl. Maj:t meddelade bestämmelse om styrelsens sammansättning. Genom köpekontrakt den 19 juli 1906 inköpte den tillsatta styrelsen, under förutsättning af landstingets godkännande, lägenheterna Ulfunda slott n:r 1, 2, 3, 4, 5 och 6 för ett belopp af 250,000 kronor. Landstinget har godkänt köpeaftalet samt anvisat medel till bestridande af de med sinnessjukanstaltens verksamhet förknäade utgifter.

År 1901 tillsatte landstinget en kommitté med uppdrag att inkomma med förslag till åtgärder för *epidemisjukvårdens* ordnande inom länet. Kommittén, som afgaf sitt betänkande till 1903 års landsting, ansåg sig icke kunna tillstyrka landstinget att omedelbart gå i författning om epidemisjukvårdens ordnande i hela dess vidd. Såsom skäl härför återopades, att landstinget borde i främsta rummet fullständigt ordna lasarettssjukvården, för hvilket ändamål betydande och stora utgifter, medförande kraf för det dåvarande, vore att fylla. Emellertid framlade kommittén samtidigt en utarbetad plan med kostnadsberäkning för epidemisjukvårdens ordnande. Landstinget, som delade kommitténs uppfattning, anslog ett belopp af 5,000 kronor för hvardera af åren 1904 och 1905 att tilldelas kommuner, hvilka under året fått vidkännas i förhållande till sina tillgångar särskildt dryga utgifter för sin epidemisjukvård.

Under perioden hafva följande nya epidemisjukstugor tillkommit:

Bromma och Sundbybergs gemensamma sjukstuga, inrymd i en förhyrd villa vid Norrby och afsedd för 12 sängar. Den årliga hyran utgör 850 kronor.

Huddinge epidemisjukstuga, anordnad i en för 5,500 kronor inköpt lägenhet Augustendal å Hörningsnäs villaområde. Kostnaden för lägenhetens iordningställande för sitt ändamål har uppgått till 1,100 kronor. Sjukstugan inrymmer

Tab. D. Patientantal, sjukdagar och sjukvårdskostnader vid länslasarettens åren 1901—1905.

År.	Löwenströmska lasarettet.				Lasarettet i Norrtälje.				Lasarettet i Södertälje.				Lasarettet i Östhammar.			
	Antal patienter.	Antal underhållsdagar.	Kostnad per dag. Kronor.	Landstingets utgifter. Kronor.	Antal patienter.	Antal underhållsdagar.	Kostnad per dag. Kronor.	Landstingets utgifter. Kronor.	Antal patienter.	Antal underhållsdagar.	Kostnad per dag. Kronor.	Landstingets utgifter. Kronor.	Antal patienter.	Antal underhållsdagar.	Kostnad per dag. Kronor.	Landstingets utgifter. Kronor.
1901	419	9,433	1.56	8,900	707	20,024	1.94	19,356.48	272	6,736	1.84	13,469	237	4,934	2.20	9,420
1902	400	8,867	1.65	33,470	639	18,624	1.74	19,717.28	245	7,260	1.76	9,800	250	6,817	1.80	9,487
1903	419	9,295	1.71	61,300	638	17,374	1.79	23,163.40	260	7,533	1.82	12,230	166	6,808	2.08	11,437
1904	584	14,751	1.58	17,460	622	18,702	1.86	21,046.78	243	7,346	1.87	10,300	276	7,625	1.50	19,475
1905	600	14,571	1.68	16,200	652	18,191	2.05	23,868.41	230	7,996	1.76	23,100	271	7,701	1.57	9,400

på nedre botten 2 sjukrum för 6 sängar, hvarförutom å öfre botten finnes utrymme för ytterligare 4 sängar.

Spånga epidemisjukstuga, inrättad i en af kommunen för ändamålet mot en årlig hyra af 650 kronor förhyrd nybyggnad vid Breda gård. Sängplatsernas antal är 12, fördelade på 3 sjukrum.

För Östhammar har epidemisjukstuga förhyrts i ett ensamt liggande hus med 1 rum och kök samt utrustning för 2 sängar.

Såsom redan nämnts, har sjukstugan i Sigtuna öfverlåtit å staden att användas till epidemisjukstuga. Till dess omändrande för dess nya ändamål har staden anslagit ett belopp af 500 kronor.

Vid Skebo bruk har på brukets bekostnad inrättats en sjukstuga med 2 sjukrum, hvartdera innehållande 4 platser. Den är afsedd att vid behof äfven användas till epidemisjukstuga.

Vid olika tillfällen hafva inom kommunerna anordnats provisoriska sjukstugor.

Karantänsinrättningen å Fejan i Rådmansö socken har under perioden tagits i bruk allenast för observation.

Till en för länet bildad kommitté af Svenska nationalföreningen mot tuberkulos har landstinget för år 1905 beviljat ett anslag af 200 kronor till bestridande af de med kommitténs verksamhet förenade kostnader.

Hamra lungsotssanatorium, uteslutande afsedt för aktiebolaget Separators egna arbetare, öppnades för beläggning i december 1900 och blef under år 1901 fullt färdigt.

Å Solna sjukhem, hvilken enskilda anstalt för sinnessjuka fortfarande äges af ett bolag, var enligt nådigt bref den 25 augusti 1899 högsta medgifna patientantalet 27, däraf 20 (eventuellt 22) män och 7 (eventuellt 5) kvinnor. Detta antal har sedermera ökats. Efter inrättandet af en isoleringsafdelning har enligt nådigt bref den 26 juli 1901 antalet platser ökats till 30, antingen 23 män och 7 kvinnor eller 25 män och 5 kvinnor. Sedan kvinnoafdelningen ökats med en särskild isolerings- och öfvervakningsafdelning, har enligt nådigt bref den 4 december 1903 anstalten berättigats att till vård på en gång mottaga 34 patienter, antingen 25 män och 9 kvinnor eller 23 män och 11 kvinnor. Under nästföregående och nu ifrågavarande period hafva å anstalten vårdats sammanlagdt 310 patienter. Sjukvårdspersonalen utgjordes år 1905 af 2 läkare, 13 sköterskor och 4 vårdare förutom 1 å 2 privatsköterskor.

Sigtuna enskilda vårdanstalt för sinnessjuka, anordnad enligt nådigt bref den 16 november 1900, har äfven utvidgats. Sedan genom nådigt bref den 18 oktober 1901 ökning i patientantalet medgifvits från 20 till 23, har genom nådigt bref den 12 februari 1904 anstalten berättigats att till vård samtidigt mottaga 28 patienter i fem olika byggnader. Sjukvårdspersonalen utgjordes år 1905 af 4 sköterskor och 5 vårdare.

Den 1 april 1901 öfverflyttades till Karlslund i Fresta socken från Trångholm i Jönköpings län fru Maria Krantzons hem för sinnesslöa barn. Patientantalet utgjorde då 34. Genom nådigt bref den 6 februari 1903 berättigades fru Krantzons att å lägenheten Karlslund innehafva och förestå en vårdanstalt för obildbara sinnesslöa till ett antal af högst

38, å hvilken anstalt sinnessjuka icke finge intagas. Efter det åtskilliga om- och tillbyggnader verkstälts vid anstalten, har genom nådigt bref den 26 februari 1904 medgifvits ökning i patientantalet till 49. De vårdades antal utgjorde vid periodens slut 49, däraf 7 epileptici.

Det sedan år 1897 å lägenheten Eolshäll vid Mälaren anordnade alkoholisthemmet har äfven under nu ifrågavarande period varit i verksamhet samt utvidgats med nya byggnader och anläggningar. Sedan dess öppnande den 1 april 1897 hafva intill utgången af år 1905 därstädes vårdats sammanlagdt 226 personer. Af dessa skola, enligt uppgift, omkring 50 % hafva utskrifvits såsom botade. År 1905 kunde anstalten mottaga samtidigt 19 pensionärer. Afgiften är 600—750 kronor för sex månaders kur (minimitid). Anstalten har åtnjutit statsanslag, som under år 1905 uppgick till 6,000 kronor.

Badorter finnas inom länet i städerna Södertälje, Norrtälje, Öregrund och Östhammar samt vid Furusund, Rindöbaden och Saltsjöbaden. Badanstalten i Södertälje nedbrann före säsongens början år 1903. Nytt badhus har sedermera uppförts och kunde tagas i bruk år 1905. Under mellantiden kunde badinrättningen endast i reducerad och provisorisk skala upprätthållas. Den nyuppförda storslagna badhusbyggnaden, hvilken jämte societetshus dragit en kostnad af omkring 200,000 kronor, inrymmer varm- och kallvattenafdelningar, afdelningar för kneipp-, luft- och solbad, gymnastikafdelning m. m. Saltsjöbadens badinrättning öppnades den 15 juni 1903. Den är i det afseende enastående i sitt slag inom Sverige, att alla dess särskilda afdelningar (bad-, gymnastik-, sällskaps- och gästrum) ligga inom ett och samma byggnadskomplex. Härigenom gifves möjlighet att året om för behandling med såväl fysikaliska som invärtes medel mottaga patienter. Anstalten förfogar öfver 9 badafdelningar, 2 gymnastiksalar med mediko-mekaniskt institut, 3 rum för massage- och elektricitetsbehandling, 5 stora sällskapsrum, 66 boningsrum för patienter med flera lokaler. Vid Rindöbaden uppfördes år 1903 å bergsplatån invid stranden ett nytt hotell, innehållande ett femtiotal rum, äfvensom därintill en större restauranthbyggnad.

Bad- och brunnsgästernas antal vid de särskilda kurorterna har varit:

År.	Södertälje.	Norrtälje.	Öregrund.	Östhammar.	Furusund.	Saltsjöbaden.
1901 . .	480	954	606	380	216	—
1902 . .	478	830	381	267	218	—
1903 . .	—	949	396	273	206	—
1904 . .	—	977	386	332	180	399
1905 . .	843	904	366	417	195	957

Hälsotillståndet i allmänhet inom länet kan under den gångna perioden betecknas såsom i det hela godt eller tämligen godt. Några mera svårartade epidemier hafva icke uppträdt. Den i slutet af 1890-talet uppkomna stora difteri-epidemien har dock icke upphört, om den ock minskats såväl i frekvens som i intensitet. Till belysande häraf meddelas följande siffror:

År.	Anmälda fall.	Mortalitet i %.	År.	Anmälda fall.	Mortalitet i %.
1898	1,050	17.1	1902	533	8.0
1899	1,995	14.6	1903	719	7.5
1900	1,188	13.1	1904	605	6.9
1901	977	11.0	1905	723	5.8

Scharlakansfebern hade, särskildt under år 1905, en ganska stor spridning. För det året anmäldes 796 fall med en mortalitet af 5 %. Äfven kikhosta och nervfeber hafva förekommit i icke så ringa utsträckning. Den senare sjukdomen visade under åren 1904 och 1905 en ganska svårartad karaktär, i det att af de under år 1904 anmälda 37 fallen ej mindre än 12 dödsfall inträffade och af de under år 1905 anmälda 126 fallen 13 slutade med döden. På sommaren 1905 utbröt en smittkoppepidemi i Hagalund i Solna socken. Inalles insjuknade 25 personer. Flertalet sjukdomsfall var dock af lindrig art, och alla gingo till hälsa. De sjuka intogos till en början å epidemisjukhuset i Stockholm och därefter i en för ändamålet anordnad sjukstuga, inrättad i skolhuset vid Hufvudsta. Den sista patienten lämnade sjukstugan i november 1905. Genom de kraftiga åtgärder, Solna kommun vidtog och hvilka åtgärder kräfde icke ringa penningupppoffringar, blef epidemien tidigt nog begränsad och utrotad.

Af spetälska har ett fall inträffat å Gräsön. Patienten, som insjuknade redan år 1892, affördes 1903 till Järfös sjukhus, men återkom följande året och har sedermera vårdats i sitt hem, där såväl han som hans familj två gånger årligen undersökas af läkare. Sjukdomen har icke vunnit någon spridning.

Nedanstående tabell utvisar *nativiteten* och *mortaliteten*, efter en på tusen, inom länet under femårsperioden. Uppgifterna äro hämtade från hälsovårdsnämndernas och läkarnes årsberättelser.

År.	Städerna.		Landsbygden.		Länet i dess helhet.	
	Nativitet ‰.	Mortalitet ‰.	Nativitet ‰.	Mortalitet ‰.	Nativitet ‰.	Mortalitet ‰.
1901	27.73	18.63	26.41	17.59	26.53	17.68
1902	25.83	14.09	26.67	16.17	26.55	15.98
1903	29.10	15.79	25.92	15.41	26.21	15.45
1904	25.94	13.88	25.20	14.72	25.27	14.64
1905	26.00	17.08	25.68	16.47	25.71	16.53

Den högsta mortaliteten visar året 1901. Den är dock lägre än under de närmast föregående åren. För hela länet var mortaliteten år 1899: 20.69 ‰ och år 1900: 17.89 ‰.

Stockholm å landskansliet och landskontoret den 31 december 1906.

PAUL ISBERG.

C. A. Wahlgren.

Anmärkningsvärdt är året 1904. Nativiteten, 25.27 ‰, är den lägsta hittills observerade, åtminstone under de sista femtio åren. Samtidigt visar dödligheten en låg siffra, den hittills lägsta för länet. Vid jämförelse mellan städerna och landsbygden finner man, att städerna i allmänhet kunna framvisa en högre nativitet än landsbygden. Endast året 1902 gör härifrån ett undantag. Å andra sidan hafva städerna, med undantag af åren 1902 och 1904, en något högre mortalitet än landsbygden. Af städerna visar Södertälje en synnerligen hög nativitet och en jämförelsevis låg mortalitet. I länets minsta stad, Sigtuna, är förhållandet motsatt. Detta belyses af nedanstående tabell:

År.	Södertälje.		Sigtuna.	
	Nativitet ‰.	Mortalitet ‰.	Nativitet ‰.	Mortalitet ‰.
1901	33.86	16.56	8.80	29.92
1902	29.03	14.57	15.78	29.82
1903	33.21	16.39	22.22	24.07
1904	29.33	13.01	24.69	17.63
1905	29.15	16.48	15.56	29.35

Under hvart och ett af periodens olika år, med undantag af år 1904, har i Sigtuna antalet dödsfall varit flere än antalet födelser.

G) **Fattigvård.** I Solna socken har uppförts en ny fattiggård, hvilken vid periodens slut dock ännu icke tagits i bruk.

Antalet hos Länsstyrelsen under perioden inkomna fattigvårdsärenden, beloppet af den fattigvårdskostnad, hvarför af kommuner inom länet hos Kungl. Maj:t söktes ersättning af allmänna medel, samt den ersättning för samma kostnad, som af Kungl. Maj:t beviljats, utvisas af följande siffror:

År.	Inkomna ärenden.	Sökt ersättning.	Beviljad ersättning.
1901	865	2,412.86 kr.	2,332.86 kr.
1902	1,042	2,856.63 »	2,856.63 »
1903	1,264	3,091.59 »	3,069.59 »
1904	1,244	4,262.61 »	3,692.11 »
1905	1,386	4,600.18 »	4,434.45 »

Antalet inkomna fattigvårdsärenden visar sålunda en stadigt fortgående ökning. Detta gäller äfven vid jämförelse med nästföregående femårsperiod, under hvilken antalet inkomna fattigvårdsärenden utgjorde 596 år 1896, 589 år 1897, 594 år 1898, 773 år 1899 och 816 år 1900.

Daniel Ekelund.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1901—1905.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
		Kyrkoskrifna folkmängden (enligt prästerskapets uppgifter den 31 december).			Mantalskrifna folkmängden (enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motsäende år).											
					Hela mantalskrifna folkmängden.			Däraf fria från mantalspenningar.								
								Värfvadt manskap.	Af särskilda orsaker befriade.		Underåriga.		Summa (fria från mantalspenningar).			
		Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	
Landsbygden	år 1901 . . .	79,400	81,130	160,530	80,088	82,477	162,565	1	3,084	5,994	32,446	31,665	35,531	37,659	78,190	
	1902 . . .	80,997	82,718	163,715	81,900	84,347	166,247	1	3,057	5,968	33,335	32,490	36,393	38,458	74,851	
	1903 . . .	82,892	84,398	167,290	83,720	86,055	169,775	1	3,106	6,074	33,992	33,052	37,099	39,126	76,225	
	1904 . . .	84,843	86,088	170,931	85,996	87,815	173,811	—	3,029	5,960	34,944	33,601	37,973	39,561	77,534	
	1905 . . .	86,656	87,909	174,565	87,788	89,725	177,513	—	3,035	5,898	35,522	34,095	38,557	39,993	78,550	
Södertälje stad	år 1901 . . .	3,896	4,405	8,301	3,762	4,348	8,110	—	109	201	1,373	1,406	1,482	1,607	3,089	
	1902 . . .	4,008	4,543	8,551	3,917	4,484	8,401	—	106	174	1,461	1,445	1,567	1,619	3,186	
	1903 . . .	4,059	4,702	8,761	3,920	4,674	8,594	—	103	192	1,489	1,566	1,592	1,758	3,350	
	1904 . . .	4,141	4,776	8,917	4,035	4,811	8,846	—	123	223	1,530	1,646	1,653	1,869	3,522	
	1905 . . .	4,309	4,936	9,245	4,293	4,954	9,247	—	161	268	1,603	1,677	1,764	1,945	3,709	
Norrtälje stad	år 1901 . . .	1,496	1,744	3,240	1,496	1,745	3,241	—	90	121	544	577	634	698	1,332	
	1902 . . .	1,564	1,834	3,398	1,558	1,834	3,392	—	95	121	569	605	664	726	1,390	
	1903 . . .	1,673	1,900	3,573	1,667	1,890	3,557	—	103	123	615	620	718	743	1,461	
	1904 . . .	1,662	1,950	3,612	1,663	1,951	3,614	—	114	115	594	634	708	749	1,457	
	1905 . . .	1,703	2,000	3,703	1,698	2,001	3,699	—	104	116	624	644	728	760	1,488	
Sigtuna stad	år 1901 . . .	258	312	570	249	305	554	—	10	34	72	71	82	105	187	
	1902 . . .	247	293	540	241	297	538	—	12	36	66	66	78	102	180	
	1903 . . .	260	307	567	254	312	566	—	11	34	72	72	83	106	189	
	1904 . . .	220	291	511	216	276	492	—	13	32	55	68	68	100	168	
	1905 . . .	253	307	560	253	314	567	—	10	31	76	73	86	104	190	
Östhammars stad	år 1901 . . .	335	444	779	345	443	788	—	8	42	127	134	135	176	311	
	1902 . . .	339	451	790	337	449	786	—	8	40	116	131	124	171	295	
	1903 . . .	339	464	803	341	453	794	—	8	43	117	131	125	174	299	
	1904 . . .	359	479	838	342	470	812	—	9	42	120	135	129	177	306	
	1905 . . .	366	475	841	358	482	840	—	10	39	122	140	132	179	311	

Tab. I. (Forts.) FOLKMÄNGDEN I STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1901—1905.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
	Kyrkoskrifna folkmängden (enligt prästerskapets uppgifter, den 31 december).			Mantalskrifna folkmängden (enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motsäende år).											
				Hela mantalskrifna folkmängden.			Däraf fria från mantalspenningar.								
	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.				Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Värfvadt manskap.	Af särskilda orsaker befriade.	Underåriga.		Summa (fria från mantalspenningar).	
	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	
Öregrunds stad år	1901	518	571	1,089	497	560	1,057	--	6	18	199	211	205	229	434
	1902	519	580	1,099	506	574	1,080	--	8	21	189	193	197	214	411
	1903	526	591	1,117	509	580	1,089	--	8	23	192	212	200	235	435
	1904	547	608	1,155	523	585	1,108	--	7	29	195	203	202	232	434
	1905	557	628	1,185	539	617	1,156	--	12	38	203	217	215	255	470
Vaxholms stad år	1901	1,011	761	1,772	961	729	1,690	250	27	56	267	190	544	246	790
	1902	1,330	817	2,147	982	772	1,754	296	30	69	249	219	575	288	863
	1903	1,357	823	2,180	1,449	816	2,265	701	30	45	255	242	986	287	1,273
	1904	1,399	836	2,235	1,291	833	2,124	553	24	46	246	250	823	296	1,119
	1905	1,378	851	2,229	1,291	766	2,057	633	21	40	228	217	882	257	1,139
Hela länet år	1901	86,914	89,367	176,281	87,398	90,607	178,005	251	3,334	6,466	35,028	34,254	38,613	40,720	79,333
	1902	89,004	91,236	180,240	89,441	92,757	182,198	297	3,316	6,429	35,985	35,149	39,598	41,578	81,176
	1903	91,106	93,185	184,291	91,860	94,780	186,640	702	3,369	6,534	36,732	35,895	40,803	42,429	83,232
	1904	93,171	95,028	188,199	94,066	96,741	190,807	553	3,319	6,447	37,684	36,537	41,556	42,984	84,540
	1905	95,222	97,106	192,328	96,220	98,859	195,079	633	3,353	6,430	38,378	37,063	42,364	43,493	85,857

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I

a) Längd af allmänna vägar och kostnad för deras underhåll

1.	2.		3.								12.	13.		14.	
	Väglängd.		V ä g f y r k a r .									Uppskattad kostnad för vägunderhåll in natura (den tid mark är bar).	Vägs katt pr vägfyrk.		
	Väghållningsdistrikt.	Landsväg (med broar).	Bygdeväg (med broar).	Å jordbruksfastighet med vägunderhåll in natura.	Å ännu ej till vägunderhåll in natura.	Å statens allmänningsskogar.	Å menigheters allmänningsskogar.	Å frälseränta.	Å annan fastighet.	Å inkomst.			Summa vägfyrkar.		Kronor.
Kilometer.											Kilometer.	Antal.		Antal.	
Färentuna härads	—	74 517	50,901	2,059	205	—	—	4,852	9,075	67,092	6,644 02	5	17		
Sollentuna »	31 309	32 021	68,644	—	—	250	—	25,869	30,908	125,671	7,389 53	—	10		
Västra fogderiets norra	9 338	139 400	53,708	—	—	153	—	—	1,042	54,903	8,746 40	6	21		
» » östra	24 652	65 818	44,326	—	—	—	—	1,153	1,495	46,974	9,735 20	7	19		
» » västra	26 619	91 438	51,622	477	26	61	—	1,300	1,322	55,308	14,700 66	3	21		
» » södra	15 660	99 328	46,464	—	—	16	—	109	1,840	50,929	10,004 40	7	20		
Lyhundra härads	45 289	51 262	40,284	—	—	—	—	111	546	41,604	14,143 04	8	32		
Sjuhundra »	29 367	85 075	27,107	184	—	—	—	142	2,003	32,526	9,967 77	—	34		
Roslags-Bro sockens	—	38 000	16,423	141	—	—	—	113	303	17,390	4,002 20	19	40		
Vätö »	—	25 000	7,198	214	—	—	—	12	1,176	9,412	1,444 31	25	43		
Frötuna o. Länna skeppslags	7 523	69 802	40,953	957	—	—	—	17	3,882	47,833	5,695 48	7	20		
Börstils sockens	34 882	18 917	18,767	—	—	—	—	57	604	19,965	4,766 37	12	36		
Hargs o. Edebo socknars	38 222	51 248	23,266	—	—	—	—	42	1,156	25,856	4,204 41	5	22		
Gräsö sockens	—	30 623	5,340	—	—	—	—	—	61	5,515	1,262 67	15	36		
Hökhufvuds, Valö o. Forsmarks socknars	31 425	43 292	23,006	—	—	—	—	25	1,748	27,869	6,497 11	1	26		
Närdinghundra härads	66 168	68 130	49,688	—	—	—	—	141	2,222	55,961	9,859 32	2	20		
Vaddö o. Häfterö socknars	23 340	57 430	24,809	531	—	—	—	33	4,752	31,902	5,675 20	9	30		
Singö sockens	—	11 748	1,851	—	—	—	—	—	67	1,918	780 05	24	64		
Canderyds skeppslags	28 427	72 197	65,992	—	—	—	—	—	66,306	188,558	12,829 83	3	8		
Österåkers, Riala o. Roslags-Kulla socknars	—	71 900	33,426	—	—	—	—	64	3,159	38,669	6,216 05	3	17		
Ljusterö sockens	—	27 300	11,838	—	—	—	—	—	1,265	13,438	1,977 91	—	18		
Värmdö skeppslags	26 175	23 350	56,393	—	—	—	—	—	17,117	80,303	4,986 91	4	12		
Sotholms härads	88 733	124 535	111,322	—	—	—	—	280	13,166	139,618	45,683 66	—	33		
Svartlösa »	42 286	119 758	116,994	—	—	450	—	167	73,596	265,148	34,941 40	—	27		
Öknebo »	36 728	86 321	67,176	—	—	—	—	—	5,485	80,339	14,554 93	3	23		
Summa å landet	607 243	1,578 410	1,057,498	4,563	681	419	1,374	233,628	225,488	1,523,651	246,706 83	—	—		
I städerna	12 200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

b) Väganläggningar och kostnad därfor under åren 1901—1905.

26.	27.		28.								29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
	Längd af under åren 1901—1905		Kostnad för under åren 1901—1905															
	Allmänna vägar.	fulländade och godkända nya vägar.	omlagda eller förbättrade vägsträckor.	fulländade och godkända nya vägar.				omlagda eller förbättrade vägsträckor.										
Af statsmedel.				Af väggassors medel.	Af andra medel.	Summa.	Af statsmedel.	Af väggassors medel.	Af andra medel.	Summa.								
	Kilometer.	Kilometer.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
Landsvägar	2 700	3 300	30,585 10	25,000 00	160,568 90	216,154 00	7,000 00	14,786 66	—	—	—	—	—	—	—	—	21,786 66	
Bygdevägar	61 896	28 045	107,147 00	56,572 74	42,100 00	205,819 74	9,302 86	39,805 35	—	—	—	—	—	—	—	—	49,108 21	
Städers vägar	—	3 500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14,000 00	14,000 00	
Summa	64 596	34 845	137,732 10	81,572 74	202,668 90	421,973 74	16,302 86	54,592 01	—	—	—	—	—	—	—	14,000 00	84,894 87	

¹⁾ I vägsakten inräknas (i kol. 16) äfven bidrag af vägfyrkar enligt kol. 5. — ²⁾ Bland väggassans inkomster och utgifter inräknas icke satsbidraget (10 %) till vägunderhållet in natura. — ³⁾ Oafsedt skjutsstationen vid Länna, hvilken under femårsperioden legat nere. — ⁴⁾ Till 2 af anstalterna med endast sjöskjuts har entreprenadbidrag utgått.

2.

STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1901—1905.

samt vägkassornas inkomster och utgifter m. m. år 1905.

15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	1.
Vägkassans behållning (+) eller brist (—) vid årets början.	Vägkassans inkomster.				Vägkassans utgifter.					Vägkassans behållning (+) eller brist (—) vid årets slut.	Väghållningsdistrikt.
	Vägs katt. ¹⁾	Statsbidrag. ²⁾	Öfriga inkomster.	Summa inkomster.	Förvaltningskostnader.	Ersättning till snöploglagen.	För vägars anläggning, omläggning, brobyggnad.	Öfriga utgifter. ²⁾	Summa utgifter.		
Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
— 12,570·60	5,071·45	—	171·74	5,243·19	380·00	1,275·90	5,939·11	876·14	8,471·15	— 15,798·56	Färentuna härads.
+ 13,598·54	5,484·67	—	699·54	6,184·21	774·57	1,375·00	2,390·28	213·85	4,753·70	+ 15,029·05	Sollentuna »
+ 149·36	4,661·71	—	—	4,661·71	267·37	3,573·00	—	45·05	3,885·42	+ 925·65	Västra fögderiets norra.
+ 1,675·94	3,539·44	—	—	3,539·44	380·60	2,875·00	628·94	89·40	3,973·94	+ 1,241·44	» » östra.
+ 2,325·44	3,433·44	—	43·90	3,477·34	364·01	2,708·00	—	53·13	3,125·14	+ 2,677·64	» » västra.
+ 350·00	4,458·03	—	43·76	4,501·79	400·00	2,670·00	1,703·51	658·47	5,431·98	— 80·19	» » södra.
+ 409·68	3,638·42	—	47·52	3,685·94	159·50	3,710·00	—	315·21	4,184·71	— 89·09	Lyhundra härads.
+ 3,378·06	1,894·91	—	154·96	2,049·87	243·16	1,470·00	36·47	41·95	1,791·58	+ 3,636·35	Sjuhundra »
+ 731·36	3,395·02	—	—	3,395·02	120·50	2,335·00	505·68	1,565·69	4,526·87	— 400·49	Roslags-Bro sockens.
+ 328·23	2,751·52	—	—	2,751·52	297·94	545·00	1,500·00	655·00	2,997·94	+ 81·81	Vätö »
+ 985·58	3,847·76	596·47	57·22	4,501·45	345·99	1,250·00	439·13	125·76	2,160·88	+ 3,326·15	Frötuna o. Länna skeppsl.
+ 734·48	2,675·37	—	20·00	2,695·37	114·56	2,469·79	32·50	84·50	2,701·35	+ 728·50	Börstils sockens.
+ 349·40	1,682·17	—	17·86	1,700·03	136·40	1,263·22	15·50	219·20	1,634·32	+ 415·11	Hargs o. Edebo s.r.s.
— 58·35	864·00	—	—	864·00	40·00	363·00	420·00	19·32	842·32	— 36·67	Gräsö sockens.
+ 362·22	1,500·00	—	—	1,500·00	131·25	1,603·00	—	8·25	1,742·50	+ 119·72	Hökhufvuds, Valö o.
+ 321·28	2,158·04	—	—	2,158·04	138·98	1,559·00	260·34	171·39	2,129·71	+ 349·61	Forsmarks socknars.
+ 1,446·61	4,410·24	—	93·50	4,503·74	130·00	3,777·00	—	443·33	4,350·33	+ 1,600·02	Närdinghundra härads.
— 16·03	470·12	—	1·00	471·12	30·00	442·50	—	11·27	483·77	— 28·68	Vaddö o. Häfverö s.r.s.
+ 621·16	9,623·48	—	49·30	9,672·78	962·32	1,315·00	17,674·07	6,919·18	26,870·57	— 16,576·63	Singö sockens.
+ 150·39	2,204·43	—	5·00	2,209·43	75·00	749·00	827·55	193·06	1,844·61	+ 515·21	Danderyds skeppslags.
+ 196·70	314·56	—	—	314·56	75·00	272·00	—	104·60	451·60	+ 59·66	Osteråkers, Riala o. Ros-
+ 538·06	5,103·27	—	364·03	5,467·30	460·64	567·00	2,398·38	1,125·75	4,551·77	+ 1,453·59	lags-Kulla socknars.
+ 8,170·15	9,363·75	—	1,681·65	11,045·40	626·36	5,277·30	382·52	763·17	7,049·35	+ 12,166·20	Ljusterö sockens.
+ 87,230·51	39,620·00	8,885·10	4,191·14	52,696·24	2,075·20	5,874·36	41,542·16	3,164·63	52,656·35	+ 87,270·40	Sotholms härads.
+ 528·90	4,964·35	—	197·57	5,161·92	190·00	1,185·00	490·76	842·43	2,708·19	+ 2,982·63	Svartlösa »
+ 112,437·07	127,130·15	9,481·57	7,839·69	144,451·41	8,919·35	50,504·07	77,186·90	18,709·73	155,320·05	+ 101,568·43	Summa å landet.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	I städerna.

c) Skjutsanstalter och skjutslega vid 1905 års slut.

Skjutslega pr nymil.	37.		38.	39.	40.	41.	42.
	Gästgifverier		Skjutsstationer ³⁾		Summa skjutsanstalter.		
	med	utan	med	utan	med	utan	
	entreprenad.		entreprenad.				
	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.		
Med 1·70 kr. i maximilega:							
» entreprenadbidrag 1·70 kr.	37	—	18	—	55		
Utan » 1·70 »	—	1	—	2	3		
» » 1·55 »	—	1	—	—	1		
» » 1·49 »	—	1	—	—	2		
» » 1·45 »	—	2	—	—	1		
» » 1·29 »	—	—	—	1	1		
Summa skjutsanstalter	37	5	18	3	63		
däraf: vid landsvägar .	26	1	5	—	32		
» vid bygdevägar .	7	2	13	3	25		
» i städer	4	2	—	—	6		
Anstalter för endast sjöskjuts	2	3	—	1	6		

d) Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1901—1905.

År.	I kungs- och krono-skjuts.	43.		44.	45.	46.	47.	48.	49.
		Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer		Summa utgångna hästar.			
		med	utan	med	utan	med	utan		
		entreprenad.		entreprenad.					
		Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	
1901	—	9,128	107	2,256	73	11,564			
1902	—	9,403	95	2,043	64	11,605			
1903	—	8,807	112	2,701	61	11,681			
1904	—	9,505	118	2,885	57	12,565			
1905	—	9,783	127	2,901	76	12,887			
Summa hästar	—	46,626	559	12,786	331	60,302			

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1905.

I. Landsbygden.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.							
Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.	Kronoegendomar.				Skatteegendomar.		Frälseegendomar.		S u m m a.								
	Under allmän disposition.		Under enskild disposition.														
	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.							
Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	38	68 ⁷⁷ / ₂₈	—	—	—	—	—	—	38	68 ⁷⁷ / ₂₈							
Boställen: hemman	132	127 ⁴⁷⁹ / ₈₈₈	—	—	2	7	7	34	141	131 ⁸¹⁵ / ₂₆₈₈							
lägenheter	61	—	—	—	3	—	6	—	70	—							
Säterier och ladugårdar	—	—	—	—	77	100 ¹¹ / ₁₂	403	566 ⁷ / ₂	480	667 ¹ / ₂							
Rå- och rörs (insökne) hemman	—	—	—	—	—	—	155	61 ¹ / ₂	155	61 ¹ / ₂							
Hemman	197	1341 ¹⁸⁸ / ₅₇₈₀	—	—	2,052	1,520 ¹⁶⁴⁸ / ₅₀₄₀	2,250	1,469 ⁴⁸⁶³ / ₄₀₈₂₀	4,499	3,123 ²¹² / ₂₂₀							
Jordlägenheter	54	—	60	—	253	—	595	—	962	—							
Fiskerier	1	—	1	—	18	—	8	—	28	—							
Verk och inrättningar	6	—	2	—	27	—	25	—	60	—							
Summa antal och nuvarande mantal	489	330 ³⁴³³ / ₄₀₃₂₀	63	—	2,432	1,622 ⁵⁵⁹ / ₅₀₄₀	3,449	2,100 ¹⁸³⁰³ / ₄₀₈₂₀	6,493	4,052 ¹²⁰ / ₂₂₀							
Oförmedlat mantal	—	399 ¹¹³ / ₄₀₃₂₀	—	—	—	1,869 ²⁰⁸⁶ / ₁₀₀₈₀	—	2,465 ⁴⁰³³ / ₄₀₈₂₀	—	4,733 ⁷⁸ / ₈							
12.																	
<i>Brukingsdelar och i jordeboken ej upptagna torp.</i>																	
Brukingsdelar, hvar hemman äro fördelade									9,067	—	—						
Jordtorp, ej upptagna i jordeboken									2,618	—	—						
Ryttare-, soldat- och båtsmanstorp, do									573	—	—						
<i>Jordbruksfastighet och annan fastighet.</i>																	
Jordbruksfastighet									—	103,860,200	3,896,400						
Annan fastighet:																	
Hus och tomter i köpingar och därmed jämförliga orter:																	
i Sundbybergs köping									—	4,582,000	—						
i Djursholms									—	11,788,900	—						
i Saltsjöbaden									—	6,286,300	80,400						
i Nynäshamn									—	1,814,500	—						
i Dalarö									—	1,564,400	—						
i Liljeholmen									—	8,515,600	182,500						
i Hagalunds municipalsamhälle									—	1,981,200	—						
i Stocksunds									—	1,820,200	—						
i andra municipalsamhällen ¹⁾									—	4,160,200	119,000						
i åtskilliga andra villastäder ²⁾									—	2,533,600	—						
Lägenheter i öfrigt, hvilkas hufvudsakliga värde utgöres af åbyggnaden									—	57,710,100	1,165,500						
Kyrkor och bönehus									—	7,000	4,019,000						
Andra offentliga byggnader									—	—	7,611,800						
Frälseräntor									280	699,700	—						
Summa annan fastighet (än jordbruksfastighet)									—	103,463,700	13,178,200						
II. Städerna.																	
16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.		
S t a d .	T o m t e r .		L a n d e - r i e r , j o r d - l o t t e r e l l e r a n d r a b r u k n i n g s - d e l a r .	B o n i n g s h u s .		T a x e r i n g s v ä r d e (i k r o n o r) .											
	B e - b y g g d a .	O b e - b y g g d a .		N y - b y g g d a 1901—1905.	B e f i n t - l i g a 1905.	J o r d a r		A n n a n f a s t i g h e t .								S u m m a (a n n a n f a s t i g h e t)	
						hvarför bevillning		H u s o c h t o m t e r		K y r k o r o c h b ö n e h u s		A n d r a o f f e n t l i g a b y g g n a d e r		hvarför bevillning			
						erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.
Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.			
Södertälje	308	92	365	123	792	797,400	—	9,034,600	182,900	—	136,600	4,638,700	221,800	13,673,300	541,300		
Norrköping	284	52	214	64	462	202,800	—	3,521,700	—	—	96,500	—	352,100	3,521,700	448,600		
Sigtuna	81	7	18	8	122	141,100	—	585,000	—	4,700	64,600	2,200	38,000	591,900	102,600		
Östhammar	153	68	—	19	164	—	—	915,000	—	—	75,100	—	64,500	915,000	139,600		
Öregrund	171	143	—	9	166	337,300	—	682,200	—	—	45,500	—	43,300	682,200	88,800		
Vaxholm	247	13	7	10	342	—	16,400	2,306,900	—	—	51,200	—	6,930,200	2,306,900	6,981,400		
Summa	1,244	875	604	233	2,048	1,478,600	16,400	17,045,400	182,900	4,700	469,500	4,640,900	7,649,900	21,691,000	8,302,300		
						1,495,000		17,228,300		474,200		12,290,800		29,903,300			

¹⁾ Nämligen Dufbo 1,090,500 kr., Nya Hufvudsta 1,065,300 kr., Bromsten 718,500 kr., Örby 854,100 kr. (däraf 119,000 kr. taxeringsvärde, hvarför bevilling ej erlägges), Tumba 550,800 kr. — ²⁾ Nämligen Hesselby 453,700 kr., Solhem 386,200 kr., Kungsholmens villastad 272,500 kr., Hörningsnäs 190,500 kr., Segeltorp 142,000 kr., Södertörns villastad 522,600 kr., Storängen 566,100 kr.

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1905.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	
Fideikommisshafvarens namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken (stad).	M a n t a l.				Summa.	Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.					Summa.	å jord- bruks- fastighet.	å annan fastighet (utom fräl- seränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	All- mänt frälse.								
Friherre C. L. E. De Geer . . .	Runby, öfre	Ed.	—	—	—	$\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	—	—	10,000	—	—	111,900	
	Väsby m. m.	Hammarby.	—	—	2	3		2	—	93,000	8,900	—		
T. Ankarerona	Runsa m. m.	Ed.	—	—	4	5 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{4}$	1	—	210,000	—	—	210,000	
A. J. Giertha	Bona m. m.	Munsö.	—	—	6	7 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{3}{4}$	—	1	225,000	200	—	250,400	
	Kunsta	Adelsö.	—	1	—	$\frac{1}{4}$		—	—	25,200	—	—		
Friherre A. K. A. Reuterskiöld .	Bällsta m. m.	Vallentuna.	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	1 $\frac{1}{4}$	1	—	61,000	—	1,200	62,200	
F. d. direktören K. G. M. Nisbeth	Tislinge	Östuna.	—	—	2	$\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	1	—	47,000	—	—	47,000	
Fröken Elsa Johanna Hammar- skjöld	Vängsjöberg m. m. . . .	Gottröra.	—	1	4	1 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	—	—	169,000	—	—	182,100	
	Frälseräntor af Söderby m. m.	Närtuna.	—	—	—	—		—	—	—	—	—		13,100
Öfverste H. Gyllenram	D:o af V. Rickeby m. m.	Gottröra.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10,700	12,200	
	D:o af Bårresta	Skepptuna.	—	—	—	—		—	—	—	—	—		1,500
Knut Gardtman	Norrby m. m.	Vidbo.	—	$\frac{1}{8}$	3	3 $\frac{5}{8}$	11 $\frac{3}{8}$	1	—	95,000	—	—	197,500	
	Hönsgårde m. m.	Husby-Långhundra.	—	2 $\frac{1}{4}$	—	2 $\frac{1}{2}$		—	—	95,400	—	—		
	Veda	Odensala.	—	$\frac{1}{4}$	—	—		—	—	7,100	—	—		
F. d. majoren John Jennings . .	Skånelaholm m. m. . . .	Skånela.	—	$\frac{3}{4}$	3 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{3}{8}$	10 $\frac{3}{8}$	1	—	187,800	—	—	187,800	
Kaptenen friherre Eugen Hermelin	Noor m. m.	Knifsta.	—	—	5	$\frac{3}{4}$	5 $\frac{3}{4}$	—	—	82,800	13,500	—	96,300	
Friherre A. Cederström	Beatelund m. m.	Ingarö.	—	—	5 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	15	1	1	210,000	6,400	—	408,800	
	Ektorp m. m.	Västerhaninge.	—	—	$\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$		—	—	80,000	—	—		
	Elgesta m. m.	{ Husby- Ärlinghundra. }	—	—	—	4		2	—	95,900	—	—		
	Skälby ängsfjäll	{ Vallentuna. }	—	—	—	—		1	—	500	—	—		
	Skälby	Hammarby.	—	—	—	1		—	—	16,000	—	—		
Löjtnant K. D. von Schinkel & Tidö	Vallstanäs m. m.	Norrunda.	—	—	3	13 $\frac{3}{8}$	21 $\frac{3}{8}$	3	—	275,900	—	1,600	383,000	
	Elgesta m. m.	{ Husby- Ärlinghundra. }	—	—	—	3		1	—	66,000	3,500	—		
	Skalmsta	{ Skånela. }	—	—	—	2		—	—	36,000	—	—		
Änkefriherrinnan Ebba Beck-Friis.	Hargs bruk m. m.	Harg.	—	8 $\frac{1}{2}$ $\frac{5}{8}$	11 $\frac{1}{8}$	11 $\frac{1}{2}$	44 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	8	7	711,300	206,800	7,900	1,328,700	
	Frälseränta af 1 mtl Rag- garön n:r 3	Börstil.	—	—	—	—		—	—	—	—	—		3,600
	D:o af $\frac{1}{4}$ mtl Boda n:r 2 .	Edebo.	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—
	Bennebol m. m.	Bladåker.	—	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	—	3		3	2	81,600	40,300	—		
	Godtbol m. m.	Ununge.	—	$\frac{1}{4}$	—	$\frac{1}{2}$		2	—	14,000	—	—		
	Sätter m. m.	Knutby.	—	2 $\frac{1}{2}$	—	2		5	1	95,200	—	—		
	Kristineholm	Lohärad.	—	1 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	—		—	1	145,000	23,000	—		

Tab. 4.

Stockholms län.

Tab. 4. (Forts.) EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1905.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.			
Fideikommissinnehafvarens namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken (stad).	M a n t a l .					Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)						
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e .		Summa.			å jordbruksfastighet.	å annan fastighet (utom frälseränta).	å frälseränta.	Summa.			
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.										
G. C. H. A. Skjöldebrand . . .	Noor m. m.	Roslags-Bro.	—	—	3	17 $\frac{1}{8}$	4 $\frac{1}{2}$	—	1	106,800	8,300	31,000	180,400			
	Frälseränta af Stridsby . .	Vätö.	—	—	—	—				—	—	—		—	5,100	
	D:o af Rörvik m. m. . . .	Söderby-Karl.	—	—	—	—				—	—	—		—	4,800	
	D:o af Himmene m. m. . . .	Lohärad.	—	—	—	—				—	—	—		—	10,800	
	D:o af Salnö m. m.	Väddö.	—	—	—	—				—	—	—		—	13,600	
Öfversten greve E. Oxenstierna .	Värnberg m. m.	Roslags-Bro.	—	4	2	—	6	—	—	91,900	—	1,700	98,600			
J. A. B. Westman	Södersund m. m.	»	—	2 $\frac{1}{2}$	—	1 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{3}{8}$	—	—	47,600	—	5,900	75,600			
	Öster-Eka m. m.	Estuna.	—	$\frac{1}{2}$	—	1 $\frac{1}{2}$				—	—	22,100		—	—	
W. Schürer von Waldheim . . .	Mellingeholm m. m.	Frötuna.	—	$\frac{1}{2}$	5	3 $\frac{1}{8}$	8 $\frac{5}{8}$	—	—	144,300	2,000	3,800	158,100			
	Nenninge äng.	Rådmansö.	—	—	—	—				1	—	3,000		—	—	
C. S. Ridderstad	Riddersholm	»	—	1	—	2 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	—	—	70,000	5,800	—	75,800			
Universitetskanslern E. G. Boström	Östanå med underlydande	Roslags-Kulla.	—	—	16	3 $\frac{1}{8}$	43 $\frac{1}{8}$	—	3	425,500	112,400	—	1,055,200			
	Bergby m. m.	Riala.	—	—	—	4 $\frac{5}{8}$				9	—	155,600		—	4,400	
	Gjårdsvik m. m.	Ljusterö.	—	—	4	12 $\frac{1}{2}$				—	—	254,300		—	2,000	
	Exarby m. m.	Össeby-Garn.	—	$\frac{1}{2}$	—	3 $\frac{1}{4}$				—	—	101,000		—	—	
Friherre N. von Lantingshausen von Höpken	Bogesund m. m.	Östra Ryd.	—	1	4	9	14	1	—	535,600	69,500	—	605,100			
Grefve Nils Barck	Arrenderätten till Bergshamra	Solna.	1	—	—	—	1	1	—	53,500	7,000	—	60,500			
Grefve A. Steenbock	Sundby m. m.	Ornö.	—	$\frac{1}{2}$	2	11 $\frac{3}{8}$	16 $\frac{5}{8}$	—	3	148,200	4,000	—	216,800			
	Näringsberg m. m.	Västerhaninge.	—	$\frac{1}{2}$	2	$\frac{1}{4}$				—	—	61,600		—	3,000	
Friherre A. Trolle-Löwen	Häringe m. m.	»	—	—	3 $\frac{1}{4}$	11 $\frac{5}{8}$	26 $\frac{1}{2}$	—	2	333,000	10,000	9,300	668,200			
	Stora och Lilla Kjöfsholmen samt frälseränta af Hvitsgarn	Muskö.	—	—	—	—				1	—	500		—	400	
	Bankesta m. m.	Ösmo.	—	—	2 $\frac{1}{4}$	8 $\frac{3}{8}$				—	—	286,000		25,000	4,000	
F. d. kaptenen J. M. Levin . . .	Arbottna m. m.	Muskö.	—	—	—	5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	1	—	145,000	—	—	145,000			
A. L. Levin	Ludvigsberg m. m.	»	—	—	—	8 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$	—	—	156,000	—	—	156,000			
Bruksägaren Tom Braunerhielm .	Sandemar m. m.	Österhaninge.	—	—	1 $\frac{1}{2}$	25 $\frac{3}{8}$	8 $\frac{1}{2}$	4	3	633,400	5,500	32,500	1,071,400			
	Svinåker	Ornö.	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$				—	—	15,000		—	—	
	Villinge	Nämdö.	—	$\frac{1}{2}$	—	—				—	—	1		10,000	400	—
	Vinåker	Dalarö.	—	—	—	2 $\frac{1}{2}$				—	—	—		46,000	—	—
	Frälseränta af Bröta	Grödinge.	—	—	—	—				—	—	—		—	—	6,400
	D:o af Öfre Söderby	Sorunda.	—	—	—	—				—	—	—		—	—	4,800
	Rungarn m. m.	Bladåker.	—	1 $\frac{5}{8}$	2	3 $\frac{1}{2}$				3	—	—		192,900	—	400
	Frälseränta af Tvärnö	Harg.	—	—	—	—				—	—	—		—	—	7,800
	Stora Väsby m. m.	Almunge.	—	—	2	2 $\frac{1}{2}$				—	—	—		116,000	—	—
	Björkö m. m.	Knutby.	—	—	5 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$				2	1	—		145,500	500	4,500

	Berga m. m.	Faringe.	—	1 $\frac{3}{4}$	$\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{4}$	10	—	168,100	—	—	—	—
	Frälseränta af Inål	Roslags-Bro.	—	—	—	—	62 $\frac{7}{8}$	—	—	—	3,400	1,898,100	—
K. G. Gardtman	Vidby	Ösno.	—	—	—	$\frac{7}{8}$	—	—	18,900	—	—	18,900	—
Godsägaren Hans von Horn . . .	Fällnäs m. m.	Sorunda.	—	2 $\frac{7}{8}$	10 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{1}{4}$	—	4	550,000	45,100	30,700	—	—
	Mälby	Ösno.	—	—	—	1 $\frac{3}{4}$	—	—	27,700	—	—	—	—
	Oxnö m. m.	Torö.	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$	—	34,800	—	—	688,800	—
Friherre Claes Thuresson Rudbeck	Marieberg m. m.	Grödinge.	—	2	21 $\frac{1}{2}$	71 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{3}{8}$	2	323,500	4,000	—	827,500	—
Grefve Fr. Bonde	Näs	»	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	—	75,000	—	—	75,000	—
Grefve G. Lagerbielke	Älfsjö	Brännkyrka.	—	—	2 $\frac{1}{4}$	—	—	1	112,000	28,000	—	—	—
	Stufsta	Huddinge.	—	—	—	3	5 $\frac{1}{4}$	—	110,000	—	—	250,000	—
Kaptenen H. af Petersens	Erstavik m. m.	Nacka.	—	—	2	4	—	14	247,000	23,100	—	—	—
	Egnö m. m.	Tyresö.	—	—	—	1	7	—	10,000	6,000	—	286,100	—
Friherre Gerdt Lovisin	Brandalsund m. m.	Ytter-Järna.	—	—	6 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	—	—	182,000	—	—	—	—
	Bränninge	Tveta.	—	$\frac{3}{4}$	—	—	7 $\frac{3}{4}$	—	23,000	—	—	205,000	—
Grefve Fritz Löwen	Gerstabergh m. m.	Ytter-Järna.	—	—	2	1	—	—	105,000	—	—	—	—
	Römora	Öfver-Järna.	—	—	—	$\frac{1}{4}$	8 $\frac{1}{4}$	—	13,000	—	—	118,000	—
Adolf Fredrik Viktor Konstantin Falkenstedt	Tomten n:r 106 H i 3:e västra kvarteret	Södertälje.	—	—	—	—	—	—	—	11,000	—	11,000	—
		Summa	1	39 $\frac{5}{12}$	185 $\frac{5}{24}$	237 $\frac{413}{720}$	413 $\frac{43}{80}$	88	9,436,000	670,200	229,900	10,336,100	—

Tab. 4 och 5.

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1905.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.				9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och iarrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.				8. Summa.	11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	14. Summa.
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.							
Aktiebolaget Hem på landet . . .	Dufvehol, Kälvesta o. Värsta Tomter	Spånga. Sundbyberg.	—	2 $\frac{1}{8}$	—	—	—	—	98,700	3,000	—	—	124,700
J. F. Ljunglöfs fabriks aktiebolag	Räcksta med underlydande Lilla Ängby m. m. Edeby m. m.	Spånga. Bromma. Skå.	—	1	—	2 $\frac{1}{8}$	—	3	236,500	75,000	—	—	—
Aktiebolaget Mercur	Kyrkbyn	Järfälla.	—	—	—	$\frac{78}{1000}$	—	—	125,000	5,000	—	—	582,500
Aktiebolaget Mariehälls tegelbruk	Ballsta Sticksåret	Bromma. Sundbyberg.	—	—	—	—	—	—	140,000	1,000	—	—	—
Fredfors fabriks aktiebolag . . .	Fredfors fabrik	Bromma.	—	—	—	—	—	—	18,300	—	—	—	18,300
Jästfabriksaktiebolaget Svea . . .	Loviseberg	»	—	1	—	—	—	—	30,000	150,000	—	—	185,500
Andersson och Björks skofabriks aktiebolag	Viken	»	—	—	—	—	—	—	—	5,500	—	—	—
			—	—	—	—	—	—	—	—	54,700	—	54,700
			—	—	—	—	—	—	—	—	100,000	—	100,000
			—	—	—	—	—	—	—	—	73,600	—	73,600

Stockholms län.

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1905.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l .				8. Summa.	9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			14. Summa.
			4. Krono.	5. Skatte.	6. 7. F r ä l s e .					11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.							
Nya aktiebolaget Atlas	St. Essingens gård m. m.	Bromma.	—	—	—	—	—	1	—	15,000	35,000	—	50,000
Stockholms ångslupsaktiebolag . . .	Gustenberg	>	—	—	—	—	—	—	—	—	24,300	—	24,300
	Alby ångbåtsbrygga	Solna.	—	—	—	—	—	—	—	—	7,000	—	7,000
Aktiebolaget Kungsholms lådfabrik .	Lådfabriken m. m.	Bromma.	—	—	—	—	—	—	1	—	34,600	—	34,600
	Killinge	St Per.	—	½	—	—	—	—	—	9,400	—	—	9,400
Stockholms benmjölsfabriksaktiebolag	Sandvik m. m.	Bromma.	—	—	—	—	—	1	1	500	268,000	—	268,500
Aktiebolaget Skandinaviska trädgårdensfabriken	Svartvik	>	—	—	—	—	—	—	1	—	350,000	—	350,000
Aktiebolaget Svartviks stärkelsefabrik	Do	>	—	—	—	—	—	—	1	—	100,000	—	100,000
Fastighetsaktiebolaget Ulfsunda . .	Ulfsunda slott	>	—	—	—	—	—	—	1	—	130,000	—	130,000
P. L. Åkermans och Lunds orgelfabriks aktiebolag	Filipsberg	Sundbyberg.	—	—	—	—	—	—	1	—	68,800	—	68,800
Kahns fabriksaktiebolag	Hönsgården	>	—	—	—	—	—	—	—	—	135,200	—	135,200
Max Sieverts fabriks aktiebolag . .	Elektriska trådfabriken . .	>	—	—	—	—	—	—	1	—	343,100	—	343,100
Aktiebolaget Alpha	Alpha	>	—	—	—	—	—	—	1	—	63,000	—	63,000
Aktiebolaget Stockholms maccaronifabrik	Maccaronifabriken	>	—	—	—	—	—	—	1	—	40,400	—	40,400
Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag	Tomter	>	—	—	—	—	—	—	1	—	18,000	—	18,000
	Snottran, Repslagarebanan o. Nya Hufvudsta nr 5 .	Solna.	—	—	—	—	—	—	3	—	40,000	—	40,000
Metallfabriksaktiebolaget Kontrollkran	Nya Sundbyberg 138	Sundbyberg.	—	—	—	—	—	—	1	—	75,000	—	75,000
Aktiebolaget Acetylenverket	Hall	>	—	—	—	—	—	—	1	—	44,000	—	44,000
Stockholms norra jästfabriksaktiebolag	Sollentunaholm m. m.	Sollentuna.	—	½	2	1½	4	1	1	158,700	360,100	—	518,800
Aktiebolaget Skånska cementfabriken	Tureby	>	—	—	—	—	—	—	—	—	37,100	—	37,100
Aktiebolaget Fiber	Kallhäll	Ed.	—	—	—	—	—	1	—	10,000	30,000	—	40,000
Bockholmssättra aktiebolag	Sättra	Ekerö.	—	—	½	—	½	—	1	43,000	100,000	—	143,000
Grus- och sandaktiebolaget	Tråkvista	>	—	14320 100000	—	—	14320	—	—	48,000	—	—	48,000
Uppsala transportaktiebolag	Jungfrusunds slip	>	—	—	—	—	—	—	1	—	13,000	—	13,000
Aktiebolaget Hilleviken	Hillesjöby	Hillesjöbg.	—	272 884	—	—	272	—	1	10,000	60,000	—	70,000
Gimo bruks aktiebolag	Örsbol	{ Husby- Långhundra. }	—	—	—	—	—	1	—	4,000	—	—	4,000
	Abrahamsby m. m.	Gottröra.	—	—	—	7	7	—	—	38,800	—	—	38,800
	Borggårde m. m.	Hökhufvud.	—	6	—	30 7/8	30 7/8	8	—	636,100	6,300	4,100	646,400
	Mårtensby m. m.	Almunge.	—	—	—	2	2	6	—	19,400	—	—	19,400
	Ellsta m. m.	Knutby.	—	10 3/8	6	1 1/2	11 1/8	15	3	392,000	28,600	2,200	422,800
	Salsta nr 1	Bladåker.	—	—	—	1	1	—	—	8,800	—	—	8,800
	Rånäs m. m.	Fasterna.	—	1 1/2	10 1/2	33 2/3	35 1/3	1	3	777,800	49,000	800	1,227,600
Högbro kvarnaktiebolag	Lägenheten Kvarnhagen nr 1 med väderkvarn	Närtuna.	—	—	—	—	—	—	1	—	9,400	—	9,400

Aktiebolaget Forsmarks bruk . . .	Forsmarks bruk m. m. . .	Forsmark.	—	$6\frac{11}{8}$	—	$5\frac{1}{2}$	8	6	349,300	497,000	—	
	Snesslingeberg m. m. . .	Börstil.	—	$3\frac{1}{2}$	$1\frac{311}{12}$	$\frac{7}{8}$	9	2	166,100	32,600	16,000	
	Gräsö gård m. m.	Gräsö.	—	$5\frac{3}{8}$	—	—	1	1	159,000	400	—	
	Gålarmora m. m.	Valö.	—	$10\frac{3}{10}$	—	—	4	—	156,400	500	900	1,378,200
Aktiebolaget Österby bruk	Gubbo m. m.	'	—	$1\frac{1}{2}$	—	$8\frac{1}{18}$	10	—	296,700	12,400	5,100	
	Kallerö och Olvattgrund .	Börstil.	—	—	—	—	1	—	2,500	15,000	—	331,700
Aktiebolaget Schebo bruk	Schebo bruk	Ununge.	—	4	$\frac{1}{2}$	—	2	10	72,000	304,200	—	
	Edsbro masugn	Edsbro.	—	—	—	—	—	1	—	78,000	—	
	Hallsta ångsåg	Häverö.	—	—	—	—	—	1	5,000	100,000	—	559,200
Samnäs aktiebolag	Lingelätö	Vaddö.	—	2	—	—	2	—	40,000	—	—	40,000
Herrängs grufaktiebolag	Herrängs grufvor	Häverö.	—	$1\frac{7369}{48080}$	—	—	1	1	37,700	1,000,000	—	1,037,700
Ljusne-Voxna aktiebolag	Skedicka m. fl. grufvor . .	Börstil.	—	—	—	—	—	1	2,200	64,400	—	66,600
Aktiebolaget Elfsnäs	Elfsnäs å Ytterby	'	—	—	—	—	—	1	—	35,300	—	35,300
Stockholms mjölkförsäljningsaktiebolag	Alby mejeri	Ununge.	—	—	—	—	—	1	—	1,500	—	
	Rimbo '	Rimbo.	—	—	—	—	—	1	—	15,000	—	
	Tungelsta '	Västerhaninge.	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	
	Ösmo ' m. m.	Ösmo.	—	—	—	—	—	1	—	9,200	—	
	Gården n:r 189	Norrhälje.	—	—	—	—	—	1	—	21,000	—	49,700
Koltransportaktiebolaget i Stockholm	Tomta med Grisslehamns slip och ångsåg	Vaddö.	—	$\frac{37}{884}$	—	—	—	2	3,300	26,000	—	
	En kolupplagsplats	Singö.	—	—	—	—	—	—	—	400	—	29,700
Rimbo tomtaktiebolag	Håsta, Vallby m. m., af-söndringar	Rimbo.	—	—	—	—	—	—	—	30,000	—	30,000
Svenska pilodlings- och trädgårdsaktiebolaget	Bältartorp	Frötuna.	—	—	—	—	—	1	—	22,600	—	22,600
Bergshamra ångsågs aktiebolag . .	Utanbro	Länna.	—	—	—	—	—	1	—	20,000	—	20,000
Aktiebolaget Rådmansö torfförädlingsfabrik	Råfsnäs	Rådmansö.	—	—	—	—	—	—	2,500	30,000	—	32,500
Furusunds slip- och varfsaktiebolag	Högmarsö, afs. lägenhet . .	Länna.	—	—	—	—	—	1	—	30,000	—	30,000
Syninge tomtaktiebolag	Husby	Husby-Lyhundra.	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	1,000
Estuna mejeriaktiebolag	Svanberga, afs. lägenhet . .	Estuna.	—	—	—	—	—	1	—	6,000	—	6,000
Norrby handelsaktiebolag	Norsholm	Söderby-Karl.	—	—	—	—	—	—	600	3,900	—	4,500
Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag	Gandvik n:r 6 m. m. och Idun n:r 3	{ Djarsholms köping. }	—	—	—	—	—	7	—	130,400	—	
	Stocksund	Danderyd.	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	
	—	Norrhälje.	—	—	—	—	—	1	—	2,300	—	142,700
Aktiebolaget Flemminge järnverk .	Broby, skogslägenhet, samt Altan	Söderby-Karl.	—	$\frac{1}{8}$	—	—	—	—	36,300	—	—	36,300
Norrhälje mekaniska stenhuggeriaktiebolag	Harg n:r 8 m. m.	Vätö.	—	$\frac{9}{82}$	—	—	—	1	6,700	145,700	—	152,400
Smedby aktiebolag	Smedby m. m.	Österåker.	—	4	1	$9\frac{1}{2}$	—	3	143,300	59,000	2,700	
	Frälseränta af $\frac{1}{4}$ mantal Gumboda	Roslags-Kulla.	—	—	—	—	—	—	—	—	100	205,100
Skandinaviska gruf- och mineralgödningsaktiebolaget i Motala	Svinnige	Österåker.	—	—	—	$1\frac{1}{4}$	—	1	34,500	40,000	—	74,500
Aktiebolaget Åkersberga-Trälhafvet .	Tuna m. m.	'	—	—	$6\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	—	2	130,000	10,000	—	140,000

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1905.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. 7. F r ä l s e.					11. å jord- bruks- fastighet.	12. å annan fastighet (utom fräl- seränta).	13. å frälse- ränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Ytterby tomtaktiebolag	Ytterby	Österåker.	—	$\frac{1}{2}$	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	21,600	—	—	21,600
Rörstrands fabriksaktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	6	1	Ej tax.	33,600	—	33,600
Vaxholms ångfartygsaktiebolag	Rindö, Badstugrundet	Värmdö.	—	—	—	—	—	—	1	—	8,000	—	8,000
Aktiebolaget Gustafsbergs fabriksin- tressenter	Farsta och Gustafsberg	Gustafsberg.	—	$\frac{1}{2}$	$2\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{8}$	—	—	2	244,000	709,000	—	—
	Stäket n:r 2 och 3, Län- nersta	Bo.	—	—	—	—	—	—	2	—	25,000	—	—
	Lämshaga	Ingarö.	—	—	2	—	$8\frac{7}{8}$	13	1	65,000	6,500	—	1,049,500
Adolf Lemons aktiebolag	Täby och Österbyle	Täby.	—	—	—	$1\frac{7}{8}$	$1\frac{7}{8}$	—	—	45,200	—	—	45,200
Stockby aktiebolag	Stockby	Danderyd.	—	—	—	$1\frac{7}{8}$	$1\frac{7}{8}$	—	—	64,600	—	—	64,600
Djursholms aktiebolag	Djursholm m. m.	{ Djursholms köping.	—	—	2	$3\frac{1}{2}$	—	15	2	263,000	467,500	—	—
	Santararatäppan m. m.	{ Danderyd.	—	—	—	—	$5\frac{1}{2}$	1	1	3,000	44,000	—	777,500
Aktiebolaget Djursholms idrottspark	Djursholms idrottspark	{ Djursholms köping.	—	—	—	—	—	—	2	—	78,500	—	78,500
Djursholms byggnadsaktiebolag	Hugin n:r 10 och Munin n:r 5	»	—	—	—	—	—	—	2	—	39,000	—	39,000
Aktiebolaget Djursholms arbetarbo- städer	Valaskjalf n:r 9 och 3	»	—	—	—	—	—	—	2	—	102,500	—	102,500
Hersby aktiebolag	Sticklinge m. m.	Lidingö.	—	—	$1\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$1\frac{7}{8}$	3	—	118,000	134,900	—	252,900
Ekman's nya snickerifabriksaktiebolag	Strand, Berg och Strand- torp	Solna.	—	—	—	—	—	2	1	65,000	393,000	—	458,000
Aktiebolaget Solna sjukhem	Tufvan, Kullen och Kulla- torp	»	—	—	—	—	—	3	1	—	168,000	—	168,000
Aktiebolaget Grafmonument-industri	Solnadal	»	—	—	—	—	—	—	1	—	3,300	—	3,300
Aktiebolaget Impregneringsfabriken Svea	Stenbrottet	»	—	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	3,000
Aktiebolaget Elmqvistska gjutnings- metoden	Norra Hagalund n:r 75	»	—	—	—	—	—	—	1	—	40,000	—	40,000
Nya murbruksfabriksaktiebolaget i Stockholm	Frösunda, nedre	»	—	—	—	—	—	—	1	—	4,000	—	4,000
Årsta aktiebolag	Årsta m. m.	Österhaninge.	—	—	3	$8\frac{5}{8}$	—	—	—	234,700	—	800	—
	Alfsta	Västerhaninge.	—	—	—	$1\frac{1}{2}$	$13\frac{1}{8}$	—	—	46,500	10,000	—	292,000
Luth & Roséns elektriska aktiebolag	Uddby kraftstation m. m.	Tyresö.	—	—	—	—	—	—	1	—	65,000	—	—
	Skanskvarn m. m.	Brännkyrka.	—	—	—	—	—	—	2	—	2,500	—	67,500
Aktiebolaget Stockholms bryggerier.	Bryggeri	Dalarö.	—	—	—	—	—	—	1	—	17,000	—	17,000
Dalarö badhusaktiebolag	Badhus	»	—	—	—	—	—	—	2	—	13,900	—	13,900
Aktiebolaget Tungalsta svagdricks- bryggeri	Tungalsta bryggeri	Västerhaninge.	—	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	10,000
Aktiebolaget Nynäs villastad	Estö m. m.	Ösmo.	—	—	—	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	—	4	500,000	72,000	—	572,000
Stockholm—Nynäsjärnvägsaktiebolag	Nynäs hotell m. m.	»	—	—	—	—	—	—	2	—	244,100	—	244,100

Nynäs saluhalls- och byggnadsaktiebolag	Nynäs villastad n:r 47 m. m.	Ösno.	—	—	—	—	—	—	3	—	59,500	—	59,500
Aktiebolaget Schaumans centralspårvärlar	Nynäs industriläg. n:r 1 m. m.	»	—	—	—	—	—	—	3	—	24,500	—	24,500
J. O. Holmers mekaniska verkstadsaktiebolag	Nynäs industriläg. n:r 2 m. m.	»	—	—	—	—	—	—	2	—	193,500	—	193,500
Aktiebolaget Separator	Hamra m. m.	Botkyrka.	—	1	—	2 $\frac{5}{12}$	—	3 $\frac{5}{12}$	3	180,000	362,500	—	542,500
Rönninge aktiebolag	Rönninge m. m.	Salem.	—	—	—	2211 $\frac{1}{10000}$	3808 $\frac{8}{10000}$	6118 $\frac{8}{10000}$	—	15,000	—	—	15,000
Aktiebolaget Stockholms nya tapetfabrik	Gröndalstorp	Brännkyrka.	—	—	—	—	—	—	1	—	38,000	—	38,000
Aktiebolaget Södertörns villastad	Farsta m. m.	»	—	—	—	—	17 $\frac{2}{10}$	—	—	115,000	700	—	115,700
	Fällan	Huddinge.	—	—	—	—	1 $\frac{2}{10}$	1 $\frac{2}{10}$	—	45,000	—	—	45,000
Aktiebolaget Skarpneck-Nacka	Skarpneck	Brännkyrka.	—	—	2 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	210,000	—	—	210,000
	Nacka	Nacka.	—	—	—	—	1 $\frac{3}{8}$	3 $\frac{7}{8}$	1	85,000	35,000	—	120,000
Stockholms träfärgningsaktiebolag	Strandtomten	Brännkyrka.	—	—	—	—	—	—	1	—	70,000	—	70,000
D. och J. Berggrens bogserings- och transportaktiebolag	Sättra varf	»	—	—	—	—	—	—	1	—	51,000	—	51,000
Aktiebolaget Karta-Oaxen	Maryvik m. m.	»	—	—	—	—	—	—	2	—	81,000	—	81,000
Aktiebolaget Södermalms tvättinrättning	Charlottenburg	»	—	—	—	—	—	—	3	—	172,000	—	172,000
Stockholms dykeriaktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	—	1	—	20,000	—	20,000
De förenade kolsyrefabrikernas aktiebolag	Nynäs	»	—	—	—	—	—	—	1	—	91,800	—	91,800
Löfholmens tomtaktiebolag	Västra förstaden	»	—	—	—	—	—	—	1	—	79,600	—	79,600
Byggnadsaktiebolaget Manhem	Aspudden	»	—	—	—	—	—	—	1	60,000	132,000	—	192,000
Stockholms transport- och bogseringsaktiebolag	Ekensberg	»	—	—	—	—	—	—	1	—	165,000	—	165,000
Gröndals tomt- och byggnadsaktiebolag	Gröndal, stora	»	—	—	—	—	—	—	1	—	206,800	—	206,800
Skånska superfosfat- och svafvelsyrefabriksaktiebolaget	»	»	—	—	—	—	—	—	1	—	403,700	—	403,700
Aktiebolaget Z. Falk & son	»	»	—	—	—	—	—	—	1	—	129,000	—	129,000
Liljeholmens färgeriaktiebolag	Katrineberg	»	—	—	—	—	—	—	1	—	118,000	—	118,000
Aktiebolaget Löfholmsvarvet	»	»	—	—	—	—	—	—	1	—	161,000	—	161,000
Aktiebolaget Stockholms vaddfabrik	»	»	—	—	—	—	—	—	1	—	118,500	—	118,500
Fastighetsaktiebolaget Tellus	Tellusborg	»	—	—	—	—	—	—	3	55,000	220,000	—	275,000
Aktiebolaget Stockholms kolsyrefabrik	Löfholmen	»	—	—	—	—	—	—	1	—	100,000	—	100,000
A. W. Friestedts fabriksaktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	—	1	—	190,500	—	190,500
Aktiebolaget Löfholmens fabriks- tomter	»	»	—	—	—	—	—	—	1	—	250,000	—	250,000
Stockholms yllefabriks aktiebolag	Reymersholm	»	—	—	—	—	—	—	1	—	443,000	—	443,000
Reymersholms nya spritförädlings- aktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	—	1	—	505,000	—	505,000
Nitroglycerinaktiebolaget	Vinterviken	»	—	—	—	—	—	—	1	—	300,000	—	300,000
	Tuna, 6 källare	Botkyrka.	—	—	—	—	—	—	6	—	6,000	—	6,000
	Vinterskogen n:r 1	Grödinge.	—	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	5,000
	Löfholmen	Spånga.	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—	800
													311,800

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1905.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	8. Belägenhet. Socken (stad).	M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	F r ä l s e.					11. Å jordbruksfastighet.	12. Å annan fastighet (utom frälseränta).	13. Å frälseränta.	14. Summa.
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.							
Aktiebolaget Liljeholmens hampspinneri- och kabelfabrik	Nybohof	Brännkyrka.	—	—	—	—	—	1	—	100,000	—	—	100,000
Aktiebolaget H. E. Carlstens porterbryggeri	Källtomten	»	—	—	—	—	—	1	—	28,000	—	—	28,000
Bergsunds mekaniska verkstadsaktiebolag	Finnboda	Nacka.	—	—	—	—	—	1	—	550,000	—	—	550,000
Aktiebolaget Sommeli fabriker	Henriksborg	»	—	—	—	—	—	1	—	420,500	—	—	420,500
Nya aktiebolaget Engelska ångsågverket	»	»	—	—	—	—	—	1	—	123,000	—	—	123,000
Rylander & Rudolfs fabriksaktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	1	—	279,000	—	—	279,000
H. G. Söderbergs importaktiebolag	Hästholmen	»	—	—	—	—	—	1	—	87,000	—	—	87,000
Aktiebolaget Saltsjövarn	Saltsjövarn	»	—	—	—	—	—	1	—	1,001,000	—	—	1,001,000
Aktiebolaget Järla ångtvätt	Järla	»	—	—	—	—	—	1	—	66,100	—	—	66,100
J. Wideqvists läder- och remfabriksaktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	1	—	556,500	—	—	556,500
Aktiebolaget de Laval's ångturbin	»	»	—	—	—	—	—	1	—	851,400	—	—	851,400
Svenska karbidaktiebolaget	»	»	—	—	—	—	—	1	—	25,000	—	—	25,000
Stockholms superfosfatfabriks aktiebolag	Gäddviken	»	—	—	—	—	—	1	—	875,000	—	—	875,000
Kvarnaktiebolaget Tre kronor	Hästholmen	»	—	—	—	—	—	1	—	685,000	—	—	685,000
Järnvägsaktiebolaget Stockholm—Saltsjön	Neglinge	»	—	—	1	2½	3½	10	1	459,000	868,300	—	1,327,300
Aktiebolaget Svenska sodafabrikerna	Sickla	»	—	—	—	—	—	1	—	51,000	—	—	51,000
Aktiebolaget Diesels motorer	»	»	—	—	—	—	—	1	—	335,900	—	—	335,900
Krooks petroleum- och oljeaktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	1	—	167,500	—	—	167,500
Bageriidkarnes jästaktiebolag	Jästängen	»	—	—	—	—	—	1	—	160,200	—	—	160,200
Ångalupaaktiebolaget Nackanäs	Nackanäs	»	—	—	—	—	—	1	—	2,000	—	—	2,000
Aktiebolaget Saltsjöbadens badanstalt	Saltsjöbaden	»	—	—	—	—	—	1	—	600,000	—	—	600,000
Stockholms båtbyggeriaktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	1	—	100,000	—	—	100,000
Aktiebolaget Stora bryggeriet	»	»	—	—	—	—	—	1	—	15,000	—	—	15,000
Aktiebolaget Skandinaviska elektricitetsverken	»	»	—	—	—	—	—	1	—	26,900	—	—	26,900
Aktiebolaget Kiholm	Kiholm	Västertälje.	—	—	½	—	½	—	1	40,000	60,000	—	100,000
Stockholm-Järna torfaktiebolag	Järna torfmosse	Ytter-Järna.	—	—	—	—	—	—	1	—	6,800	—	6,800
Aktiebolaget Mejerigårdarne	Hjortsberga m. m.	Vårdinge.	—	246 835	3½	4	9717 1360	—	4	438,500	11,000	—	449,500
Aktiebolaget Nykvarn	Nykvarns pappersbruk m. m.	Turinge.	—	—	—	6½	6½	—	2	130,000	587,600	—	717,600

Svenska juteväveriaktiebolaget . . .	N:r 1, 2 o. 6 i 1:a östra kvarteret samt lägenheten Snäckvik	Södertälje.	—	—	—	—	—	4	—	465,800	—	465,800	
Frälsningsarméns förlagsaktiebolag .	N:r 5 och 6 i 4:e östra kvarteret	>	—	—	—	—	—	2	—	20,000	—	20,000	
Södertälje bryggeriaktiebolag	N:r 5, 11, 15 o. 17 i 1:a östra kvarteret	>	—	—	—	—	—	4	—	333,100	—	333,100	
Aktiebolaget Södertälje tändsticksfabrik	Tomterna n:r 41 A—C i 1:a östra kvarteret samt 20,694 kvm. annan mark	>	—	—	—	—	—	6	10,200	88,000	—	98,200	
Södertälje badaktiebolag	Tomten n:r 106 C i 3:e västra kvarteret samt 28,595 kvm. annan mark	>	—	—	—	—	—	3	3,600	180,000	—	183,600	
Södertälje badhotellaktiebolag	N:r 207 i 3:e västra kvarteret	>	—	—	—	—	—	1	—	117,300	—	117,300	
Svenska centrifugaktiebolaget	N:r 24, 25 B och 26 i 1:a östra kvarteret samt n:r 192—198 i 1:a västra kvarteret och lägenheten Lilla Kvarnberga	>	—	—	—	—	—	10	—	976,700	—	976,700	
Rikstens aktiebolag	Ström	Tveta.	—	—	—	1/4	—	1	30,000	30,000	—	—	
Aktiebolaget Ragnhildsborg	Lägenheterna Bollsbage. Granpark o. Rothugget .	Södertälje.	—	—	—	—	1/4	3	32,800	8,100	—	100,900	
Aktiebolaget Ragnhildsborg	Ragnhildsborg	Västertälje.	—	—	—	—	—	1	—	186,700	—	—	
Aktiebolaget Södertälje verkstäder .	Brunnsäng med underlydande	Södertälje.	—	—	—	—	—	1	63,300	40,000	—	290,000	
Vagnfabriksaktiebolaget i Södertälje	Lägenheterna Furudal, Furusund och Hagstugan .	>	—	—	—	—	—	3	11,200	254,000	—	265,200	
Aktiebolaget Johan Olssons tekniska fabrik	N:r 57 E i 2:a östra kvarteret samt lägenheterna Finndal och Marielund .	>	—	—	—	—	—	3	—	257,300	—	257,300	
Aktiebolaget Pythagoras	Lägenheten Viksängs oljefabrik	>	—	—	—	—	—	1	—	80,300	—	80,300	
Norrtälje badhusaktiebolag	Fabriksbyggnader	Norrtälje.	—	—	—	—	—	2	1,700	98,000	—	99,700	
Norrtälje ångbryggeriaktiebolag . . .	N:r 119 och badhus	>	—	—	—	—	—	2	500	64,500	—	65,000	
Nordströms garfveriaktiebolag	N:r 7, 8, 48 och 56 samt magasin	>	—	—	—	—	—	1	700	55,400	—	56,100	
Norrtälje bageriaktiebolag	N:r 97 och 98	>	—	—	—	—	—	1	—	37,000	—	37,000	
Goodtemplaraktiebolaget	N:r 294	>	—	—	—	—	—	1	—	30,000	—	30,000	
Norrtälje yllefabriksaktiebolag	N:r 154	>	—	—	—	—	—	1	—	9,000	—	9,000	
Norrtälje snickerifabriksaktiebolag . .	N:r 34	>	—	—	—	—	—	1	—	50,000	—	50,000	
Östhammars badhusaktiebolag	—	>	—	—	—	—	—	1	—	20,000	—	20,000	
Badhusaktiebolaget i Öregrund	N:r 12 i Kyrkokvarteret	Östhammar.	—	—	—	—	—	1	—	31,700	—	31,700	
Aktiebolaget Rörhamns varf	N:r 46 i norra roten	Öregrund.	—	—	—	—	—	—	—	3,000	—	—	
	N:r 48 i d:o	>	—	—	—	—	—	—	—	10,200	—	—	
	N:r 52 i d:o	>	—	—	—	—	—	3	—	5,100	—	18,300	
	N:r 371 och 373 i östra roten med slip o. skeppsvarf	>	—	—	—	—	—	2	—	30,000	—	30,000	
		Summa	—	7273438579 86400000	4725127 320000	139572761 720000	25982554188 86400000	134	256	8,121,200	25,266,100	32,700	33,420,000

Tab. 5.

Stockholms län.

Tab. 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAKTERS UNDERSÅTAR, I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1905.

1. Främmande maktens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar.	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.		8. Summa.			11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	14. Summa.	
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.								
Finske undersåtarna:														
Hj. Alex. Burmeister	Dyvik m. m.	Österåker.	—	—	2	$\frac{3}{4}$	—	—	62,500	—	—			
Ernst Josef Roman	Stafva m. m.	„	—	1	—	$3\frac{1}{4}$	2	—	107,000	—	—			
Med. d:r Ivan Wallgren	Ägir nr 16	{ Djurholms köping. }	—	—	—	—	—	1	—	55,000	—			224,500
Nordamerikanske undersåten direktör J. F. Andersson	Odinslund nr 1	„	—	—	—	—	—	1	—	48,700	—			48,700
		Summa	—	1	2	4	7	2	169,500	103,700	—			273,200

Tab. 7.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER, ICKE REGISTRERADE SJUKKASSOR SAMT DÄRMED JÄMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1905.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. 6. Utdelning under år 1905		7. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
A. Å landsbygden.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Elgströmska donationsfonden (Järfälla s:n).	Understöd till socknens fattiga.	L. H. Elgström, landthru-kare.	1837 $\frac{15}{12}$	9	48	900	—	Kommunalnämnden.	
Sylvanderska fattigfonden (Ekerö s:n).	D:o till fattiga, företrädesvis vid Kersö gård och alltid en vid nämnda gård.	C. T. Sylvander, friherrinna.	1880 $\frac{8}{11}$	4	75	1,500	—	D:o.	
Baron Klinckowströms fond (d:o).	Underhåll af graf och understöd åt fattiga.	Frih. R. M. Klinckowström, öfverste.	—	13	101	2,631	—	Kyrkorådet.	
Sandbergiska donationen (Skå s:n).	Understöd åt fattiga inom socknen.	A. K. Sandberg, änka.	1846 $\frac{16}{5}$	13	1)	1)	—	Kommunalnämnden.	1)
Sjöborgs testamente (d:o).	D:o åt 6 ålderstigna, behöfvande.	Eva Charlotta Sjöborg.	1816 $\frac{8}{4}$	6	9	150	—	D:o.	
Elofsonska donationen (d:o).	D:o åt 2 inom socknen boende välfrejdade kvinnor.	Anna Elisabet Andersson.	1882 $\frac{9}{12}$	2	60	1,000	—	D:o.	
Sandbergiska d:o (Sånga s:n).	D:o åt fattiga samt löneförbättring åt skolläraren.	A. K. Sandberg, änka.	1852 $\frac{14}{1}$	20	2)	2)	—	D:o.	2)
Anderssonska d:o (d:o).	D:o åt 2 ålderstigna, fattiga män.	Anna Elisabet Andersson	1883 $\frac{9}{12}$	2	25	1,000	—	D:o.	
Vänkskapsbrödernas donation (d:o).	D:o åt fattiga inom Svartsjö slotts område.	Sällskapet Vänkskapsbröderna.	1860 $\frac{6}{5}$	2	15	300	—	Pastor och kyrkovårdar.	
Löwenska donationen (d:o).	D:o åt socknens fattiga.	Axel Löwen, grefve.	1800 $\frac{17}{3}$	10	3) 12	3)	—	Kommunalnämnden.	3)
Sandmarkska d:o (d:o).	D:o d:o.	J. V. Sandmark, kyrkoherde.	1889 $\frac{16}{5}$	4	4	111	—	D:o.	

Löwenska donationen (Färentuna s:n).	Understöd åt socknens fattiga.	Axel Löwen, greve.	1800 ¹⁷ / ₈	12	4)	4)	—	Kommunalnämnden.	4)
Runebergiska fonden (Adelsö s:n).	D:o d:o.	E. Runeberg, lagman.	1875 ¹⁷ / ₁₀	1	6	150	—	Kyrkorådet.	
Berggrenska d:o (Lofö s:n).	D:o d:o och sjuka.	R. K. Berggren, grosshandlare.	1890 ²⁹ / ₁₀	25	75	4,665	—	D:o.	
Hedmanska d:o (Skånela s:n).	D:o d:o.	G. Hedman, hemmansägare.	1879 ⁹ / ₁	10	10	200	—	Kommunalnämnden.	
Sandinska d:o (d:o).	D:o d:o.	J. Sandin, organist.	1864 ¹ / ₁	10	25	500	—	D:o.	
Gillbergiska d:o (d:o).	D:o d:o.	Ax. Gillberg, sjukvårdsföreståndare.	1887 ²¹ / ₈	10	27	540	—	D:o.	
Wallinska d:o (Vidbo s:n).	D:o d:o.	J. Wallin, hemmansägare.	1889 ² / ₂	11	11	202	—	Kyrkoherden.	
Nisbethska d:o (Husby-Artinghundra s:n).	D:o åt fattiga vid Mälsta gård.	W. Nisbeth, öfverste, och J. Nisbeth, änkefru.	1881 ¹² / ₁₂	6	70	1,812	—	Kommunalnämnden.	
Wallenstjerna d:o (Lunda s:n).	D:o åt fattiga, företrädesvis vid Altuna gård.	Anna Margareta Danckwardt, född Wallenstjerna.	1808	1	50	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Anders Janssons fond (d:o).	D:o åt socknens fattiga.	A. Jansson, landtbrukare.	1872 ¹⁰ / ₈	2	75	1,500	—	Kommunalnämnden.	
Clæssoniska donationen (Alsike s:n).	D:o åt behöfvande personer under Krusenberg.	C. R. Clæsson, godsägare.	1899 ¹⁹ / ₈	—	—	72	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Erik Johanssons i Kumla donationsfond (Odensala s:n).	För anställande af fest vid midsommartiden för socknens fattiga.	E. Johansson, rusthållare.	1892 ²⁵ / ₈	23	50	1,000	—	Kyrkorådet.	
Petterssoniska fonden (Hök-hufvuds s:n).	Bidrag till fattigkassan för bestridande af fattigvårdsutgifter.	Per Pettersson, fastighetsägare.	1882 ⁴ / ₂	26	84	2,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Strömska d:o (d:o).	Understöd vid jul till 5 af socknens mest behöfvande.	Anders Ström, bokhållare.	1862 ¹² / ₈	5	8	200	—	D:o.	
Gustaf af Ugglas understödsfond (Forsmarks s:n).	Årlig utdelning till behöfvande.	Grefven och grefvinnan L. af Ugglas.	1886 ¹¹ / ₁	21	300	6,000	—	Grefve L. af Ugglas stärbhusdelägare.	
Udéns donationsfond (Almunge s:n).	Understöd åt fattiga.	A. A. Udén, landtbrukare.	1882 ²¹ / ₈ 1904 ²¹ / ₈	21	44	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
von Knigges d:o (d:o).	D:o d:o.	B. von Knigge, sjökaptan.	1786 ² / ₈	25	24	475	—	D:o.	
Anders Dahlqvists d:o (d:o).	D:o d:o.	A. Dahlqvist, kronofogde.	1885 ²⁰ / ₄	25	250	5,000	—	D:o.	
Wallenstjerna d:o (d:o).	D:o d:o.	C. B. Wallenstjerna, friherre, major.	1796 ¹⁹ / ₄	25	150	3,000	—	D:o.	
Hartvigiska d:o (Knutby s:n).	D:o d:o.	E. Hartvig, kyrkoherde.	1805 ¹ / ₁₉	6	63	1,500	—	Kyrkorådet.	
D:o d:o (Faringe s:n).	D:o d:o.	Densamme.	1809 ²⁸ / ₈	6	68	1,500	—	Kommunalnämnden.	
E. A. Lindes fond (d:o).	D:o d:o.	E. A. Linde, kyrkovård.	1894	—	—	1,500	—	D:o.	
Nyströmska donationsfonden (d:o).	Underhåll af graf och grafmonument, understöd åt fattiga, andra allmännyttiga ändamål.	C. Aug. Nyström, byråchef.	1891 ¹² / ₄	—	—	429	—	Kyrkorådet.	
Wallenstjerna d:o (Bladåkers s:n).	Understöd åt fattiga.	Anna Margareta Danckwardt, född Wallenstjerna.	1797 ¹⁹ / ₁	8	60	1,517	—	Pastor jämte en direktion.	
Lovisafonden (Edsbro s:n).	D:o d:o på Lovisadagen.	M. L. Grundberg, änka.	1872 ²⁴ / ₈	12	50	1,000	—	Kommunalnämnden.	
W. Govenii donationsfond (Vaddö s:n).	D:o åt behöfvande änkor eller eljest nödställda personer samt till lytta och vanföra barns uppfostran.	W. Govenius, f. d. bruksägare.	1903 ²⁶ / ₂	24	453	10,000	—	Kyrkorådet.	
Engelerantzskastiftelsen (Malsta s:n).	D:o åt någon ärbar man eller kvinna, som icke åtnjuter fattigunderstöd.	Eleonora Engelerantz, fröken.	1882 ²⁹ / ₁₀	1	50	1,000	—	D:o.	
von Hauswolffska fattigkassan (Rimbo s:n).	D:o åt fattiga under frälset i socknen.	Brita Maria von Hauswolff, änkefru.	1846 ¹¹ / ₈	15	22	450	—	Pastor och kyrkovårdarne.	
Hornska grafkassan (d:o).	Underhåll af Hornska grafkoret och understöd åt fattiga under Ekebyholm.	Claes Horn, greve, generallöjtnant.	1809 ² / ₈	28	155	5,669	—	Pastor och kyrkoråd.	
Oxenstierna d:o (Fasterna s:n).	Understöd åt fattiga under Mörby gods.	Anna Augusta Sparre, f. Oxenstierna.	1794 ¹⁷ / ₈	1	12	200	—	Kyrkorådet.	
J. Mattssons donation (d:o).	Till kyrkan samt till understöd åt fattiga och åt skolbarn.	J. Mattsson, kyrkovård.	1890 ¹⁹ / ₁₀	4	42	1,200	—	Pastor och kyrkoråd.	
R. Lymans d:o (d:o).	Underhåll af graf och understöd åt fattiga i Tjärans rote.	R. Lyman, fanjunkare.	1900 ¹⁴ / ₈	2	30	500	—	Pastor och kyrkovårdarne.	
H. Anderssons fond (Roslags-Bro s:n).	Utdelning vid jul åt fattighjonen.	H. Andersson, husägare i Kapstaden.	1888 ⁶ / ₇	13	25	500	—	Kommunalnämnden.	
C. A. Åkerlunds d:o (d:o).	Understöd och vård åt behöfvande sjuklingar.	C. A. Åkerlund, godsägare.	1887 ²⁷ / ₁₀	3	15	300	—	D:o.	
Johanna Larssons d:o (d:o).	D:o åt socknens fattiga.	Johanna Margareta Larsson.	1898 ¹⁵ / ₄	22	44	2,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
C. E. Petterssons d:o (d:o).	D:o till behöfvande sjömansänkor.	C. E. Pettersson, sågverksägare.	1904 ⁷ / ₈	—	—	940	—	Kommunalnämnden.	
Wibergska fonden (Vätö s:n).	D:o åt behöfvande klockaränkor, skolbarn m. fl.	A. G. Wiberg, klockare.	1849 ²⁴ / ₇	28	99	2,000	—	Pastor och skolråd.	
E. Anderssons fond (d:o).	D:o åt å Björkön boende fattiga.	Er. Andersson, hemmansägare.	1868 ¹⁴ / ₁₁	13	51	1,002	—	Kommunalnämnden.	
Lillieska fonden (Länna s:n).	D:o åt gamla tjänare vid Penningby.	C. B. Lillie, grefvinna.	—	5	80	2,000	—	Ägaren af Penningby egendom.	
Hellsunds fattigkassa (Östra Ryds s:n).	D:o åt fattiga från Bogesunds gods.	A. von Lantingshausen, friherre, godsägare.	1798 ⁶ / ₉	4	56	6,312	1,500	Pastor och kyrkovårdarne.	
Johan Gustaf Anderssons och Sofia Kristina Anderssons donationsfond (d:o).	D:o åt fattighjon inom Rydboholms brödlag och beklädnad af fattiga skolbarn.	J. G. Andersson och Sofia Kristina Andersson.	1905 ¹¹ / ₂	11	78	2,033	—	D:o d:o.	
Öbergiska donationen (Täby s:n).	Utdelning till 10 fattiga, redhara familjer.	Vilhelmina Gustafva Öberg, änkefru.	1886 ¹⁸ / ₈	10	135	3,000	—	Kyrkorådet.	

Westmanska fonden (Ytter-Järna s:n).	Understöd åt fattiga, till en del boende i en fonden tillhörig byggnad.	Isak Westman, ryttmästare.	1823 ²² / ₈	6	416	8,929	750	Kommunalnämnden.
Wigertska d:o (d:o).	Utdelning till fattiga inom socknen.	B. P. Wigert och hans hustru.	1838 ⁶ / ₁	10	68	1,500	—	Pastor och kyrkorådet.
C. J. Hiertas fond (d:o).	Anläggning af en fattiggård.	C. J. Hierta med fru och dotter.	1875 ²⁶ / ₇ 1879 ⁶ / ₈	—	—	7,585	—	Kommunalnämnden.
Serafi Brandströms d:o (d:o).	Utdelning till fattighjonen.	Serafi Brandström.	1873 ¹⁸ / ₂	—	—	191	—	D:o.
Ytter-Järna enskilda fattigkassa (d:o).	Understöd åt fattiga inom socknen.	B. P. Wigert.	1847 ⁷ / ₁₁	10	68	1,500	—	Pastor och kyrkorådet.
Tiseliska fonden (Vårdinge s:n).	D:o åt fattiga, äldre personer inom socknen.	A. M. Tisell och Anna Sofia Tisell, f. Busck.	1859 ⁴ / ₄	9	173	4,000	—	Kommunalnämnden.
Marinska och Ulmgrenska d:o (Turinge s:n).	D:o åt fattiga.	Godsägaren Ulmgren, Nykvarn.	1837 ¹⁵ / ₁₀	—	74	1,650	—	Fattigvårdsstyrelsen.

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Anna Maria Petterssons donationsfond (Järfälla s:n).	Understöd åt 2 föräldralösa, fattiga barn.	Anna Maria Pettersson, fröken.	1882 ¹¹ / ₇	2	50	1,000	—	Kommunalnämnden.
Berggrenska fonden (d:o).	Till mat och beklädnad åt fattiga skolbarn.	J. A. Berggren, gästgivare.	1864 ²⁸ / ₅	16	80	2,055	—	Skolrådet.
Louise och Caroline Norstedts fond (Lofö s:n).	Fattiga skolbarns beklädnad.	Louise och Caroline Norstedt, fröknar.	1874 ³¹ / ₁₀	30	179	5,000	—	D:o.
Rosenbladiska fonden (Ekerö s:n).	Inköp af biblar till nattvardsbarn.	Grefve Rosenblad.	1871 ³⁰ / ₇	44	32	662	—	Kommunalnämnden.
Ekebyhofs skolas premiefond (d:o).	Premier till skolbarn i Ekebyhofs skola.	Svanberg, fabrikör.	—	—	—	149	—	Kyrkostämman.
Sylvanderska fonden (d:o).	Inrättandet af en slöjdskola.	C. T. Sylvander, friherre.	1880 ⁸ / ₁₁	—	—	1,600	—	Kyrko- och skolrådet.
Hallenstjernska d:o (Munsö s:n).	Beredande af undervisning åt underhåfvandes vid Norrby egendom barn m. m.	G. Hallenstjerna, regeringsråd.	1810 ²⁵ / ₁₁	1	35	2,000	—	Skolrådet.
Segebergska d:o (Adelsö s:n).	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Maria S. Segerberg, änkefru.	1839 ¹⁸ / ₄	2	43	1,185	—	Pastor samt ägarne af Ham-mora och Stenby.
Föreningen »Margaretahemmet» (Bromma s:n).	Vård och uppfostran af fallandesjuka, sinnesslöa barn.	H. K. H. Hertigen af Vä- stergötland.	1890	32	18,400	225,190	12,000	En styrelse.
von Schinkelska fonden (Norr-sunda s:n).	Befordrande af fattiga barns skolgång.	B. von Schinkel, öfverste.	1857 ²⁶ / ₁	14	122	2,001	—	Pastor.
Alsike sockens skolpremiefond (Alsike s:n).	Anskaffande af skodon och böcker åt fattiga skolbarn.	Obekant.	Okändt.	3	15	600	—	Skolrådet.
Nordhammarska fonden (d:o).	D:o af böcker och kläder åt fattiga skolbarn.	Sofia Ulrika Nordhammar, f. Eriksson, prostinna.	1853 ²⁴ / ₇	1	15	300	—	Kommunalnämnden.
D:o d:o (Kuifsta s:n).	Kristendomsundervisningens befrämjande i socknen.	O. Nordhammar, prost.	1831 ¹⁸ / ₄	8	30	600	—	D:o.
von Lantingshausenska d:o (d:o).	Uppmuntran åt socknens skollärare för undervisning af fattiga skolbarn.	A. von Lantingshausen.	1818 ⁴ / ₆	2	25	594	—	Kyrko- och skolrådet.
Odenrichs skolpremiefond (Odensala s:n).	Belöning åt flitiga barn i folkskolan.	Johan Ferdinand Odenrich.	1905 ²³ / ₅	—	—	800	—	Skolrådet.
von Schinkelska fonden (Skå-nela s:n).	Middagsspisning och beklädnadshjälp åt de fattigaste skolbarnen.	B. von Schinkel, öfverste.	1857	14	122	2,001	—	Pastor.
Molinska d:o (d:o).	Beklädnadshjälp åt d:o.	C. L. Molin, häradshöfding.	—	7	14	272	—	D:o.
von Frankens donationsfond (Lunda s:n).	D:o åt fattiga skolbarn.	A. von Franken m. fl.	1856 ³⁰ / ₄	7	96	1,950	—	Skolrådet.
Bäckbergska donationsfonden (Frösunda s:n).	D:o d:o.	M. M. Bäckberg, fröken.	1862 ²⁶ / ₂	13	149	330	—	Kyrkoherden.
Beklädnadsfonden (Vidbo s:n).	D:o d:o.	J. Lindström, organist.	—	5/4	3	41	—	Skolrådet.
Beckmanska donationsfonden (Hammarby s:n).	D:o d:o.	E. Beckman, apotekare.	1854 ⁵ / ₁₀	20	55	1,341	—	Kyrkoherden jämte 4 i Ham-marby bofasta personer.
Stockholms läns idiotanstalt (d:o).	Uppfostran af sinnesslöa barn samt arbetshem.	Friherre O. von Otter samt Stockholms läns landsting.	1884 ¹ / ₁₁	26	16,247	56,314	47,500	Direktionen för Löwenström-ska lasarettet.
Malmberga barnhem (Närtuna s:n).	Beredande af tillfälligt hem åt fattiga barn i Stock-holm.	P. J. Hedberg, pastor.	1888 ³⁰ / ₅	54	6,339	10,000	5,503	Pastor John Hedberg.
Hersbergiska fonden (d:o).	Lönestillskott åt lärare eller lärarinna vid Malmby skola.	J. F. Hersberg, landtbrukare.	1860 ¹ / ₉	1	50	2,000	—	Skolrådet.
Skolfonden, f. d. Malmberg-ska fonden (Faringe s:n).	Skolväsendets utveckling.	D. Malmberg, kyrkoherde.	—	—	—	300	—	Skolrådets ordförande.
Haglundska fonden (d:o).	Böcker m. m. åt fattiga skolbarn.	M. Haglund, f. inspektor.	1897 ²² / ₁₁	27	38	765	—	Kommunalnämnden.
Doktor Ernst Westerlunds donationsfond (Gräsö s:n).	Beklädnad af fattiga skolbarn.	E. Westerlund, läkare.	1890 ¹ / ₈	2	20	1,000	—	D:o.
Petterssonska skolfonden (Hökhuvuds s:n).	D:o d:o.	P. Pettersson, fastighets-ägare.	1882 ⁴ / ₂	8	72	2,555	—	Pastor.
Udénska fonden (Almunge s:n).	Premier åt fattiga, flitiga skolbarn.	A. A. Udén, landtbrukare.	1878 ³¹ / ₃ 1904 ²¹ / ₃	14	50	1,000	—	Skolrådet.
Kommunister Sjöströms minne (Väddö s:n).	Understöd åt fattiga skolbarn.	G. A. Sjöström, sjökaptän.	1879 ⁸ / ₈	6	53	1,000	—	Kyrko- och skolrådet.
Sundqvistska fonden (d:o).	D:o d:o.	M. Sundqvist, skeppsmäk-lare.	1875	11	64	1,100	—	D:o.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1905		6. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	7. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	8. Stiftelsen förvaltas af:	9.	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.					
H. Anderssons fond (Väddö s:n).	Understöd åt fattiga skolbarn.	H. Andersson.	1894	—	—	500	—	Fattigvårdsstyrelsen.		
P. E. Dahlin minne (Häfverö s:n).	Befordrande af fattiga barns skolgång.	Vänner till P. E. Dahlin.	1904 18/2	—	—	547	—			
Friherrinnan Wredes donationsfond (Estuna s:n).	Bidrag till en skolnärättning.	Ottoliana Ch. Wrede, född Fleming, friherrinna.	1804 5/6	—	225	4,300	4,300	Skolrådet.		
Fru H. C. Hjorts af Ornäs d:o (d:o).	D:o till skollärares aflöning och understöd åt fattiga barn.	H. C. Hjort af Ornäs, fru.	1816 4/3	16	50	1,500	—	D:o.		
Jan Olof Janssons d:o (d:o).	Understöd åt fattiga skolbarn.	Karl Gustaf Jansson och Jan Olsson i Sylta.	1868 21/5	16	50	1,000	—	D:o.		
Elof Ihres d:o (d:o).	Skolundervisningens främjande och understöd åt fattiga skolbarn.	Elof Ihre, ryttmästare.	1810 3/5	16	20	500	—	D:o.		
Johan Hanssons d:o (d:o).	Bidrag till skollärares aflöning och understöd åt fattiga barn.	Johan Hansson, hemmansägare.	1807 23/8	16	28	700	—	D:o.		
Prosten Olof Ferlins d:o (d:o).	Underhåll af prosten Ferlins graf och understöd åt fattiga skolbarn.	G. E. Ferlin, bankokommisarie.	1879 4/10	16	45	1,000	—	D:o.		
Johan Logrens fond (Lohärads s:n).	Understöd åt fattiga skolbarn.	Ulrika Eleon. Löfgren, född Logren.	1875 24/12	9	45	1,000	—	D:o.		
von Brehmerska fonden (Malsta s:n).	Underhåll af en skola för socknens barn.	Johan von Brehmer, landshöfding.	1746 3/2	—	1,346	36,756	7,000	D:o.		
Erik Petterssons donationsfond (d:o).	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Erik Pettersson, hemmansägare.	1892 12/1	7	34	1,000	—	D:o.		
Sundstadenationen (Husby-Lyhundra s:n).	Lönförbättring åt skolläraren.	C. O. Humble, kyrkoherde.	1819 29/4	1	10	200	—	Pastor.		
Torvalladonationen (d:o).	Lönförbättring åt småskollärarinna och bidrag till ny orgel.	Brita Mattsdotter, bondänka.	1877 29/10	1	25	500	—	D:o.		
Rimsjödonationen (d:o).	Lönförbättring åt småskollärarinna.	Matts Andersson, bonde.	1871 29/6	—	60	2,000	—	D:o.		
D:o (Skederids s:n).	D:o d:o.	Densamme.		1	30	1,000	—	D:o.		
Bergmanska folkskolefonden (Rimbo s:n).	Beklädnad åt skolbarn.	Nils Bergman, kyrkovärd.	1870 21/3	9	54	1,069	—	Skolrådet.		
Fru Therese Silfverstolpes, född Stegeman, fond (Rö s:n).	D:o åt fattiga barn under Näs gård.	Gustaf Silfverstolpe, godsägare.	1866 19/10	2	40	1,198	—	Kyrkorådet.		
Matts Perssons donationsfond (Vätö s:n).	Lönförbättring åt skolläraren på Björköen.	Matts Persson, hemmansägare.	1864 11/6	—	50	1,000	—	2 ledamöter af skolrådet.		
Joh. Janssons donation (Frötuna s:n).	Understöd åt socknens skola.	Joh. Jansson, landtbrukare.	1889 12/7	—	45	1,000	—	Skolrådet.		
af Klerckerska donationen (Täby s:n).	Premier åt skolbarn och förbättring af folkskollärares lön.	Fredr. af Klercker, general.	1857 3/11	21	125	2,500	—	Kyrkorådet.		
Maria och G. W. Sjöstrands donation (Lidingö s:n).	Utdelning till en gosse och en flicka af årets nattvardsbarn.	G. W. Sjöstrand, bryggare.	1871 27/10	2	50	1,000	—	D:o.		
Allmänna donationsfonden vid Institutet för blindas (Solna s:n).	Främjande af blindundervisningen och de blindas självverksamhet samt understöd åt de blindas.	?)	—	—	9,287	231,753	—	Direktionen öfver Kungl. Institutet för blindas.	8)	
Understödsfonden vid d:o (d:o).	Främjande af de blindas självverksamhet samt bidrag åt föräldrar för bestridande af kostnaderna för blinda barns underhåll vid läroanstalten.	?)	—	3	4,622	218,525	—	D:o.	8)	
A. H. Dimanders fond (d:o).	Bekostande af okonstlade nöjen och festligheter för eleverna vid Blindinstitutet.	A. H. Dimander, änkefru.	—	—	—	1,253	—	D:o.		
E. Qveckfeldts d:o (d:o).	Understöd åt de mest behöfvande vid Blindinstitutet.	E. Qveckfeldt, änkefru.	—	—	—	20	518	D:o.		
G. A. Backmans stiftelses besparade räntor (d:o).	Understöd åt blindas.	G. A. Backman, fabriksör.	—	—	—	13,107	—	D:o.		9)
Erika Carolina Nybergs donationsfond (d:o).	Främjande af de blindas självverksamhet.	Erika Carolina Nyberg, f. Söderberg, änkefru.	1886 29/4	—	3,431	119,367	—	D:o.		
Samuel Enanders fond (d:o).	D:o d:o.	Samuel Enander, husägare.	1890 9/5	—	—	132,458	—	D:o.		
Johan och Carolina Lundbergs premiefond (d:o).	Premier till elever vid Kungl. Institutet för blindas.	Alrik Lundberg, redaktör.	1904 okt.	—	50	5,201	—	D:o.		
Uddvallskapremiefonden(d:o).	D:o till korgmakerielever vid d:o.	Anna Charlotta Brodin, f. Uddvall, fru.	1890 12/6	3	12	350	—	D:o.		

Hebbes donation (Roslags-Kulla s:n).	Bidrag till kostnaders bestridande för en folkskola i församlingen.	S. B. Hebbe, kommerseråd.	1852 ^{24/6}	—	91	2,013	—	Kyrkorådet.
Rydéns fattiga barns kassa (Österåkers s:n).	Fattiga nattvardebarns beklädnad.	C. C. Rydén, kyrkoherde.	1808 ^{9/6}	16	54	1,333	—	D:o och skolrådet.
Kornmagasinet (d:o).	Understöd åt obemedlade, skolinrättningens vidmakthållande m. m.	A. Rydén, prost, m. fl.	1796 ^{23/6}	72	392	7,122	—	Kyrkorådet.
Kamrer Roos donationsfond (Ingarö s:n).	Stipendier till skolbarn, som gjort sig kända för gudsfruktan, flit och goda seder.	Ol. Gust. Roos, f. landtbrukare.	1878 ^{13/9}	20	10	200	—	Skolrådet.
Fru Frestadius fond (Bo s:n).	Anskaffande af en dryck varm mjölk under den kallare årstiden åt skolbarnen vid Tollare småskola.	Anna Wilhelmina Frestadius, fru.	1893 ^{30/12}	28	81	2,523	—	Direktion af 3 personer.
Djurö kyrkskolas premiefond (Djurö s:n).	Premier åt skolbarn.	Medlemmar af sällskapet P. B. i Stockholm.	1881	—	—	52	—	Skolrådet.
G. Janzons m. fl:s donationsfond (Värmdö s:n).	Anskaffande af kläder och skodon åt fattiga skolbarn.	G. Janzon, kyrkoherde.	1868 ^{1/12}	14	90	1,800	—	D:o.
Enerothska donationen (d:o).	D:o d:o.	C. A. Eneroth, inspektor.	1868 ^{1/3}	44	250	5,000	—	D:o.
Silfverhjelmiska d:o (d:o).	Räntan anslagen åt läraren vid Fågelbro skola.	Maria Silfverhjelms, f. Cronacker, änkefru.	1876 ^{20/5}	1	50	1,000	—	D:o.
Dahlgrenska d:o (Nämdö s:n).	Premier åt flitiga skolbarn.	C. P. Dahlgren, f. d. bankokommissarie.	1879 ^{20/12}	6	11	215	—	D:o.
D:o d:o (d:o).	D:o d:o och understöd åt fattiga sådana.	Densamme.	1889 ^{23/12}	16	150	3,000	—	D:o i Österhaninge.
Torsten Alms fond (d:o).	Beklädnad af fattiga, flitiga skolbarn.	Torsten Alm, med. kand.	1904 ^{30/12}	—	—	50	—	Skolrådet.
Johanssonska donationen (Utö s:n).	Underlättande af fattiga barns skolgång.	Joh. Er. Johansson, arbetare.	1871 ^{9/11}	2	8	200	—	Skolrådets ordförande.
Utö grufbolags fond (d:o).	Understöd åt fattiga skolbarn.	Utö grufbolag.	1884 ^{19/4}	10	68	1,500	—	Pastor i Österhaninge.
Bomanska fonden (Tyresö s:n).	Bidrag till skolväsendet.	Erik Boman-Eriksson, viktualiehandlande.	1814 ^{13/6}	—	200	5,000	—	Skolrådets ordförande.
Tyresö församlings skriftebarns bibelkassa (d:o).	Inköp af biblar åt fattiga skriftebarn.	Tyresö församling.	1832 ^{18/11}	—	13	158	—	Pastor.
Premie- och beklädnadsfonden (Västerhaninge s:n).	Beklädnad åt fattiga skolbarn, som icke underhållas af allmänna fattigvården, samt premier åt skolbarn.	Församlingen, jämte donation af Otto Upmark, major.	1893 ^{20/6}	—	89	1,600	—	Skolrådet.
Stråleska fonden (d:o).	Befordrande af slöjdekunskap och skolundervisning.	C. F. Stråle, kamrer.	1817 ^{12/9}	—	229	6,000	—	D:o.
Ösmo barnskolas fond (Ösmo s:n).	Barnskolas inrättande och underhåll.	Margareta Törnflycht, fru.	1738 ^{19/6}	—	—	13,000	13,000	D:o.
Jungbladiska donationsfonden (Sorunda s:n).	Premier och understöd åt värtade skolbarn.	B. Jungblad, prost.	1834 ^{22/11}	3	14	1,089	—	D:o.
Fru A. M. Erikssons donationer (Grödinge s:n).	Understöd till fattiga skolbarn, skattebönders änkor och ogifta döttrar m. m.	A. M. Eriksson, hemmansägarämba.	1874 ^{22/4}	3	125	2,500	—	Kommunalnämnden.
Eugenie Dahlströms gåfvo-medel (Botkyrka s:n).	Beklädnadsbidrag åt fattiga skolbarn och fattig nattvardeungdom.	Eugenie Dahlström, ägare af Alby.	1860 ^{25/6}	29	289	6,000	6,000	Kyrkoherden.
Piperska grafkassan (d:o).	Underhåll af gruf samt anskaffande af kläder åt fattiga skolbarn.	Grefve Piper.	1903 febr.	—	—	1,065	—	Kyrkorådet.
Fru Clara Flodins på Fullersta fond (Huddinge s:n).	Fattiga nattvardebarns beklädnad.	Br. Pettersson, änkefru.	1876 ^{12/5}	12	126	3,000	—	D:o.
Scharpska fonden (Brännkyrka s:n).	Beklädnad åt 5 fattiga nattvardebarn inom socknen.	Gustafva Scharp, f. Wretman, änkefru.	1865 ^{27/9}	5	126	3,140	—	D:o.
Selenii fond (d:o).	Uppmuntran till skolläraren i hans kall.	Brita Maria Selenius, änkefru.	1865 ^{22/5}	—	92	2,338	—	D:o och skolrådet.
Öfver-Järna skolers beklädnads- och premiekassa (Öfver-Järna s:n).	Beklädnad af fattiga, flitiga skolbarn.	B. P. Wigert, grosshandlare.	1848 ^{6/1}	18	68	1,525	—	Skolrådet.
Öfver-Järna adöningskassa (d:o).	Tillökning i skollärarens ordinarie lön.	J. L. Schultz, godsägare.	1836 ^{24/6}	1	44	885	—	D:o.
Ytter-Järna d:o (Ytter-Järna s:n).	D:o d:o.	Densamme.	,	1	40	800	—	D:o.
Gustafssonska fonden (d:o).	Fattiga nattvardebarns beklädnad.	A. G. Gustafsson, egendomsägare.	1886 ^{11/2}	9	60	1,500	—	Kommunalnämnden.
Däderö småskolefond (d:o).	Anläggning och uppehållande af en småskola.	A. K. Hierta, fröken.	1879	—	—	2,030	—	Skolrådet.
Ytter-Järna skolers beklädnads-kassa (d:o).	Beklädnad af och premier till fattiga, flitiga skolbarn.	J. L. Schultz, godsägare.	—	30	175	3,025	—	D:o.
D:o d:o premie- och beklädnads-kassa (d:o).	Beklädnad af fattiga, flitiga skolbarn.	B. P. Wigert.	1847 ^{7/11}	14	75	1,500	—	D:o.
Rundbergiska fonden (Turinge s:n).	Till fattiga skolbarns föda och undervisning.	P. Rundberg, kyrkoherde.	1837 ^{20/10}	—	293	6,228	—	D:o.
Fagerholmska donationen »Lilla Puttes minne» (Vårdinge s:n).	Beklädnad af fattiga skolbarn, företrädesvis inom Sjuenda skolområde.	P. H. Fagerholm, brukspatron.	1900 ^{16/11}	2	49	1,000	—	D:o.
Carlssonska stiftelsen (Roslags-Bro s:n).	Slöjdskola för flickor.	Carl M. Abr. Carlsson, löjtnant.	1881 ^{20/4}	—	30	9,426	5,800	D:o.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1905		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.									
Kårsta sockens biblioteksfond (Kårsta s:n).	Beredande af tillfälle till nyttig läsning.	H. G. Blumenberg, komminister.	—	—	—	606	300	Skolrådet.	
Wincklerska slöjdskolan (Turinge s:n).	Befordrande af konstfärdighet i handslöjder, som äro nödiga och nyttiga å landet.	Johan Michael Winckler, revisionssekreterare.	1831 5/8	54	1,728	59,200	18,000	En direktion.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Drottningholms sjukhem (Lofö s:n).	Att bereda tillfälligt husrum, skötsel och vård åt sjuka före deras intagande å allmänt sjukhus.	J. A. Kantzow, ståthållare.	1875 maj	—	—	5,000	—	Styrelse med ståthållaren å slottet som ordförande.	
Vassunda sjukhjälpkassa.	Understöd åt medellösa vid svårare sjukdomsfall eller olyckshändelser.	Församlingsmedlemmar.	1873 7/8	—	—	482	—	Kyrkoherden.	
Löwenströmska lasarettet (Hammarby s:n).	Sjukvård.	G. A. Löwenström, ryttmästare.	1811 2/8	600	27,649	203,708	180,770	Direktion, tillsatt af Landstinget.	
Dahlqvistska donationsfonden (Knutby s:n).	Understöd åt obotligt sjuka och åt fattiga skolbarn.	A. Dahlqvist, kronofogde.	1885 14/4	12	250	5,000	—	Kommunalnämnden.	
Skarpskyttefonden för obotligt sjuka (Västerhaninge s:n).	Utdelning till inom socknen födda och bosatta svårt lemmalytta och obotligt sjuka.	Skarpskyttekåren vid sin upplösning.	1879 17/8	—	—	1,148	—	D:o.	
Västertälje sockens medicinalfond (Västertälje s:n).	Anskaffande af medicin åt sjuka fattighjon.	Nils Dufva, kammarråd.	—	—	—	300	—	D:o.	
Wattringska donationsfonden.	Till frisångar å Serafimerlasarettet åt sjuka från de Braunerhjelmiska godsens eller länet i öfrigt.	Hofmarskalken Wattring.	1826 20/4	—	600	12,000	—	Lasarettsdirektionen.	
e) Ej registrerade sjuk- och begravningskassor.									
»Njord» (Norrunda s:n).	Sjuk- och begravningshjälp åt medlemmar.	J. G. Långström, skomakare.	1883 6/7	21	607	2,389	—	Styrelse af 5 personer.	
»Hjälpsamhet» (Markims och Orkesta s:r).	D:o d:o.	N. Klintberg, fjärdingsman.	1887 14/7	1	100	2,266	—	D:o af 8 d:o.	
Gustafsbergs fabriksarbetares sjuk- och begravningskassa (Gustafsbergs s:n).	D:o d:o.	Fabriksarbetare.	1881 20/1	370	24,968	25,452	—	D:o af 4 d:o.	10)
Ljusterö d:o (Ljusterö s:n).	D:o d:o.	F. G. Ringstrand, arbetare.	1900 15/5	33	331	894	—	—	11)
»Hvarandras hjälp» (d:o).	D:o d:o.	Edmund Danielsson, byggmästare.	1893 1/10	29	208	654	—	—	12)
»Stjärnan» (Dalarö s:n).	D:o d:o.	C. G. Dahlström, kronolots, J. E. Segerberg, målare, o. A. P. Andersson, skomakare.	1894 1/6	—	288	593	—	Styrelse af 3 personer.	
»Klippan» (d:o).	D:o d:o.	Jon Bölling, plåtslagare.	1886 10/10	11	430	1,440	—	D:o d:o.	13)
Tumba bruksarbetares begravningskassa (Botkyrka s:n).	Begravningshjälp åt medlemmarne.	Bruksarbetarne.	1855 21/13	2	150	7,642	—	D:o d:o.	14)
Salems förenade vänner (Salems s:n).	Sjuk- och begravningshjälp åt d:o.	C. A. Andersson, skollärare.	1880 17/5	5	279	1,793	—	P. A. Pettersson i Karlberg.	15)
Arbetarnes vid Reymersholms spritförelingsfabrik sjuk- och begravningskassa (Brännkyrka s:n).	D:o d:o.	Reymersholms nya spritförelingsaktiebolag.	1882 28/6	34	1,719	20,672	—	Bolagets styrelse och af kassan utsedda delegerade.	16)
Stockholms yllefabriks arbetares sjuk- och begravningskassa (d:o).	D:o d:o.	V. Pettersson, väfmästare.	1876 6/3	109	5,185	1,091	—	En af bolaget utsedd person och två af arbetarne.	
f) Pensionsfonder.									
Erikssonska pensionsfonden (Husby-Långhundra s:n).	Mindre pensioner åt fattiga, som vistats längre tid i socknen.	E. Eriksson, mönsterskrivare.	1883 4/11	24	162	10,000	—	Direktion af 6 personer.	

Lifräntefonden (Forsmarks s:n).	Lifränta åt 2 barn af behöfvande föräldrar.	Okänd.	1874 ²⁴ / ₁₁	2	10	200	—	Kommunalnämnden.	
Flickskolelärarinnans pensionsfond (Lidingö s:n).	Pension åt lärarinnan efter tjugu års tjänstgöring.	Edv. Witte, landbrukare.	1875 ⁶ / ₁₁	—	—	10,000	—	Skolrådet.	

g) Pensionskassor.

Tumba bruksarbetares understöds-kassa (Botkyrka s:n).	Understöd åt änkor och barn efter delägare.	Arbetare vid riksbankens pappersbruk.	1877 ¹² / ₉	11	610	5,475	—	Styrelse af 3 personer.	¹⁷⁾
Reymersholms spritbolags pensionskassa (Brännkyrka s:n).	Pensioner åt den hos spritförädlingsaktiebolaget anställda kontors- och expeditionspersonalen.	Reymersholms nya spritförädlingsaktiebolag.	1889 dec.	2	926	154,530	—	Styrelse med bolagets verkställande direktör såsom ordförande.	¹⁸⁾
Arbetarnes vid Reymersholms nya spritförädlingsaktiebolags understödsfond (d:o).	Understöd åt ålderstigna arbetare.	D:o.	1894 ²⁷ / ₄	9	495	77,381	—	Bolagets styrelse.	¹⁹⁾

h) Andra stiftelser och inrättningar.

Petterssonaka tornbyggnadsfonden (Hökhufvuds s:n).	Uppförande af torn å församlingens kyrka.	Per Pettersson, fastighetsägare.	1882 ⁴ / ₂	—	—	2,751	—	Kyrko- och skolrådets ordförande.	
Petterssonaka kyrkokassafonden (d:o).	Kyrkans behof.	Densamme.	>	—	—	2,770	—	D:o d:o.	
Onämnd gifvares donation (d:o).	Tornbyggnad å församlingens kyrka.	—	1902 ⁷ / ₈	—	—	3,019	—	Kyrkorådet.	
Wallenstjerna grafkassan (Almunge s:n).	Underhåll af Wallenstjerna grafven.	Anna Margareta Danckwardt, f. Wallenstjerna.	1797 ¹⁹ / ₁	—	—	680	—	D:o.	
Rimsjöfonden (Husby-Lyhundra s:n).	Främjande af kyrkans missionsverksamhet.	Matts Andersson, bonde.	1871 ²⁹ / ₆	—	30	1,000	—	Pastor.	
Öfverintendenten F. S. Silfverstolpes grafkassa (Rö s:n).	Underhåll af grafkor och understöd åt underhållande vid Näs gård.	Fredrika C. Silfverstolpe, f. Mannerheim, friherrinna.	1866 ²¹ / ₁₀	2	50	1,432	—	Kyrkorådet och ägaren af Näs.	
Oxenstierna grafkassan (Fasterna s:n).	Underhåll af grafkor och det öfriga till kyrkliga ändamål.	Anna Augusta Sparre, f. Oxenstierna, grefvinna.	1794 ¹⁷ / ₆	—	12	200	—	Pastor och kyrkoråd.	
Westermanska d:o (d:o).	Underhåll af graf; öfverskottet för andra ändamål.	Carl Fredrik Westerman, rådmän.	1893 ² / ₁	—	—	260	—	D:o d:o.	
Cederbergiska d:o (Värmdö s:n).	Bidrag till kyrkans uppvärmning.	C. J. Cederberg, länsman.	1870 ²⁹ / ₇	—	50	1,000	—	Kyrkorådet.	
Dahlströmska testaments- och graffonden (Botkyrka s:n).	Dahlströmska grafvens vård samt beklädnad af fattiga nattvårdsbarn.	Eugenie Dahlström.	1868 ¹ / ₁₂	22	297	6,500	—	D:o.	
Schöldströmska grafkassan (d:o).	Schöldströmska grafvens vård.	Fredrik, Louise, Oscar och Otto Schöldström.	1882 ² / ₁	—	—	172	—	Kyrkoherden.	
F. A. Bahrman grafunderhållsfond (Grödinge s:n).	Underhåll af graf.	Änkefru Katarina Elisabet Bahrman.	1883 ¹⁵ / ₅	—	—	875	—	Kyrkorådet.	
Netherwoodska graffonden (Huddinge s:n).	Underhåll af en enskild, inköpt graf å Balingsta sätesgård.	W. Netherwood, bankokommisarie.	1867 ²⁸ / ₅	—	24	600	—	D:o.	
Dahlbergiska grafkassan (Turinge s:n).	Kyrkans och dess ägors vidmakthållande samt reparationer.	Erik Dahlberg, grefve, fältmarskalk.	1702 ⁸ / ₁₀	—	—	11,656	—	D:o.	
Summa			—	3,122	157,691	2,451,096	570,793		

B. I Södertälje stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.

Badbetjäningens understödsfond.	Understöd åt afskedade behöfvande badbetjante.	1881 års badsocietet i Södertälje.	1881 ²⁵ / ₈	—	—	6,824	—	Badkamreraren.	
Sofia Kylanders donationsfond.	Utdelning af årliga understöd åt behöfvande, helst sjukliga och ogifta kvinnor inom alla klasser.	Sofia Kylander, fröken.	1889 ¹⁸ / ₂	13	650	20,140	—	Styrelse af 5 personer.	
Ålderdomshemmet för omedlade fruntimmer.	Inrättande och underhållande af ett hem för äldre, behöfvande fruntimmer från Södertälje och dess omnejd.	Fru Elisabet Blomstedt.	1904 ²⁹ / ₄	6	347	3,501	—	D:o af 8 d:o.	

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Södertälje fruntimmersförening.	Upphållandet af Södertälje barnhem.	Fruntimmer i Södertälje.	Början af 1860-talet.	10	2,102	37,073	10,900	Styrelse af 7 personer.	
Syfoöreningen Nyttä och nöje.	Beklädnad af fattiga barn.	Änkan Kjellberg.	1883 ¹⁷ / ₁	40	989	1,944	—	D:o af 5 d:o.	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1905		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Södertälje barnkrubba.	Inrättande af en barnkrubba.	Fru Amalia och fabrikör Joh. Ekenberg.	1900 ¹⁵ / ₈	—	—	20,484	—	Styrelse af 8 personer.	
Carolina von Vegesacks minne.	D:o af skola, arbetshus och asyl för sinnesslöa barn.	Friherrinnan Carolina von Vegesack.	1904 ²¹ / ₁	40	13,805	41,000	37,000	Föreningen för sinnesslöa barns vård i Stockholm.	
		Summa	—	109	17,898	180,966	47,900		
C. I Vaxholms stad.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Theelska donationsfonden.	Räntan betalas till 2 fiskarfamiljer, som icke åtnjuta fattigunderstöd.	Carl Theel, handlande.	1873	2	80	2,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Lundholmska testamentsfonden.	Gåfvor till julen åt stadens fattighjon.	C. F. Lundholm, handlande och bagare.	1880 ¹ / ₉	—	25	500	—	Kyrkorådet.	
b) <i>Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Myggeska donationsfonden.	Premier till fattiga, litiga skolbarn.	Gustafva Mygge, assessors-änka.	1857 ¹⁷ / ₂	—	60	1,665	—	Kyrkorådet.	
d) <i>Stiftelser för sjukvård.</i>									
Ullbergiska donationsfonden.	Uppförande af ett sjukhus.	Carl W. Ullberg, handlande.	1885 ¹ / ₁₂	—	—	33,540	—	En direktion af 3 ledamöter. ²⁰⁾	
		Summa	—	2	165	37,705	—		
D. I Norrtälje stad.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Sundströms fond.	Legater till personer; lättande af fattigvårdstangan.	Handlanden J. Sundström.	1881 ¹⁷ / ₈	3	655	7,120	—	Drätselkammaren.	
b) <i>Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Billborgs skolfond.	Bidrag till folkskoleväsendet.	Handlanden J. N. Billborg.	1833 ²⁵ / ₈	—	579	24,314	12,000	Skolorådet.	
Holmers slöjdskolefond.	Understöd till flickslöjdskola och folkskola; skodon åt och bespisning af fattiga skolbarn.	Änkefru J. M. Holmers.	1854 ⁷ / ₁₁	—	614	26,878	14,400	Drätselkammaren.	
Norrtälje barnhem.	Uppfostran af medellösa barn.	Förening af för ändamålet intresserade kvinnor.	1876 ²⁵ / ₉	13	2,080	6,555	4,500	Föreningens styrelse.	
f) <i>Pensionsfonder.</i>									
E. G. Stenbergs stiftelse.	Utdelning af legater, pensioner och stipendier.	Handlanden Er. Gust. Stenberg.	1866 ²³ / ₈ 1899 ⁶ / ₁₀	66	19,220	542,124	167,200	Drätselkammaren.	
Billborgs pensionsfond.	Understöd till fattiga änkor och döttrar efter borgare.	Handlanden J. N. Billborg.	1833 ²⁵ / ₈	13	495	10,475	—	D:o och kyrkorådet.	
Holmers d:o.	Pensionering af borgaränkor och döttrar.	Änkefru J. M. Holmers.	1848 ⁸ / ₁₃	10	250	5,364	—	Drätselkammaren.	
h) <i>Andra stiftelser och inrättningar.</i>									
Lundmans fond.	Understöd till ett barnhem och till fattiga skolbarn; pensioner till gamla tjänarinnor; skolstipendier; understöd åt fattiga.	Skeppsredaren J. G. A. Luudman.	1895 ²⁵ / ₁₁	18	2,220	47,506	—	Drätselkammaren.	
		Summa	—	123	26,113	670,836	198,100		

E. I Östhammars stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.

Notarien P. A. Hjersteds och hans hustrus donationsfond.	Understöd åt 12 medellösa borgaränkor.	P. A. Hjerstedt, notarie.	1807 ¹⁵ / ₁₀	12	60	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.
N. O. Lundbergs understödsfond.	Understöd åt stadens fattiga änkor och fattiga ogifta fruntimmer.	N. O. Lundberg, f. d. rådmän.	1889 ¹ / ₁₂	10	150	3,000	—	En nämnd af 3 personer.

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Åhmanska fonden.	Löneförbättring åt skolläraren i staden.	N. Åhman, lotsdirektör.	1758 ²⁰ / ₂	1	28	550	—	Skolrådet.
------------------	--	-------------------------	-----------------------------------	---	----	-----	---	------------

c) Ej registrerade sjuk- och begravningskassor.

»Enighet».	Sjuk- och begravningshjälp.	Medlemmar inom staden.	1878 ²⁰ / ₁ ³⁰ / ₁	5	193	2,958	—	Styrelse af 5 personer. ²¹⁾
------------	-----------------------------	------------------------	---	---	-----	-------	---	--

h) Andra stiftelser och inrättningar.

Hallmanska donationsfonden.	Underhåll af kvinnlig slöjdskola och af aftonskola för gossar; insättning i lifrånstalt; premier i ofvannämnda slöjdskola; underhåll af sockenbibliotek.	J. F. Hallman, bruksläkare.	1874 ¹⁸ / ₁₁ ¹⁹ / ₁₁	—	—	29,448	—	Kyrko- och skolrådet.
N. O. Lundbergs belöningsfond.	Belönning åt troget, rättskaffens och gudfruktigt tjänstefolk.	N. O. Lundberg, f. d. rådmän.	1889 ¹ / ₁₂	5	50	1,000	—	En nämnd af 3 personer.
Summa			—	33	481	37,956	—	

F. I Öregrunds stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.

Wisingska fonden.	Understöd till 8 fattiga.	Lars Wising, rådmän.	1824 ⁶ / ₈	8	44	1,200	—	Kyrkorådet.
-------------------	---------------------------	----------------------	----------------------------------	---	----	-------	---	-------------

c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.

Sigrid Kahls fond.	Premier åt ynglingar eller understöd åt behöfvande flicka.	Carl Abraham Kahl och hans hustru.	1880 ¹¹ / ₅	2	13	300	—	Kyrkorådet.
Summa			—	10	57	1,500	—	

G. I Sigtuna stad.

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Sundbergska donationsfonden.	Räntan användes till fattiga barns beklädnad.	P. O. Sundberg, f. handlande.	1882 ¹⁸ / ₄ ⁹ / ₁₀	5	24	1,440	—	Fattigvårdsstyrelsen.
------------------------------	---	-------------------------------	---	---	----	-------	---	-----------------------

f) Pensionsfonder.

Wahlbergska donationsfonden.	Räntan å 1,000 kronor användes att för fattiga barns räkning göra insättningar i ränte- och kapitalförsäkringsanstalten samt räntan å 500 kronor till understöd åt fattiga kvinnor i Sigtuna.	J. A. Wahlberg, postmästare.	1877 ²⁶ / ₁₂	4	30	2,220	—	Fattigvårdsstyrelsen.
Summa			—	9	54	3,660	—	

A n m ä r k n i n g a r:

¹⁾ Från hemmanet Öster-Nibbla utgå årligen 10 tunnor råg. — ²⁾ D:o d:o 3 tunnor råg. — ³⁾ Från egendomen Stafsborg i Färentuna socken utgå årligen 13·2 hl. råg (jämt 12 kronor 22 öre i penningar). — ⁴⁾ D:o d:o 8 tunnor 22 kappar råg. — ⁵⁾ 25 kr. och 6 tunnor råg utgå årligen från Ene gård. — ⁶⁾ D:o d:o från Gerstabergh. — ⁷⁾ Föreningen åtnjuter årsafgifter för värdade barn samt anslag från Stockholms stad. — ⁸⁾ Fonden har uppkommit genom samman-

slagning af flere olika donationer från olika tider. — ⁹⁾ Själfva stiftelsens kapital förvaltas af Statskontoret. — ¹⁰⁾ År 1905 influtna delägareafgifter 25,048·15 kr. — ¹¹⁾ D:o 660·84 kr. — ¹²⁾ D:o 504 kr. — ¹³⁾ D:o 346·85 kr. — ¹⁴⁾ D:o 113 kr. — ¹⁵⁾ D:o 88·60 kr. — ¹⁶⁾ D:o 1,605·52 kr. — ¹⁷⁾ D:o 762·50 kr. — ¹⁸⁾ D:o 12,199·84 kr. — ¹⁹⁾ D:o 8,069·01 kr. — ²⁰⁾ Räntan användes till underhåll af en sjukstuga. — ²¹⁾ År 1905 influtna medlemsafgifter 251 kr.

